

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS

KİTAPLARINDAKİ İSİM - FİİLLERİN ÖĞRETİMİ

KONUSUNUN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Mürüvvet Naz AKGÜL

Danışman

Doç. Dr. Hakan YALAP

Nevşehir

Aralık 2021

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Mürüvvet Naz AKGÜL

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

‘‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki İsim - Fiillerin Öğretimi Konusunun İncelenmesi’’ adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Mürüvvet Naz AKGÜL

Danışman

Doç. Dr. Hakan YALAP

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Ali MEYDAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Hakan YALAP danışmanlığında Mürüvvet Naz AKGÜL tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki İsim - Fiillerin Öğretimi Konusunun İncelenmesi” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancılara Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

..... / / 2021

JÜRİ

İMZA

Danışman : Doç. Dr. Hakan YALAP

Üye : Prof. Dr. Hikmet KORAŞ

Üye : Doç. Dr. Tuğrul BALABAN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun / / tarih ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

..... / / 2021

..... Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezin her aşamasında engin bilgi ve fikirlerini benimle paylaŐıp bana yol gÖsteren danışman hocam Doç. Dr. Hakan YALAP'a teŐekkürü borç bilirim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu dönemde de beni destekleyen, cesaretlendiren, bana güvenen, benim için emek ve fedakârlık gÖsteren canım babam Recep AKGÜL'e, annem Feride AKGÜL'e ve kardeşim Aysu AKGÜL'e çok teşekkür ederim.

Bu süreçte derdime ortak olan, yükümü hafifleten biricik arkadaşlarım Ceren ÇAKIR, GÖknur GÜNAY, Begüm Sultan ÜNSAL'a teşekkür ederim.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ İSİM-FİİLLERİN ÖĞRETİMİ KONUSUNUN İNCELENMESİ

Mürüvvet Naz AKGÜL

Nevşehir Hac Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans,

Aralık 2021

Danışman: Doç. Dr. Hakan YALAP

ÖZET

Fiilimsiler, Türkçenin sentaksında önemli yer tutarlar. Üstelik Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen/öğretenlerin zorlandıkları konulardan biridir. Bu tez çalışmasında; fiilimsi, isim-fiil konuları ve dil bilgisi öğretimi, bu konudaki yaklaşım/yöntemler gibi isim-fiillerin öğrenilmesini etkileyen konular dilbilimcilerin verdikleri bilgiler ışığında açıklanmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğreniminde/öğretiminde kullanılan kitaplarda yer alan isim-fiiller konusu ve etkinlikleri Avrupa ortak öneriler çerçevesi ve dilbilimcilerin bilgileri doğrultusunda incelenip değerlendirilmiştir. Konunun öğretimine yönelik eksikleri kapatmak amacıyla konu anlatımı örneğine yer verilmiştir. Konu anlatım örneğinin ardından konunun kalıcı öğrenilmesinin sağlanması bakımından öğrenilenlerin uygulanabileceği etkinlikler hazırlanmıştır.

Araştırma neticesinde yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların isim-fiil öğretimi konusunda birçok tamamlanması gereken eksikliğe sahip olduğu görülmüştür. Türkçe öğrenen öğrencilerin sadece bu kitapları kullanarak öğretmen olmadan Türkçeyi öğrenemeyecekleri ve bu durumun Türkçe öğreniminin sınırlı alanlara ulaşabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Türkçe Dil Bilgisi, Ders Kitabı, Çalışma Kitabı, Fiilimsi, Master, İsim-Fiil

EXAMING THE SUBJECT OF TEACHING INFINITIVES IN TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE COURSEBOOKS

Mürüvvet Naz AKGÜL

Nevsehir Hacı Bektas Veli University, Institute Of Social Sciences

Teaching Turkish As A Foreign Language Main Science, Master's Thesis,

December 2021

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hakan YALAP

ABSTRACT

Verbals have an important place in the syntax of Turkish. Moreover, it is one of the subjects that those learning/teaching Turkish as a foreign language have difficulties. In this thesis study; Subjects that affect the learning of noun-verbs such as gerunds, infinitive subjects and grammar teaching, approaches/methods on this subject are explained in the light of the information given by linguists.

The subject and activities of infinitives in the books used in the teaching/learning of Turkish as a foreign language were examined and evaluated in line with the European common recommendations framework and the knowledge of linguists. In order to close the deficiencies in teaching the subject, an example of lecture is given. Following the lecture example, activities were prepared in which what was learned can be applied in order to ensure permanent learning of the subject.

As a result of the research, it has been seen that the books used in teaching Turkish to foreigners have many deficiencies in the subject of infinitive teaching. It has been concluded that students learning Turkish cannot learn Turkish without a teacher using only these books, and this situation can reach limited areas of Turkish learning.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Turkish Grammar, Turkish Textbook, Turkish Lesson Workbook, Verbal, Infinitive

KISALTMALAR

AOÖÇ : Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

-İş : -ış/-iş /-uş/-üş

-mA : -ma/ -me

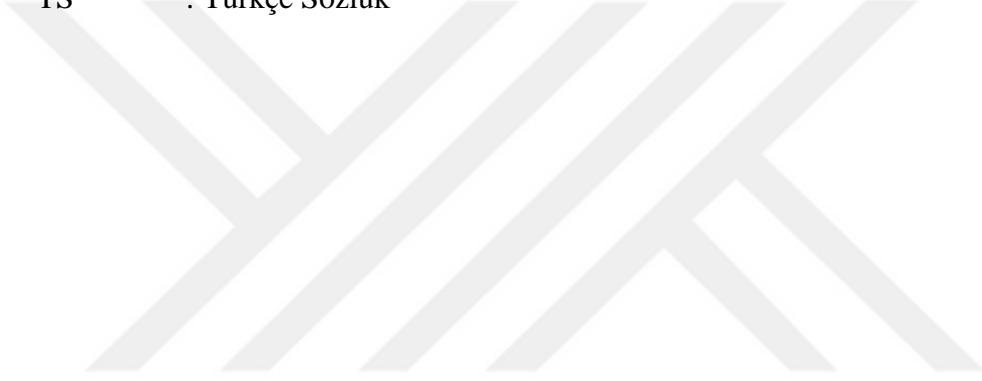
-mAk : -mak/-mek

TÖMER : Türkçe Öğretim Merkezi

Vb. : Ve benzeri

TDK : Türk Dil Kurumu

TS : Türkçe Sözlük

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.....	38
Şekil 2.....	39
Şekil 3.....	41
Şekil 4.....	42
Şekil 5.....	43
Şekil 6.....	45
Şekil 7.....	46
Şekil 8.....	47
Şekil 9.....	49
Şekil 10.....	51
Şekil 11.....	52
Şekil 12.....	53
Şekil 13.....	54
Şekil 14.....	56
Şekil 15.....	57
Şekil 16.....	59
Şekil 12.....	61
Şekil 13.....	62
Şekil 14.....	64
Şekil 15.....	66
Şekil 16.....	67
Şekil 12.....	68
Şekil 13.....	69
Şekil 14.....	71
Şekil 15.....	72
Şekil 16.....	73
Şekil 17.....	61
Şekil 18.....	62

Şekil 19.....	64
Şekil 20.....	66
Şekil 21.....	67
Şekil 22.....	68
Şekil 23.....	69
Şekil 24.....	71
Şekil 25.....	72
Şekil 26.....	73
Şekil 27.....	74
Şekil 28.....	74
Şekil 29.....	79
Şekil 30.....	81
Şekil 31.....	82
Şekil 32.....	83
Şekil 33.....	84
Şekil 34.....	85
Şekil 35.....	86
Şekil 36.....	88
Şekil 37.....	90
Şekil 38.....	91
Şekil 39.....	92
Şekil 40.....	93
Şekil 41.....	94
Şekil 42.....	95
Şekil 43.....	96
Şekil 44.....	97

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.....	28
Tablo 2.....	31

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR VE SİMGELER	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
İÇİNDEKİLER	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM PROBLEM DURUMU

1.1. Problem Durumu	3
1.2. Yöntem	4
1.3. Tanımlar	5
1.4. Konu İle İlgili Araştırmalar	6

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil Bilgisi Nedir.....	11
2.2. Dil Bilgisi Öğretimi	13
2.3. Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan Yaklaşımlar.....	17
2.3.1. Geleneksel Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğrenimi.....	17
2.3.1.1. Dil Bilgisi Yaklaşımı.....	17

2.3.1.2. Kelime Yaklaşımı.....	17
2.3.2. Davranışçı Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğrenimi.....	18
2.3.3. Bilişsel Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğrenimi.....	18
2.3.3.1. İletişimsel Yaklaşım.....	19
2.3.3.2. Kavramsal- İşlevsel Yaklaşım.....	20
2.3.4. Yapılandırıcı Yaklaşım.....	21
2.4. Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan Yöntemler.....	22
2.4.1. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi.....	22
2.4.2. Doğal Yöntem.....	23
2.4.3. İşitsel-Dilsel Yöntem.....	24
2.4.4. İşitsel-Görsel Yöntem.....	24
2.4.5. Seçmeceli Yöntem.....	25
2.5. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine Göre Dil Bilgisi Öğretimi.....	25
2.6. Fiilimsiler.....	30
2.6.1. Türkiye Türkçesinde İsim-Fiil (Mastar) Eklerinin Fonksiyonları.....	31
2.6.1.1. –mAk Eki.....	32
2.6.1.2. –mA Eki.....	33
2.6.1.3. –İş Eki.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde İsim-Fiillerin Öğretimi.....	34
3.2.Yeni İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti.....	35
3.2.1. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Ders Kitabı.....	36
3.2.2. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Çalışma Kitabı.....	51
3.3. Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi Seti.....	62
3.3.1. Yedi İklim Türkçe Öğretimi Ders Kitabı.....	63
3.3.2. Yedi İklim Türkçe Öğretimi Çalışma Kitabı.....	70
3.4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti.....	77

3.4.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı.....	78
3.4.2. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı.....	89
3.5. İsim-Fiillerin Öğretimi İçin Hazırlanan Örnek Konu Anlatımı.....	94
3.6. İsim-Fiillerin Öğretimi İçin Hazırlanan Etkinlikler.....	102
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	112
KAYNAKÇA.....	119

GİRİŞ

Dilin kalıcı hâle getirilebilmesi ve güzel bir şekilde öğrenilmesi/öğretilmesi için dil bilgisi öğretimi gereklidir. Dil bilgisi, dilin sesini, yapılarını, anlamlarını, cümle kuruluşlarını inceleyen ve bunların kullanım kurallarını öğreten bilimdir. Bu nedenlerle bir yabancı dil öğreniminde dil bilgisi kurallarını bilmek zorunludur. Dil öğreniminde nasıl sadece dil bilgisi kurallarını bilmek yeterli değilse sadece dinleme, okuma, yazma, konuşma becerilerini bilmek de yeterli değildir. Ancak bu beş beceri beraber öğretildiğinde/öğrenildiğinde anlamlı bir dil öğretimi sürecine ulaşılabilir.

Halis(2002, 51)'e göre ders kitapları, öğretimin hedeflerini gerçekleştirmek için öğrenen kişinin öğrenmesine kaynaklık eden birçok hususta tek öğretim materyali olarak kullanılmaktadır. Bu noktadan yola çıkarak incelenen yabancı dil olarak Türkçe öğrenim setlerinde genellikle isim-fiiller konusunu ilk defa gören Türkçe öğrenenlerin değil ana dili Türkçe olanların bile zor anlayacağı şekilde ayrıntısız ve az örnekle anlatılmıştır. Ayrıca isim-fiiller öğretilirken sadece ek öğretimi olarak ele alınıp birkaç alıştırmaya dışında kullanımsal ve yaratıcı etkinliklere yer verilmemiştir. Bu konuda yapılan çalışmalarda ise isim-fiiller yok sayılmış, diğer fiilimsi türlerine ağırlık verilmiştir.

Bu çalışmada bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla ilk olarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi kitapları bilimsel araştırmalar ve Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ışığında incelenmiştir. Bunun üzerine Türkçeyi yeni öğrenen öğrencilere isim-fiillerin öğretilmesi gerekliliğinden dolayı eksiklikleri biraz olsun tamamlamak amacı ile örnek olarak konu anlatımı ve on adet etkinlik hazırlanmıştır.

I. bölüm olan problem durumunda; çalışmanın amacı, problemleri ve yöntemi açıklanmış, ayrıca isim-fiiller ve fiilimsiler ile ilgili makale ve tez araştırmalarına yer verilmiştir.

II. bölümde, kuramsal çerçeve oluşturulmuş dil bilgisinin tanımı, öğrenimi, dil bilgisi öğreniminde kullanılan yaklaşımlar, Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi(AOÖÇ) içerisindeki dil bilgisi öğrenimine yer verilmiştir. Ayrıca Türkiye Türkçesindeki fiilimsi ve mastarların tanımlarına yer verilmiştir.

III. bölüm olan bulgular bölümü üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarındaki isim-fiil konu anlatımı ve alıştırmalarını incelemek/yorumlamak. İkinci aşamada isim-fiillerle ilgili kitaplarda bulunan olumlu ve olumsuz yorumlardan yola çıkarak konu anlatımı örneği hazırlamak. Üçüncü aşama ise aynı şekilde etkinlik örnekleri hazırlamaktır. Ardından çalışma IV. bölümde yer alan sonuç ve önerilerle bitirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu

Küreselleşen dünyada insanların çağa uyum sağlamak, seyahat etmek, insanlarla iletişim kurmak, eğitim almak ve benzeri sebeplerle bir dil öğrenmesi zorunluluk hâline gelmiştir ve dil öğreniminde dil bilgisinin önemi göz ardı edilemez. Gramer öğretiminin hedefleri doğru anlaşılmalı ve bu hedeflere ulaşmak amacıyla gramer eğitimi gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır (Dolunay, 2014). Gramer tek olarak değil, okuma, dinleme, konuşma, yazma karşılıklı konuşma becerileriyle beraber öğretilmelidir. Bu birleştirilmeyle yapılacak olan eğitim sürecinde asıl kısım, kişinin öğrendiği gramer kuralını nasıl ve hangi durumlarda kullanılabileceğinin düzgün bir şekilde tespit edilebilmesidir (Güzel ve Barın, 2013).

Yeni bir dil öğrenimi çeşitli yollarla mümkündür. İnternet üzerinden alınabilen ücretli ve ücretsiz eğitimler, hedef dili konuşan insanlarla iletişim hâlinde olma, film/dizi izleme, hedef dildeki kitapları okuma ya da bir eğitim kurumuna giderek uzmanlarla disiplinli bir şekilde öğrenme şeklinde örnekler çoğaltılabilir. Türkiye’de Türkçe öğretimini yapan kurumlardan en yaygını üniversitelerin bünyesinde kurulan Türkçe öğretim merkezleridir (TÖMER). İlgili kurumlar dört temel dil becerisini ve dil bilgisini geliştirmek için ana materyal olarak kurum bünyelerinde çıkarılan ders kitabı ve çalışma kitabı kullanırlar. Yabancılara Türkçe öğretiminin önemi arttıkça Türkçe öğretimi için çıkarılan kitapların sayısında da artış görülmektedir. Kitapların sayısındaki artış akıllara bu ders kitaplarının nitelikli olup olmadığı ve hangi kriterlere göre hazırlandığı sorularını getirmektedir.

İncelenen yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarına bakıldığında ne yazık ki dil bilgisi konu öğretiminde herhangi ortak bir kriterde bulunmadığı görülmektedir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılması gerektiği, hangi yöntemler kullanılması gerektiği hatta dil bilgisi öğretiminin gerekliliği hâlâ sorgulanan konulardandır. Rona ve Dedes (1989) ders kitaplarının Türkçe öğretimini hedeflediğinden bahsetmektedir. Üstelik bu kitapların yöntem, teknik, konu düzeyleri, metinler, gramer terimleri ve bilgileri, görsel araçlar bakımından birbirleriyle paralel düzeyde olmadığı bilinen bir doğrudur. Bu noksanlıkların temelinde yatan sebebin Türkçenin öğretiminde hedefe yönelik gramer eğitiminin ve birlikteliğin tam anlamıyla sağlanamamış olması demektir.

İsim-fiiller konusu yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış ders ve çalışma kitapları düşünüldüğünde bu konuyu ilk defa görececek öğrenciler için yeterince ayrıntılı ve nitelikli olmadığı çalışmamız çerçevesinde incelenen İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders ve çalışma kitapları, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders ve çalışma kitapları, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders ve çalışma kitaplarında görülmüştür. Aynı zamanda isim-fiiller konusunun bu üç kitapta da farklı seviyelerde ele alındığı görülmektedir. Bu sebeplerle çalışmamızda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde isim-fiiller konusunun ders kitaplarındaki öğretim eksikliklerini tespit etmek, bunlara öneri getirmek ve isim-fiillerin öğretiminde ortaya çıkan belirsizliği kaldırmak için çabalanacaktır.

1.2. Yöntem:

Bu çalışmada betimsel nitelikte tarama yöntemi kullanılmıştır. “Betimsel çalışmalar, verilen bir olayı olabildiğince doğru ve ayrıntılı bir biçimde tanımlar.”(Büyüköztürk ve diğerleri, 2012:21). Veriler nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi tekniğiyle toplanmıştır. Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretim kitaplarındaki isim-

fiillerle ilgili konu anlatım ve etkinlik bölümleri birebir verildikten sonra incelenerek Türkçeyi yeni öğrenen ve isim-fiiller konusunu ilk kez gören öğrenciler için yeterlilik ve öğrenmede faydalı olma düzeyleri incelenmiş, açıklanmıştır. Araştırmada analiz edilen dokümanlar, “Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitabı (A2)”, “Yeni Hitit Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı (A1-A2)”, “İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı (B1)”dır. İlgili yayınların düzeyleri, isim-fiil konusunu içerme durumlarına göre belirlenmiştir. Bu ders kitaplarının isim-fiiller konu anlatım bölümlerindeki isim-fiillerinin öğretiminin ve anlatım sonrası verilen örneklerin yeterlilikleri açısından incelenmiştir.

Araştırmanın amacı, Türkçeyi öğrenen öğrencilere yönelik hazırlanan kaynaklardaki isim-fiillerin öğretiminin öğrencilere uygunluğu, işlevselliği öğreticiliği yönünden değerlendirmek bu kaynaklarda tespit edilen eksikliklerin giderilmesi amacına yönelik örnek etkinlik, konu anlatımı hazırlamaktır.

Araştırmada, yabancılara Türkçe öğretimi ders ve çalışma kitapları isim-fiiller konu anlatımı ve etkinlikleri bakımından incelenmiştir. Örneklem olarak belirlenen ve incelenen ders kitapları İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders ve çalışma kitapları B1 seviyesi, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders ve çalışma kitapları A2 seviyesi, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders ve çalışma kitapları A1-A2 düzeyleri incelenecektir. Çalışmamızdaki ders kitapları incelemesinde öğrencilerin isim-fiiller konusunu ilk defa gördüğü, yeni öğrendiği varsayımı kabul edilmektedir.

1.3. Tanımlar:

Dil: Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir (Ergin, 2003).

Dil bilgisi: Bir dilin sesten söz dizemine kadar tüm birimlerini, birimlerin yapı, anlam özelliklerini inceleyen bilimdir (Karaağaç, 2013).

Yabancı dil: Ana dilin dışında bulunan dillerin hepsi. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili (TDKTS,2018).

Ana dili: Başlangıçta anneden, yakın aile çevresinden, daha sonra da bağlantılı olunan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve kişilerin toplumla sağlam bağların oluşmasını sağlayan dildir (Aksan, 2015: 81).

Ana dil: Kendisinden farklı dillerden veya lehçelerden üretilen dil (TDKTS, 2018).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni: Dil eğitimi merkezlerine, programlarına, kitaplarına ve sınavlarına yol göstermesi hedefiyle Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü tarafından geliştirilmiş çerçeve metin. Bu çerçeve metin; Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Metni, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı, Ortak Başvuru Metni, Ortak Çerçeve Metni gibi isimlendirmeler de kullanılmaktadır (Kılıç, 2012:3).

1.4. Konu ile İlgili Araştırmalar:

Doyumağaç, İbrahim (2017). Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarını A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerinde hangi dil bilgisi konularına yer verildiği ve dil bilgisi konularının düzey bakımından paralellik gösterilip gösterilmediği incelenmiştir. Dil bilgisi konularının düzeylerinin birbiriyle paralellik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Fakat konuların hangi seviyelerde ele alınması gerektiğiyle ilgili görüş belirtilmemiştir.

Kılıç, Tanju (2017). Yedi İklim Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerindeki Fiilimsilerin Kullanım Sıklığının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, Nevşehir. Yedi İklim ve İstanbul kitaplarında bulunan fiilimsilerin kullanım sıklığını tespit etmiştir. İstanbul setinde 19.943 fiilimsi, Yedi İklim setinde 14.332 fiilimsi bulunmuştur. Zarf-fiil konu anlatımı daha fazla kitapta yer almasına rağmen en çok kullanılan fiilimsinin sıfat-fiil olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deniz Koşçu, Gülsüm (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Fiilimsilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale. Gazi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ders kitabında yer alan fiilimsileri incelemiştir. Fiilimsilerin edat ve edilgenlik konularının birlikte verilmesi ile öğrenci bilmediği iki konuya aynı anda maruz kaldığı düşünülmüştür. Edat ve edilgenlik konusunun başka bir bölüme koyulması gerektiği ve fiilimsiler konu öğretiminde birkaç eksiklik dışında Gazi Yabancılar Türkçe Öğretimi kitabının yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıvırcık, Şerif Yücel (2004). Türkçedeki Bazı Birleşik Yapıların Yabancı Dil Olarak Öğretiminde (İsim-Fiil, Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. Dil bilgisi öğretimi becerileri içinde olsa da öğrencilerin hedef dilde cümle kurabilmeleri için mutlaka dil bilgisi kurallarını öğrenmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Koşucu, Fatma Zeynep (2007). Türkçenin Yabancılar Öğretiminde Ulaçların Düzeylere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, İstanbul. Ulaçların Yeni Hitit ders kitabında işlendiği düzeylere dikkat çekmiştir. İnceleme sonucunda bazı ulaçların daha üst kurlarda verilmesi, ulaç öğretimi yaparken verilen örnek cümlelerin öğrenci düzeyine uymayan sözcükler, deyimler, bilmedikleri dil bilgisi yapıları içerdiği, kullanım sıklığı fazla olan bazı ulaçların erken düzeyde verilmesi gerektiği, önemli bazı ulaçlara hiç yer verilmediği, ulaç öğretiminin bütün kurlara yayılması gerektiği ve ulaç ekleri öğretilirken eklerin adlandırılması gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Kasapoğlu, Aylin (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Ulaçların (Zarf-Fiillerin) Öğretimine Yönelik Materyal Geliştirme. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı, İzmir. Ulaçların öğretimine yönelik kitapların, öğrenen kişinin iletişim kurabilmesini sağlayacak kalitede olup olmadığını incelemiştir. Sonuç olarak –ArAk, -Ip, -IncA ve –All ulaç ekleriyle ilgili Türkçeyi öğrenen öğrencilere öğretilmesi amacıyla materyal geliştirmiştir.

Güven, Esra (2019). Türkçenin Belirteç Tümceciklerinin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara. Yabancılarla Türkçe ders kitaplarında ulaçların yeri, ulaçların anlambirim çözümlemesi ve zaman ilişkilerini gösteren ulaç anlambirimleri konularını incelemiştir. Türkçe ulaç anlam birimlerinin gösterdiği zamansal ilişkiler ardışıklık, eşsüremlilik, içirme, başlatma ve bitirmedir sonucuna ulaşılmıştır.

Menvelidze, Megi (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Gürcü Öğrencilere Sıfat-Fiil Eklerinin Öğretimi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara. Gürcü öğrencilerin sıfat-fiil eklerinin kullanımında öğrencilerin yaşadıkları güçlüklerin tespit edilmesi amacıyla uygulama çalışması yapılmıştır. Sonuç olarak Türkçenin

ve Gürcücenin yapı bakımından benzer olmasından dolayı sıfat-fiil eklerinin kullanımında başarı oranı yüksek çıkmıştır.

Yılmaz, Sibel (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Yazılı Anlatımları ve Bunlarda Sıfat-Fiil Kullanımları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi, Antalya. Akdeniz Üniversitesi TÖMER’de öğrenim gören Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarını ve bunlarda sıfat-fiil kullanımlarını incelemiştir. Okuma sıklığının, aile eğitim düzeyinin, Türkçeyi öğrenme amaçlarının farklılıklarına göre sıfat-fiil kullanım başarılarının değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Pirinç, Dilek (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların İncelenmesi ve Öğretimi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, İstanbul. Yeni Hitit Orta 2 kitabı incelenerek sıfat-fiillerin öğretimini irdelemeye çalışmıştır. Sonuç olarak Yeni Hitit kitabının ortaçların öğretimindeki eksik ve başarılı olduğu yanlar ortaya koyulmuştur.

Özdemir, Melek (2019). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Eylemsilerin Biçim-Anlam ve Kullanım Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten ders kitaplarında yer alan metinlerde mevcut fiilimsilerin Larsen-Freeman’ın oluşturduğu biçim-anlam-kullanım bağlamında incelemiştir. İstanbul Yayınları Türkçe Öğretimi Ders Kitapları B1, B2, C1 + ileri düzeyleri ve Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Yayınları Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 düzeylerinde fiilimsilerin bilme anlama kullanım açısından karşılaştırmıştır. Her ikisinde de fiilimsilerin daha çok gerçek anlamlarına yer verildiği, isim-fiilin daha çok kullanıldığı, fiilimsilerin daha çok isim olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşilyurt, Şeyda (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde “-Dık” ve “- An” Sıfat Fiil Ekiyle Yapılan Cümle Birleştirmelerini Cümle Ögesi Ve Zaman Ekine Göre İnceleme. Turkish Studies Educational Sciences Volume 13/27, Fall 2018, P. 1693-1710 Doı: 10.7827/Turkishstudies.14397 ISSN: 1308-2140 Skopje/Macedonia-Ankara/Turkey. –An ve –dık sıfat-fiil eklerinin kitaplarda yeterli öğretilip öğretilmediği ve öğretim elemanlarının bu konudaki fikirleri araştırılmıştır. Ders kitaplarının tek başına bu ekleri öğretmede yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kalfa, Mahir (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde “-mA[°]k” ve “-mA[°]” Master Eklerinin Öğretimi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(4), 1063-1076. Yeni Hitit ve İstanbul yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki –mA[°]k, -mA[°] eklerini doküman analizi tekniğiyle ele alınışını incelemiştir. Bu eklerin ilgili ders kitaplarında sarmal konu anlatımı yöntemiyle anlatılmadığı ve sarmal yöntemden faydalanılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Çalışkan, Nihal (2019). Yabancı Dil Sınıflarında Tümleç Yan Cümlelerinin Öğretimi: Eşdizimlilik ve Semantik Eğilimler Temelli Bir Yaklaşım. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 8(3), 1709-1741. Fiilimsi eklerinin tümleç yardımcı cümlelerinde yüklendikleri göreve odaklanıp isim-fiile bahis olan birtakım ekin, kendisinden sıralama olarak daha yukarı konumda bulunan eylemle kurduğu bağlantıları vurgulamış ve bu durumun yabancılara Türkçe öğretiminde ne şekilde kullanılabileceğini araştırmıştır. -mA[°] ve -dık eklerinin eşdizimlediği eylemler, öğrencinin arka plandaki semantik yönelimleri anlayabileceği biçimde anlatılmalıdır. Dil bilgisi öğretiminde asıl amaç farkındalık oluşturma olmalıdır sonuçlarına ulaşmıştır.

Yeşilyurt, Ş. (2018). “-Ası” Sıfat Fiil Ekinin Türk Ve Yabancı Öğrencilere Öğretimi Üzerine Bir İnceleme. Proceedings Of Ibad 2018 – 3rd International

Scientific Research Congress On Humanities And Social Sciences, July 9-11, 2018
- Skopje, Macedonia ISBN: 978-605-66529-1-2 Doi: 10.21733/İbad.447263 “-
AsI” sıfat-fiil ekinin öğretilmesiyle ilgili Türk ve yabancı öğrenciler için yazılan
kaynaklar ve -Ası sıfat-fiil ekinin işlevlerini inceleyip, nasıl öğretilmesi gerektiği
konusunda öneriler sunmuştur. Yeşilyurt’un elde ettiği sonuçlara göre Türk
öğrencilere gramer bakımından öğretim yapılırken yabancı öğrencilere iletişimsel
yöntem ile öğretim yapılmaktadır. Bu tür dikkat çekici, ezbere dayalı olmayan,
iletişimsel yöntem kullanılan etkinlikler Türk öğrenciler için de kullanılması
gerekir önerisinde bulunmuştur.

Yabancılara Türkçe öğretiminde fiilimsiler ile ilgili yapılan alanyazını
incelendiğinde yabancılara Türkçe öğretiminde isim-fiillerin kullanımı ve
öğretimiyle ilgili neredeyse hiç bilimsel çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma da
bu alandaki isim-fiil öğretimindeki bilimsel boşluğun doldurulması amacı ile
yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil Bilgisi Nedir?

Dil öğretimi sürecinde dil bilgisi öğretimin gerekliliği akademik çalışmalarda tartışmalar oluşturmaktadır. Bu anlaşmazlık hâlâ birçok kuram ve kuramcı ile devam etmektedir. Dil bilgisi öğretimine yönelik farklı tanımlara ve kuramlara bakıldığında hepsinin de dil bilgisine farklı bir açıyla yaklaştığı görülmektedir. Ancak bu tanımların içerik bağlamında birbirinden çok farklı olmadığı gözlenmiştir.

TDKTS dil bilgisi kavramını “Bir dilin ses, biçim, tümce yapısını araştırıp kurallarını tespit eden bilim. ” şeklinde açıklamaktadır. Bazı araştırmacılar tarafından ise dil bilgisi, “ Bir dilin seslerini, kelime türlerini, yapılarını, cümle olarak dizilimlerini ve cümle içindeki amaçlarını, çekimleriyle ilgili ilkelerini araştıran bilim (Göğüş, 1978:337). Dildeki biçim birimlerin ve kelimelerin anlamlı yapılar oluşturmak üzere kesin kural ve kalıplara göre düzenlenmesini içeren bilim (Oymak, 2004:4); dilin bir yapısıyla ilgili yargılar oluşturmaya çabalayan dilbilim dalı (Chomsky, 2001: 105) olarak tanımlanmışlardır. “Bir dilin seslerini, sözcük yapılarını, sözcük manalarını, sözcük kökenlerini, tümce kuruluşlarını ve hepsiyle ilgili kaideleri inceleyen bilim dalına dil bilgisi denir” Ediskun (2003: 65) dil bilgisini bu şekilde tanımlar. Gencan (2007: 33)’a göre ise dil bilgisi “Dillerin doğuş, gelişme, yapılış biçimleri vb. çeşitli özelliklerini konu alan; kullanım yöntemlerini gösteren bilgilerin hepsidir”. Uzun (2004: 16) da dil bilgisini “Beraber etkileşim içinde olan ancak ses, anlam, biçim

kelime dizimi gibi değişik görünümlere ait kurallar biçimi” olarak tanımlamıştır.

Tahsin Banguoğlu ise diğer araştırmacılarından farklı olarak dillerin tarihine inerek dil bilgisinin tarihsel olarak değişimini tanımlamıştır. Eski Yunanlılar ve Hintlilerden itibaren insanlar düzgün yazıp okumak hedefiyle dillerinin kurallarını bulmaya çabalamışlardır. Bu kuralların oluşturduğu bilgi koluna dil bilgisi denilmektedir. Zaman geçtikçe tüm yazı dillerinin ve eski medeniyet dillerinin dil bilgisi oluşturulmuştur (Banguoğlu,2015:18). 18. Yüzyıla kadar filozoflar dili fikrin değişmez kanunlarına bağlı düşünmüşlerdir. Ama 19. yüzyıl başlarından beri dilin tarih boyunca değişen sosyal bir olgu olduğu tespit edilmiş. Onun da kendi koşullarına ve ilkelerine bağlı bir yaşayan varlık olduğu görülmüştür. (Banguoğlu,2015:19) Dil, bir sistemler bütünüdür. Gramer ise bu sistemin kurallarını bulmayı ve açıklamayı hedefleyen bir çalışma alanıdır. Dil canlı bir organizma olduğu için dildeki kurallar da değişiklik gösterebilir. Dil bilgisi kuralları, çoğunlukla kullanımda olan dilden hareketle oluşturulur. Yumuşak g kullanımını buna örnek verecek olursak, belli bir zamanda “ders çalışmağa” şekli tercih edilip kullanılmış. Günümüzde ise “ders çalışmaya” şeklindeki kullanım yaygınlaştığı için yumuşak g ile ilgili kural da değişmiştir (Kerimoğlu, 2016). Dil kişiye, bölgeye ve zamana göre değişebilen bir oluşuma sahiptir. Buna bağlı olarak dil bilgisi kuralları da değişebilmekte ve güncellenebilmektedir.

Yukarıda belirtilen tanımlardan da görüldüğu üzere tanımların çoğunun ortak yanının, dilin yapısal kurallarına yönelik atıflar içermesi olduğu görülmektedir.

Dil bilgisinin sadece kurallardan oluşmadığını söyleyen Mukim Sağır dil bilgisini sadece kurallar toplamı olarak ele almayı anlam boyutunda da ele alarak gramerin kapsamını genişletmiş bu cümlesiyle önemini ortaya koymuştur. “Tümce içinde kelimelerin, paragraf içinde tümcelerin, parça içinde paragrafların anlamına, katkısına yer verilerek metnin tamamıyla anlaşılması ancak dil bilgisel beceriyle sağlanabilir.” (Sağır, 2002: 7). Biz de bu çalışmada dil bilgisi konularından isim-fiillerin kitaplarda hangi yöntemlere göre işlendiğini, öğretim eksikliklerini tespit

etmek ve isim-fiillerin hem yapısal kurallarına yönelik hem de anlamsal olarak inceleyeceğiz. Bu çalışmayla isim-fiillerin öğretiminde çıkan belirsizlikleri ve kitaplardaki öğretim eksikliklerini kaldırmak için çabalayacağız.

Firdevs Güneş(2013:73)'in aktarımına göre, Jean-Pierre Cuq, dil bilgisi tanımlarında anlatılan görüşleri dört grupta birleştirmiştir. Bu bilgilere göre dil bilgisi;

- "Bir dili düzgün konuşmak için yapılan düzenleyici prensip ve kuralların hepsi,
- Bir dilin prensiplerini araştıran eğitici alıştırmalar, düzgün konuşma ve yazma becerileri,
- Dilin iç fonksiyonları üzerine geliştirilen bir kuram ve gözlem aracı,
- Dile bağlı öğretilen açıklayıcı, süreç ve şart bilgileri"(Cuq,2003) olmaktadır.

Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretimine ve kuramcıların dil bilgisi öğretimini nasıl ele aldığına bakmak gerekmektedir.

2.2. Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi eğitimi son derece eski bir sanattır ve neredeyse okuryazar toplumlardaki örgün eğitimin en eski dallarından biridir. Tarihi milattan önceki yılların başlangıcına, Babillere dayandırılmaktadır. Babil bilginlerinin, Akadca ve Sümerce yazılmış çift dilli fiil formlarını gösteren kil tabletleri kullanması buna kanıt olarak gösterilmektedir (Hudson, 2012). Dil ile beraber dilin kuralları ve o kuralları öğretme gerekliliği de ortaya çıkmıştır.

Dil bilgisi öğretimi; okuma, konuşma, yazma ve dinleme becerilerine, yabancı bir dil öğrenmeye ve düşünme yeteneğine katkı sağlar (Hudson, 2012). Dil bilgisi öğretimi öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini anlama becerisini desteklemektedir. Sözcüklerin doğru, muntazam ve hızlı şekilde okunması, temel, yan, terim ve mecaz anlamlarının bilinmesi; paragraf içerisinde cümlelerin, metin içerisinde paragrafların anlamlandırılması dil bilgisel kültür ile doğrudan ilişkilidir

(Sancak, 2011: 25). Dil bilgisi öğretiminde amaç; hedef dile uygun bir şekilde kolay, etkin ve kolay iletişimi sağlamak, okuma, yazma, konuşma, dinleme alanlarına katkıda bulunmaktır. Dil bilgisi öğretiminin tek hedefi dilin kuralları hakkında bilgilendirmek değildir.

Gramer öğretiminin hedefleri doğru anlaşılmalı ve bu hedeflere yönelik dil bilgisi öğretimi yapılması için çalışılmalıdır (Dolunay, 2014). Chomsky, grameri dilin kuramı olarak düşünülebileceğini söylemektedir. Bu nedenle yabancı dil öğrenenler için gramer, dil öğreniminin vazgeçilmez bir bölümüdür (Chomsky 1965'ten Akt.: Wang, 2010). Dil öğretiminde gramer değer verilmesi gereken bir husustur. Gramer, becerileri düzgün bir biçimde kullanmayı sağlar. Olağan bir konuşma için gramere ihtiyaç duyulmayabilir. Ancak edebî bir konuşma için gramerin öğrenilmesine ihtiyaç vardır (Sudhakar ve Farheen, 2015). Yabancılar Türkçe öğretiminde gramer konularının öğretimi ve sıralaması sorunu da önemlidir. Dil bilgisi, dil becerilerinin içine girmez ama dil becerilerinin geliştirilmesinde gramerin önemli bir yeri bulunmaktadır (Hengirmen, 1993). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi hususunda da Barın (1994: 54)'ın söylediği gibi öğrenenler, ana dilini öğrenirken gramere gerek duymasalar da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde gramere gerek vardır, zira yeni dil öğrenenler sürekli ana dilleriyle öğrendikleri dili karşılaştırmaktadırlar. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler, o dili tüm yönleriyle öğrenip kullanmaya başlamaları nedeniyle tüm becerilerle beraber dilin kurallarını öğrenme zorunluluğu bulunmaktadır (Karakuş Tayşi ve Demir Atalay, 2017: 17). Nasıl sadece dilin kurallarını öğrenmek bir dilde iletişim kurabilmek için yeterli değil, bir dilde sadece okuma, yazma, konuşma, dinleme etkinlikleri yapmak da aynı düzeyde yeterli değildir.

Benhür (2002): “Türkçe gibi kuraldışı kullanımları çok az olan dilin eklemeli diller arasında bulunduğu da düşünüldüğünde gramer öğretimi büyük bir öneme sahip olmaktadır ve Türkçenin öğretimini basitleştirecektir.” diyerek yabancılar Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretiminin ne kadar gerekli ve önemli olduğunu açıklamıştır. Gürbüz ve Güleç (2016: 146), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin, öğrenme aşamasında en çok zorlandıkları hususlardan birinin gramer olduğunu söylemektedirler. Alyılmaz, Biçer ve Çoban (2015: 335)'in çalışmasında

da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin, dil öğretim evresinde karşılaştıkları güçlükler arasında gramer olduğunu belirtmişlerdi.

Larsen-Freeman (2014) dil bilgisi yapılarını; biçim, anlam ve kullanım olmak üzere üç boyutta değerlendirmektedir. Biçim, gramer yapısının ne olduğuna anlamaya yöneliktir. Örneğin sıfatın, yapım ekinin, eş sesli kelimenin ne olduğunu bilmek biçimle ilgilidir. Bu yapıların ne işe yaradığı, cümledeki anlama katkısını fark etmek anlam ile bu yapıların bir metin içerisinde nasıl kullanılacağını bilmek ise kullanımla ilgilidir. Dil bilgisi öğretiminde sadece biçime odaklanmak, dil bilgisel yapıların işlevine ve kullanımına önem vermemek dil bilgisi öğretimini sıkıcı ve ezberci yapacaktır. Dil bilgisi öğretim sürecinin sonucunda, bireylerin dilin kurallarını bilinçli bir şekilde öğrenmeleri, analiz etmeleri ve bunları yazılı ve sözlü dile uygulamaları beklenmektedir. Ellis (2002: 18, 19) dil öğrencilerinin, sözcükler ya da kalıplaşmış düzenleri öğrenerek başladıklarını ve bunları bağlayarak, bağlamsal olarak anlam ileten dizi oluşturarak sıraladıklarını söylemektedir.

Dil bilgisi başlığındaki tanımlardan da anlaşıldığı gibi gramer okuma, dinleme, konuşma, karşılıklı konuşma yazma becerilerinin tamamlayıcısı olarak görülmektedir. Öğretiminde de ilk olarak iletişim becerileriyle beraber geliştirilmesi gerekmektedir.

Ellis (2002: 15) ikinci dil öğrencilerinin özellikle de yetişkinlerin dili doğal bir şekilde öğrenmek için yeterli olanakları olsa bile dil bilgisel edincin ileri düzeylerinde başarısız olduklarını belirtmiştir. Ellis'in araştırmasına göre bunun önemli sebepleri vardır.

1. Yaş: Yabancı dil öğrenenler bir kez “kritik dönem”i (dil bilgisi durumu için yaklaşık 15 yaş) geçtiklerinde, tüm dil bilgisel edincin edinimi artık olası değildir.
2. İletişimsel yeterlilik: Yabancı dil öğrenenler, hedef dil kurallarını edinmeden iletişimsel gereksinimlerini giderebilirler.

3. Girdi için sınırlı olanaklar: Araştırmalar, yabancı dil öğrenenlerin sınıfta maruz kaldığı dilsel çevrenin sınırlı olabildiğini göstermektedir.

4. Olumsuz geri bildirim eksikliği: Bazı dil bilgisel yapıların olumlu girdiden edinilemeyeceği söylenmektedir.

Türkçeyi öğrenenlerin bu sebepleri bilmesi, kendilerinin öğrenme ihtiyaçlarını ve öğrenme sürelerini belirlemelerinde etkili olacaktır. Öğrenme güçlüklerini bilen öğrenciler motivasyonlarını uzun süre koruyabileceklerdir ve bu güçlüklerle karşı önlem alabileceklerdir. Bu sayede süreç başarıyla tamamlanabilecektir.

Dil bilgisi öğretimi yabancı dil öğretiminin vazgeçilmez bir alanıdır. Geçmişte her ne kadar yabancı dil öğretiminin verilmesi ve verilmemesi konusunda tartışmalar olduysa da günümüzde dil bilgisi öğreniminin ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak dil bilgisi öğretimi tek başına değil diğer alanları da (dinleme, okuma, konuşma, yazma) içine alarak sezdirme yöntemiyle ve etkinliklerle öğretilmelidir. Nasıl ki dil sadece dil bilgisi kurallarıyla öğrenilemez ve iletişim kurulamazsa aynı şekilde sadece okuma, yazma, konuşma, dinleme becerileri kullanılarak da öğrenilemez, eksik kalır.

2.3. Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan Yaklaşımlar

2.3.1. Geleneksel Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi

Geleneksel yaklaşımlar dil öğretimi sahasında kullanılan eski yaklaşımlardır. Puren bunları; gramer, sözcük ve kültür yaklaşımı olarak öbeklere ayırmış ve hepsinin kullanıldığı yöntem ve teknikleri açıklamaktadır (Puren, 2004).

2.3.1.1 Dil Bilgisi Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre dil kurallardan oluşmaktadır. Dili öğrenmek için önce dilin kurallarını bilmek gerekir. Bu sebeple dil öğreniminde/öğretiminde öncelik gramer öğrenimine verilmelidir. Gramer konuları hiyerarşik olarak öğretilir ve bu süreçte kuralları, kavramları, sözcük ve tümce yapıları üzerinde ehemmiyetle durulur. Anlaşılmaz ve güç gramer kurallarının bütün detaylarına kadar anlatılmalıdır. Dil öğretiminde ağırlık okuma, anlama ve yazmaya verilir, dinleme ve konuşma becerileri üzerinde fazla durulmaz. Ders kitapları gramer çoğunlukludur. Gramer konuları ezberletilir. Derslerin ismi bile gramer konularıyla oluşturulur (Puren, 2004). Dinleme, konuşma becerilerinin ihmali en başta olsa da davranışçı yöntem yazma, okuma gibi becerileri de tam desteklememektedir. Bunun yerine dil bilgisi kurallarının ezberletilmesi dil öğrenimini tamamlamak anlamına gelmemektedir. Kuralların öğretilmesinin yanında dil kullanımlarına da yer verilmesi gerekmektedir.

2.3.1.2 Kelime Yaklaşımı

Bu yaklaşım 1890'lı yıllarda olağan yaşamda kullanılmayan geleneksel gramer yaklaşımı ile dil bilgisi-çeviri yöntemine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Gramer öğretimi yerine sözcük öğretimine öncelik verilmiştir (Güneş, 2011: 126). Bir dili konuşmanın en önemli unsurunun kelime olduğunu düşünenler dili öğretirken de ilk olarak kelime öğretmek istemişlerdir.

Kelimeler önce somut, sonra soyut unsurlardan bulunmuştur. Bazı zamanlarda görsel materyaller kullanılmıştır. (Kayasandık, 2018: 18) Kelime öğretiminde önce yakın çevreden başlanmış kademeli olarak kelimeler öğretilmiştir.

2.3.2 Davranışçı Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğretimi

Davranışçı Yaklaşım'da dil bir davranış olarak düşünülmekte, dilin diğer davranışlar gibi uyarıcı-tepki bağında yineleme, taklit, ezber, koşullama şekillerinde öğretilebileceği söylenmektedir (Güneş, 2011: 124). Güneş (2007: 263-264)'in Skinner'dan aktardığına göre gramer, uyarı-tepki şeklinde davranışlarla öğretilir. Bu anlayışta dil bilgisi değişmez şekilde verilmiş ve dilin yapısı üzerine çok durulmuştur. Davranışçı Yaklaşım, gramer öğretiminde öğrencilerin olumlu davranışlarını pekiştirmeyi hedeflemektedir.

Davranışçı Yaklaşım'da gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminde dilin sahip olduğu kurallar, metinden bağımsız bir şekilde örneklerle öğretilmektedir. Çoğu zaman dil bilgisi kuralları ezberletilip öğretilen kurallarla anlama becerileri arasında ilgi kurulmamakta; dil bilgisi kuralları daha çok yazma ve konuşma becerileri ile ilişkilendirilmektedir (Güneş, 2007: 261). Okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerini kullanmayarak dili sadece ezber ve uyarı- tepki bağı üzerine kurmaya çalışmıştır.

2.3.3. Bilişsel Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğrenimi

Bilişsel öğrenme yönteminin diğer yöntemlerden en önemli farkı, yabancı dildeki yeni öğrenilenlerin biriktirilmesi ve eski öğrenilenlerin şemalar içine yerleştirilmesidir. Tam olarak öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için yeni bilgilerin eski bilgilerle birleşmesi gerekir. Bilişsel Yaklaşım'ın ilkeleri şu şekildedir:

- Dil üretimsel ve iletişimsel biçimlerin hepsidir (Doğan, 2012: 172).
- Ezbere dayalı bir öğrenme yerine, tam öğrenmeye öncelik verilmelidir.
- Dil bilgisi, tümevarım ve tümdengelim biçiminde öğretilmelidir (Hengirmen, 2006: 27).
- Dil bilgisel kurallar ruhbilimsel bakımdan gereklidir ve öğretilmelidir (Demircan, 2013: 229).

- Bütün dil becerilerini de öğrenenin dili yaratıcı biçimde öğrenip kullanabilmesi amacıyla ehemmiyet verilmelidir.

Bilişsel yaklaşım, daha önceki yaklaşımlara oranla modern ve savunduğu fikirler bakımından tutarlıdır. Bu yöntemi kazandıran üretimsel dilbilimi de geçerli bir yaklaşımdır. Bilişsel yöntemin öğrenen kişiden istediğinin tersine, dil öğrenimine yeni başlayan kişi, hedef dilin tüm kurallarını hemen anlamlı anlayamaz (Hengirmen, 2006: 28). Dil öğrencileri aynı ana dilde öğrendikleri gibi ilk olarak dil bilgisi kurallarını sezmeleri gerekmektedir. Hemen ezberleyip anlamlı bir şekilde birleştirmeleri mümkün değildir.

2.3.3.1 İletişimsel Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğrenimi

İletişimsel yetiye sahip olan kişi, iletişim kurmak amacıyla ihtiyaç olan bilgiler ve bunların kullanıldığı becerilere sahiptir. Dildeki göstergelerin farklı durumlarda, yerinde, zamanında kullanılmasını gerektirmektedir (Aktaş, 2005: 90). Bir dili konuşma / anlama becerisi, öğrenen kişinin kültürünün ve öğrendiği dilin kültürünü algılama, anlamaya çalışması, öğrencinin konuşmalarında yapılarla hâkim olması ve olaya göre tepki vermesidir. Bu yeti, sadece kendi kültürü, diğer kültürler, topluluk vb. bilgisi ve görüşlerinin değişmesi ile meydana gelir (Genç, 2000: 101). Bu yaklaşım, dil bilgisine değil anlam bilgisine ve iletişime odaklanmaktadır. Ayten Genç'in de bahsettiği gibi ilgili dili konuşabilmesi için karşı toplumun kültürlerini bilmesi ve uygun durumlara uygun kalıpları öğrenmesi gerekmektedir. Bu durumda iletişimsel yaklaşımda dil bilgisine önem verilmez yerine öğrencileri çeşitli ortamlara ve kalıplara sokarak iletişim kurmalarını ister.

Günümüz dilbiliminde bu hususlar üzerinde önemle durulmakta ve dilin iletişim aracı olduğu, dil öğretiminde bu aracın dil bilgisi parçasının ayrı olarak değil becerilerle (dinleme, konuşma, karşılıklı konuşma, okuma, yazma) birlikte sosyokültürel ve faydacı olgular unutulmadan öğretilmesi söylenmektedir (Neuner,

1995:186, Fanselow/ Felix, 1993:149). Dili yaşamımızda farklı alanlarda kullanılmaktadır bu yüzden öğretilirken de tek bir alana bağlı kalınmayıp hepsi bir bütün olarak öğretilmelidir.

İletişimci yaklaşımın kullanım özellikleri:

- Öğrenen kişiyle beraber sözlü ve yazılı iletişim alıştırmaları üzerinde önemle durulur.
- Öğretim öğrenci merkezlidir.
- Öğretim alıştırmaları genelde diyalog, benzeme, problem çözme ve eğitsel oyunlarla ağırlıklıdır.
- Hedef dilde yazılan ve günlük iletişimde kullanılan otantik öğeler kullanılır.
- Öğretmenin rolü, öğrenen kişilere hedeflerine göre iletişimde yardımda bulunmaktır (Demirel, 2012).

Bu yöntem kalıp ifadelerin ezberlenmesini istediğinden dolayı davranışçı yaklaşıma benzetilmiştir ve dil öğreniminde ezber olmasını önermeyenler tarafından eleştirilmiştir.

2.3.3.2. Kavramsal- İşlevsel Yaklaşım:

Bu yaklaşımın temsilcilerinden olan D. A. Wilkins, dil eğitimini gramer ve sözcük bilgisi ile anlatmak yerine, anlam ile çalışmıştır. Dil öğretiminde içeriğin önemli olduğu, öğretilmesi gereken sözcükler, öğretim amaçları, yöntemlerinin önemini söylemiştir. Üstelik öğrenen kişiyi merkeze alan bir yaklaşım kullanarak dilin öğretilmesini söylemiştir. Dil eğitim ilkelerini şu şekilde belirtmiştir (Springer, 1996).

1. Birleştirme teknikleri: Öğretilecek/öğrenilecek dil yapılarını belirleme, bunları kolaydan zora, basitten karmaşığa öğretme.

2. *Çözümleme teknikleri*: Öğrenen kişinin dil gerekliliklerini tespit etme, düzenleme, içeriği yapılandırma.

Bu yaklaşımda dil öğretim hedeflerinin belirlenmesinin/tanımlanmasının üzerinde durulur. Eğitim bitiminde hedeflenen amaçları tespit etmek için öğretim hedeflerinin belirlenmesi istenir.

İşlevsel yaklaşımın dil öğretimindeki durumu programlı eğitim ilkelerine dayanmaktadır (Rézeau, 2001'den aktaran: Güneş, 2011: 135-136) Bilişsel ve davranışçı yöntemi beraber kullanarak bir yöntem oluşturulmaktadır.

2.3.4. Yapılandırıcı Yaklaşım ve Dil Bilgisi Öğrenimi

Bu yaklaşımın temsilcileri Jean Piaget, Vygotsky ve Bruner'dir. Yapılandırıcı yaklaşımda eğitim, öğrenenin etkin emekleriyle olmaktadır. Dil öğrenmede de aynı şekilde devam etmektedir. Yapılandırıcı yaklaşımla beraber gramer eğitimi detaylı bir şekilde incelenmiş; hedefleri, içeriği ve süreçleri tespit edilmiştir. Gramer eğitimine gelişimsel ve etkileşimsel bakmaktadır. Bu sebeple yapılandırıcı yaklaşıma göre gramer eğitimi okul öncesinden, lisans öğrenimine kadar devam etmektedir. Üstelik dil becerileriyle zihinsel becerilerin bağlantılı olduğu, beraber geliştiği, zihinsel beceriler gelişmeden bazı gramer kurallarının öğretilmemesi söylenmektedir (Güneş, 2013). Bu yaklaşımda dil bilgisinin dört temel beceri ile beraber verilir bilgisiyi ilk önce kendisinin oluşturması ardından öğrencinin ihtiyacına yönelik etkileşimlerle öğretilmesi ön plandadır.

Araştırmacılarca yapılandırıcı yaklaşımda gramer eğitimi öğrenen kişilerin gereksinimlerine göre hazırlanmış ve tümevarım şeklinde öğretilmektedir (Mpanzu, 2011). Yapılandırıcı yaklaşımda gramer eğitiminin hedefi; iletişim, anlama, etkileşim, kavramları ve zihinsel becerileri geliştirmedir. Bu durumda gramer eğitimi hedef değil araç olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple gramer eğitimi değiştirilemez kurallara sahip değildir. Gramerin faydalı, kullanışlı olması,

bütün becerilerini geliştirmesi vurgulanmaktadır (Roland,2005 ve Bentolila,2006). Bu yaklaşımda amaç dili öğrenenin keşfetmesidir. Bu nedenle dil bilgisi amaç olmaktan çıkarak dört beceriyi geliştirmek, iletişim kurmak, anlamak, anlatmak için kullanılmaktadır.

2.4. Dil Bilgisi ğretiminde Kullanılan Yöntemler

2.4.1. Dil Bilgisi-eviri Yöntemi

Bu yöntemin hedefi gramer kuralları ve eviri ile dil öğrenen kişilere okumayı, metinleri çevirmeyi, dinleme ve konuşmayı öğretmektir. Dilin, kuralların birleşimi savunulmakta, metinler incelenmekte ve ana dilindeki metinlerle ilişkilendirilmektedir. Metinleri Őeklinin üzerinde durulmaktadır. Gramer kuralları tümevarım Şeklinde öğretilmektedir. Öğrencilere verilen tümceler gramer kurallarını öğretmek amacıyla yapılmış cümlelerdir. Sözcük ğrenimi listeler Şeklinde verilir ve öğrenciden bunları ezberlemesi istenmektedir. Sözcüklerin anlamı ise ana dile çevirirken öğrenilmektedir (Güneş, 2011). Dil bilgisi-eviri yöntemi ile ğrenci, anlatma becerilerinden ilerler. Ancak anlama becerileri bakımından öğrencinin öğreniminde eksiklikler olur (Hengirmen, 2006: 19). Konuşma ve dinleme konusunda yeterli öğrenme sağlamadığı için dil iletişimi sağlama konusunda yeterli gelmeyecektir. Öğrenci iletişim anında dinlemekte ve cevap vermekte sorun yaşar. Sözcük dağarcığı kullanılan edebi metinlerle sağlandığı için öğrencinin iletişim kurma ve günlük konuşma söz dağarcığı da yeterince gelişemez.

2.4.2. Doğal Yöntem

F. Gouin'e göre dil öğrenme gerekliliği, iletişim kurma ve merak isteğinden ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple ilk sözlü ardından yazılı dil öğrenilmelidir. Dilin

öğrenilmesinde öğrencinin ana dilini öğrendiği süreç takip edilmelidir (Güneş, 2011). Çocuk anne karnından itibaren sesleri duymaya ana diline aşına olmaya başlar. Büyüdükçe daha konuşmadığı dönemden itibaren dili aslında dinleyerek öğrenir ve tek sözcük dönemiyle beraber dinlediklerini uygulamaya başlar. Doğal yöntemde de amaç dili ilk olarak dinleyerek ardından iletişim kurmaya çalışarak öğretmektir.

2.4.3. İşitsel- Dilsel Yöntem:

Bu yöntem; Amerikan ordusu, askeri üsler kurduğu ülkelerin dillerini öğrenmek zorunda olup diğer yöntemlerle hızlı bir çözüm bulamayınca Michigan Üniversitesi ile beraber ortaya çıkarmıştır. Ortaya çıkan sonuçlarda başarı elde edilmiş ve okullarda da Kulak-Dil Alışkanlığı adıyla kullanılmıştır (Güneş, 2013). Bu yöntem öğretim psikolojisi bakımından geleneksel yöntemken dilbilim açısından moderndir.

Dilbilimci William Moulton (1961) "Avrupa ve Amerika Dil bilim Akımları" adlı çalışmasında yöntemi şu şekilde tanımlamaktadır:

- Dil, konuşmadır.
- Dil, alışkanlıkların hepsidir.
- Dil hakkındaki fikirler öğretilmez.
- Bir dil, ana dili olarak konuşanların ne dedikleridir.
- Diller aynı değildir. (Demirel, 2010: 42).

2.4.4. İşitsel- Görsel Yöntem:

Bu yöntem, dil hususlarının görsel öğeler ile beraber anlatılması fikrine dayalıdır (Şahin, 2013). Soyut olguları, öğrenenlerin anlamlandırabilmesi için görsel öğeler

kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu durumda olguların öğrenilmesi kalıcı olacaktır (Demircan, 2013). Bu yöntemde öğrenimde okuma, yazma bulunmaz. Filmler, diziler, görsellerle dil öğrenimini kolaylaştırır.

2.4.5. Seçmeci Yöntem:

Seçmeli yöntem, yöntemlerden birini ya da birkaçını beraber kullanma tekniğidir. Benhür (2002)'ye göre, dil öğreticisi tümcelerde bulunan gramer yapılarının eğitimi, bunların öğrenilip öğrenilmediğini ve öğrenen kişinin öğrendiği bilgilerle yeni öğrendiği bilgileri bütünleştirerek iletişim kurmasını sağlamak amacıyla yöntem ve tekniklerin hangilerinin kullanılmasını gerektiğini tespit etmelidir. Yöntemlerin, hangi durumlara uygun olduğunu saptayarak dil eğitimi planlamalıdır. Seçmeci yöntemin ilkeleri şöyledir:

- Bütün becerilerin paralel gelecek biçimde anlatılması,
- Dil eğitiminin günlük yaşamda uygulanabilir olmasına,
- Öğrenilen dilden başka bir dil kullanılmadan eğitim yapılmasına,
- Eğitimin kolaydan zora, somuttan soyuta yapılmasına,
- Gramer eğitiminde tek seferde bir yapının verilmesine ve kalıcı öğretilmeden başka yapıya geçilmemesine dikkat edilmektedir.

2.5. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine (AOÖÇ) Göre Dil bilgisi Öğretimi

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni, Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, o programların yönergeleri, sınavları, ders kitapları ve değerlendirme vb. hususlardaki araştırmaları şekillendirmek amacıyla ortak çerçeve sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca yabancı dil öğrenen kişilerin dili

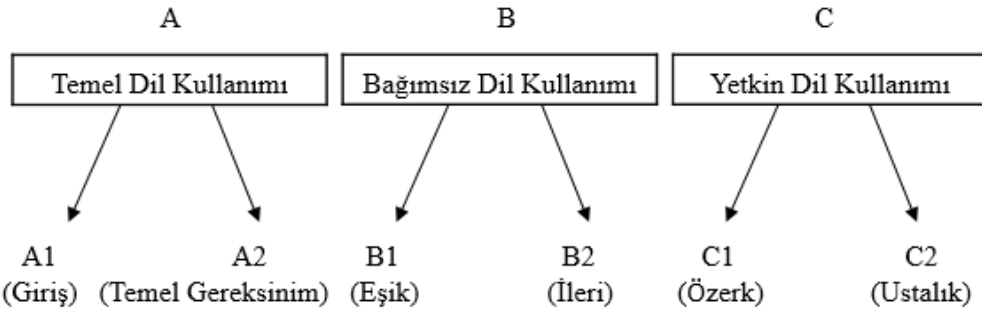
kullanabilmek için hangi bilgi ve becerilerin öğrenilmesi gerektiğini belirleyen yeterlik düzeylerini de açıklamakta olan dil öğrenimi/öğretimi için bir rehberdir.

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, dil öğrenen kişilerin, bu dilde bildirişimsel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla neler yapmaları/öğrenmeleri gerektiğini, bildirişimsel açıdan başarılı olabilmeleri için ne tür bilgi, becerilerini geliştirmeleri gerektiğini ayrıntılı olarak açıklar. Bu tanımlamalar o dilin kültür boyutunu da içine alır. Öneriler Çerçevesi aynı zamanda, dili öğrenen kişinin yaşam boyu ve öğrenim sürecinin her düzeyinde öğrendiği kazanımın ölçülmesi için gerekli yeterlik düzeylerini de belirler (telc, 2013: 11).

AOÖÇ’inde dillerdeki becerilerin hangi zamanda öğretilmesi gerektiğini belirten ortak anlaşmaya sahip olduğu söylenebilir. AOÖÇ’si bu aşamalı yapıyı ortak öneri düzeyleri olarak aşağıdaki şekilde ele almıştır.(telc, 2013:30)

Çizelge 1

AOÖÇ’ye Göre Ortak Öneri Düzeyleri

Çizelge 1’de de belirtildiği gibi AOÖÇ belirlediği düzeyleri 3 ana gruba ayırmaktadır: (A) Temel Dil Kullanımı, (B) Bağımsız Dil kullanımı, (C) Yetkin Dil Kullanımı. Temel dil kullanımı A1 (giriş ya da keşif düzeyi) ve A2 (ara düzey ya da temel gereksinim düzeyi) düzeylerini, bağımsız dil kullanımı B1(eşik düzey) ve B2(ileri düzey ya da bağımsız konuşucu) düzeylerini, yetkin dil kullanımı C1(özerk düzey ya da gerçek kullanımsal yetenek) ve C2 (ustalık) düzeylerini

içermektedir. Bu ortak öneri düzeylerinin özellikleri ise aşağıdaki tabloda belirtilmektedir. (telc, 2013: 31)

Tablo 1

AOÖÇ'ye Göre Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi

Yetkin Dil Kullanımı	C2	Gördüğü, dinlediği bilgileri kolay bir şekilde anlayabilir. Değişik yerlerden edindiği bilgileri özetleyebilir; neden ve açıklamaları birleşik anlatımla söyleyebilir. Konuşma anında seri ve doğru konuşabilir. Çözümü zor hususlarda da anlam farklılıklarını fark edebilir.
	C1	Karmaşık, uzun eserleri anlayabilir ve dolaylı anlatımları da kavrayabilir. Çok fazla sözlük kullanma ihtiyacı duymadan kendini hemen ve seri bir şekilde konuşabilir. Dili, toplumsal ve meslek yaşamında, eğitim ve öğretimde doğru ve aktif kullanabilir. Üst düzey hususlarla ilgili fikirlerini doğrudan, düzenli ve detaylı şekilde belirtebilir. Farklı dilsel araçları kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir.
Bağımsız Dil Kullanımı	B1	Açık ve kurallı konuşulduğunda, iş, okul, boş zaman etkinlikleri vb. gibi bilinen şeyler hakkında, konuşmanın ana hatlarını kavrayabilir. Hedef dilin konuşulduğu ülkelere yaptığı seyahatlerde karşılaştığı çoğu güçlüklerin üstesinden gelebilir. Bildiği hususlarda ve ilgi duyduğu alanlarda kendini basit olarak anlatabilir. Deneyim ve olaylar konusunda fikir belirtebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, proje ve görüşlerinin sebeplerini gösterir ya da bunları açıklayabilir.

	B2	Soyut ve somut hususlar içeren metinlerin içeriğini ana hatlarıyla anlayabilir; ilgilendiği konu alanındaki tartışmaları algılayabilir. Kendini seri ve akıcı bir şekilde ifade edebilir, ana dili konuşurlarıyla çok emek göstermeden anlaşabilir. Kendini geniş bir konu alanında net ve detaylı biçimde ifade edebilir, güncel bir konuda fikrini belirtebilir ve değişik konuların olumlu ve olumsuz yönlerini anlatabilir.
Temel Dil Kullanımı	A2	Kendisi ile ilgili tümceleri, çok kullanılan kalıpları (örneğin, kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) algılayabilir. Bilindik konularda, direkt konuşma gerekliliği söz konusu olduğunda, alışılmış, kolay durumlarda kendini anlatabilir. Geçmişi, eğitimi, çevresi ve doğrudan ihtiyaçlarıyla ilgili durumları basit dilsel araçlarla beraber ifade edebilir.
	A1	Günlük gereksinimlerinin karşılanmasını amaçlayan, alışıldık günlük kalıpları ve çok basit tümceleri algılayıp kullanabilir. Kendini tanıtabilir, başkalarıyla tanışırabilir. Başkalarına, kendileri hakkında (örneğin, nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları ve nelere sahip oldukları) soruları sorabilir, sorulan bu soruları cevaplayabilir. İletişimde bulunduğu bireyler yavaş ve ölçünlü bir dille konuşuyorlarsa ve yardımcı oluyorsa, onlarla kolay bir şekilde anlaşabilir.

AOÖÇ’nde belirtilen bir diğer önemli şey, dil seviyelerine göre gruplandırarak dilin basmaklar hâlinde belirli bir sistemle öğretimidir. Dilbilimsel yeterlilikler AOÖÇ’nde “Sözlüksel yeterlilik, dil bilgisel, anlam bilgisel ve ses bilimsel yeterlilik” olarak sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan isim-fiiller (mastarlar) bir dil bilgisi konusu olduğundan dolayı bu bölümde dil bilgisel yeterliliğin AOÖÇ’nde nasıl yer aldığına bakmamız gerekmektedir.

Gramer yeterliği, bir dilin dil bilgisi araçlarıyla ilgili bilgi ve bunları kullanma becerisi olarak tanımlanabilir. Gramer yeterliği, kurallara uygun iyi biçimlendirilmiş ifadeler ve tümceler yaratma ve tanıma becerisidir (ok kullanılan kalıpları ezberlemekten değişik olarak) (Telc, 2013: 114). AOÖÇ dil bilgisini dilin ögelerinin birleşmesiyle cümlelerin kurulduğu kurallar toplamı olarak tanımlamasına rağmen dil bilgisini sadece kalıpları ezberleyerek ve tekrarlayarak öğrenmeyi değil zihinde yeniden biçimlendirerek kelimelerle bütün becerileri içine alarak anlama ve anlatma becerisi olarak anlatmaktadır.

Aşağıdaki tabloda dil bilgisel doğruluk için basamak kümesi oluşturulmuştur. (telc,2013: 115)

Tablo 2
AOÖÇ’ne Göre Dilbilgisel Doğruluk Basamakları

Dil Bilgisel Doğruluk	
C2	İlgisini konuşmanın planlaması ya da dinleyicilerin tepkilerine dikkat etmek vb. başka konulara vermek zorunda olsa bile, üst düzey, zor dilsel ögeleri kullanırken dil bilgisi hâkimiyetini korur.
C1	Çoğunlukla dil bilgisi kurallarına uyabilir; çok az farkına varılmayan küçük hatalar yapar.
B2	Dil bilgisi kurallarına tamamen hâkimdir; çok az sonradan düzeltilebilecek dil sürçmeleri ya da hatalar, tümce yapısında eksiklikler olabilir. Dil bilgisi kurallarına tamamen hâkimdir; yanlış anlaşılmaya sebep olan hatalar yapmaz.

B1	Alışılmış konularda yeterli düzeyde düzgün konuşarak anlaşabilir; ana dilinin etkisi çoğunlukta olsa da çoğunlukla dil bilgisi yapısına hâkimdir. Çoğunlukla önceden bilinebilecek durumlarda sık kullanılan alışılmış sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli düzeyde düzgün kullanabilir.
A2	Birtakım basit yapıları doğru olarak kullanabilir; ama fiillerde zamanları karıştırırsa ya da unutsa, özne fiil ilişkisini kurarken cümle yapısını ilgilendiren bazı yanlışlar yapsa da çoğunlukla ne söylemek istediği anlaşılır.
A1	Birkaç kolay dil bilgisi yapısını ve kalıp cümleleri içeren az, ezberlenmiş bir dağarcığa sahiptir.

AOÖÇ'nin dil bilgisi yetkinliğine ilişkin belirlenen yöntemlerde kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru bir yol izlediği görülmektedir. Bunun yanında sadece kurallar, ezber ve tekrara yönelik bilgileri değil iletişim ve bütün becerileri de geliştirmeye yönelik bir yol izlediği görülmektedir. Bu tabloda dil bilgisinin dil öğretiminde temel olduğu görülmektedir.

Ülkemizde de kullanılan dil bilgisi kitaplarının, yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılan ders ve etkinlik kitaplarının da belirlenen ortak öneri çerçevesine göre hazırlandığını söyleyebiliriz. Bu çalışma da seçilen kitaplar AOÖÇ uygun olarak yazılan kitaplardan seçilmiştir.

2.6. FİİLİMSİLER

Fiil kelimesine gelen ekten (imsi) de anlaşıldığı gibi fiilimsi, fiile benzeyen anlamındadırlar. Yani kökü fiil ama aldıkları eklerle isim, sıfat, zarf olarak kullanılabilirler. Bu ekleri aldıktan sonra tamamen isim görevinde kullanılmaya başlarlar yani isimlere gelen eklerin hepsini kendi üzerlerine alırlar. Ancak isimlerden farklı olarak fiil özelliklerinin bir kısmını da kaybetmezler. Hem isim, sıfat, zarf hem fiil özelliklerini bünyelerinde taşıdıkları için bunlara fiilimsiler denilmektedir. Tahsin Banguoğlu (2004) , fiilimsiye yatkın fiil; Zeynep Korkmaz (2003) , çekimsiz fiil isimlerini kullanmaktadırlar. Muharrem Ergin, çalışmasında bu tür başlığa yer vermemiştir.

Fiilimsiler; oluş, kılış ve durum bildirdikleri, zaman gösteren ekler kullanabildiği yönleriyle eylem niteliği taşırlar. Fakat çekime girmedikleri ve diğer yönleri ile isim niteliği taşırlar. Bunlar gerçekte isim gibi kullanılarak isim, sıfat ve zarf görevi yüklenmiş olan fiil biçimleridir (Korkmaz, 2003: 863). Fiilimsiler isim çekim eklerini alırlar ve cümlede aynı isimler gibi özne ve nesne olarak kullanılırlar. Aynı isimler gibi sadece ek fiil ile yüklem olarak kullanılabilirler.

Fiilimsi ekleri, fiilin anlamını değiştirmezler, yeni bir kavram üretmezler. Bu biçimleriyle ad, sıfat, zarf türeten fiilden isim yapan eklerden farklıdırlar. İsim-fiiller, sıfat-fiiller, zarf-fiiller olumsuzluk ekini ve edilgenlik eklerini üzerlerine alabilirler. Bu biçimleriyle de diğer fiilden isim yapan eklerden değişiklik gösterirler. Fiilimsilerin, Türkçeye anlatım esnekliği sağlamaktadır. Fiilimsiler, birden fazla duyguyu, fikri, dileği tek tümce ile anlatmamızı sağlarlar (Aydoğdu, 2007: 5-6). Hem fiil hem isim özelliklerinden bazılarını bünyelerinde taşırlar bu nedenle fiilimsi adı ile anılırlar.

2.6.1. Türkiye Türkçesinde İsim-Fiil (Mastar) Eklerinin Fonksiyonları

Fiilin kök veya gövdesine getirilen isim-fiil eki sayesinde hem isim özelliğine sahip hem fiil özelliğini koruyan dil bilgisi unsuruna isim-fiil denir. İsim-fiiller, fiilin belirttiği oluşu, durumu ve kılışı zamana bağlı olmadan gösteren sözcüklerdir (Underhill 1985: 307). Fiilimside olduğu gibi isim-fiil için de dil bilgisi araştırmalarında değişik adlandırmaların olduğu görülmektedir. Korkmaz, ad fiiller (2009: 864), Karaağaç, eylem adı (2013: 454), Ergin, fiil isimleri (2013: 185), Karahan, isim fiil (2014: 55), Gencan, ad eylemler (1979: 379), Banguoğlu, ad fiiller (1986: 420), Demir & Yılmaz, isim fiil (2012: 242), Eraslan, fiil ismi (1980: 68) terimini kullanmaktadır (Akt: Bolat, 2018: 12,13,14). Fuat Bozkurt, “Fiilin belirttiği durumu gösteren isim nitelikli kelimelerdir. Oluş ya da kılışın ismi; daha doğrusu isimleşmiş şeklidir.” biçiminde tanımlar. Mehmet Hengirmen “Fiillerin ismini bildiren, tümleç olan ama isim şeklinde kullanılan kelimelere fiilimsi denmektedir.” tanımını yapmaktadır. Haydar Ediskun, “İsim-fiiller, bir taraftan bir fiil adı oldukları için ad, diğer taraftan da özne, nesne, tümleç aldıkları için eylem olan sözcüklerdir. İsim-fiile mastar da denir.” şeklinde tanımlamaktadır.

İsim-fiillerin görev ve özellikleri hakkında şunları söyleyebiliriz:

1. İsim-fiiller oluş veya kılışın adını gösterirler.
2. İsim-fiiller; hal eklerini, iyelik eklerini, çokluk eklerini alabilirler ve çekim edatlarıyla kullanılabilirler.
3. İsim tamlamalarında tamlayan ve tamlanan görevinde bulunabilirler.
4. Bazı isim-fiiller tamamen isimleşerek nesne, eşya, yemek adları (dolma, çakmak, dikiş vb.) kalıcı adlar, yani leksikalleşmiş öğeler oluştururlar.
5. Temel tümcede özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf ve ekfiil yardımıyla yüklem gibi sözdizimsel işlevler üstlenebilirler.

6. İsim-fiiller cümlede farklı eklerle beraber zarf-fiil görevini de yüklenirler. İsim-fiillerin bazıları nihai fiil, bazıları ise bulunma ve eşitlik hâli ile zarf-fiil olarak kullanılmaktadırlar (Eraslan 1993:233, Aktaran: Bolat 2018: 13)

Türkçede isim fiil ekleri olarak kullanılabilen üç ek vardır: -mAk, -mA, -İş ekleridir.

2.6.1.1. –mAk Eki:

Tahsin Banguoğlu, –mAk ekinin eski dönemlerden itibaren isim- fiil ve kılış ismi olarak kullanıldığından bahseder. Adların kullanabileceği tüm ekleri almasına rağmen, -mAk eki almış olan fiillerin kök ve gövdelerine iyelik ekleri getirilememektedir. Bu tür durumlarda kullanımlarını –mA eklerine bırakmıştır. -mAk ekinin, -İik eki eklenmiş biçimi de bulunmaktadır. “-İik” eki eklenmiş biçimleri, onları anlatımca biraz daha isimleştirir. Bunlar çekim eklerini alabilirler (Banguoğlu, 2004: 269/270). Türkçede iki adet –mAk (matar) eki vardır. Birincisi fiillerin sözlükteki kullanımını ikincisi isim fiil eki olan –mAk eki. İsim fiil eki olarak kullanılan –mAk ekinin işlevi fiilin yaptığı hareketi isimleştirmektir.

Fiildeki soyut hareketleri isim şekline sokar ve bütün eylem kök ve gövdesine eklenerek kalıcı olmayan kılış isimleri yapar (Korkmaz, 2009:95). “Zamanla kalıplaşan isim-fiiller eylem niteliğini kaybederek somut ve soyut nesnelere adı hâline gelmiştir” (Korkmaz, 2018:55). –mAk eki alan kelimeler isim durum ekleri olabilir. Çoğul eki almazlar sadece isim-fiile abartı anlamı verebilmek için alabilirler. Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan olurlar (Ediskun, 2003:248).

2.6.1.2. -mA Eki:

En çok kullanılan isim-fiil eklerinden biridir. –mAk eki iki sesli harf arasında kalıp son damak sesini düşürerek –mA hâline gelmiştir. –mA isim-fiil ekinin yeni olduğunu, Eski Türkçe ve Osmanlı Türkçesinden bildiğimiz –mA’nın sıfat yapma

eki olduğunu söylemektedir (Banguoğlu,2015:264). –mA eki iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Kalıcı isim ve geçici isim olmak üzere. İsim-fiil eki olan –mA vurguyu üzerine alır. Türkçede –mA ekiyle yapılan kalıcı isimler –mAk ekiyle yapılan kalıcı isimlerden fazladır. Bu ekin –mAk’tan farkı eylemin kendisini değil o eylemle yapılan işi belirtir. -mA eki -mAk ekinden güçlü isim-fiil ekidir (Ergin, 2003:187). –mA isim-fiil eki almış kelimeler ad durum eki, çoğul eki alabilirler. Belirtili ve belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan ve tamlanan olarak kullanılabilirler (Ediskun, 2003: 247,248).

2.6.1.3 –İş Eki

-İş eki, fiillerin tarzını gösterir hareket, oluş adları üretir. Eski Türkçeden beri kullanılan bu ek, bütün fiillere gelebilir (Bayraktar, 2004:32). Banguoğlu bunlara, “*tarz adı*” demektedir. (Banguoğlu,2015: 261). Diğer isim fiil ekleri gibi –İş eki de kalıcı isim ve geçici isim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Fakat –İş eki diğerlerinden farklı olarak kişiye özel üslubu, farklılığı anlatmak için kullanılmaktadır. -İş isim-fiil eki, çoğu basit, türemiş ve birleşik fiil kök ve gövdelerine gelebilir. İş eki alan kelimeler belirtili ve belirtisiz isim tamlamasında hem tamlayan hem tamlanan olarak kullanılabilirler (Leontiç 2017: 71).

Çalışmanın amacı yabancılara Türkçe öğretiminde Türkiye Türkçesindeki isim fiillerin öğretiminin kolay ve anlaşılır olmasını sağlamaktır. Bu nedenle bu ekler bulgular bölümünde daha ayrıntılı incelenip yeni dil öğrenenlerinin de anlayabilmesi için basitleştirilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE İSİM FİİLLERİN ÖĞRETİMİ

İsim-fiiller Türkçeye anlatım gücü ve esnekliği sağlar, anlatılanları kısa yoldan iletmeyi sağlar, gerek olmayan tekrarları önler, söylenmek istenen fikirlerin aktarılmasında kolaylık sağlar ve cümleleri kolay bir şekilde birbiriyle ilişkilendirir. Türkçede kullanım fazlalığından dolayı önemli bir yere sahiptir (Özkan,2020: 1331).

İsim-fiillerin kullanım alanları özetlendiğinde:

- Cümlede özne, nesne, yüklem zarf tümleci görevi alır.
- Kalıp isim oluşturarak yeni bir ad türetirler.
- Hal ekleri, ad durum ekleri ve iyelik ekleriyle beraber kullanılabilirler.
- Kelime türetme ekleriyle birleşerek ek dizileri oluştururlar.
- Kendisinden sonra gelen edat ve bağlaçlarla birlikte bağlayıcı ekler oluştururlar.
- İsim-fiiller kalıplaştıklarında bazen sıfat görevinde de kullanılabilirler.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde isim fiiller zor öğrenilen bir konudur. Sadece yabancılarda değil ana dili öğrencilerinde de bu durum geçerlidir. Bu nedenle bu konu ile ilgili konu anlatımı ve çeşitli etkinlikler geliştirilmeye çalışılmıştır.

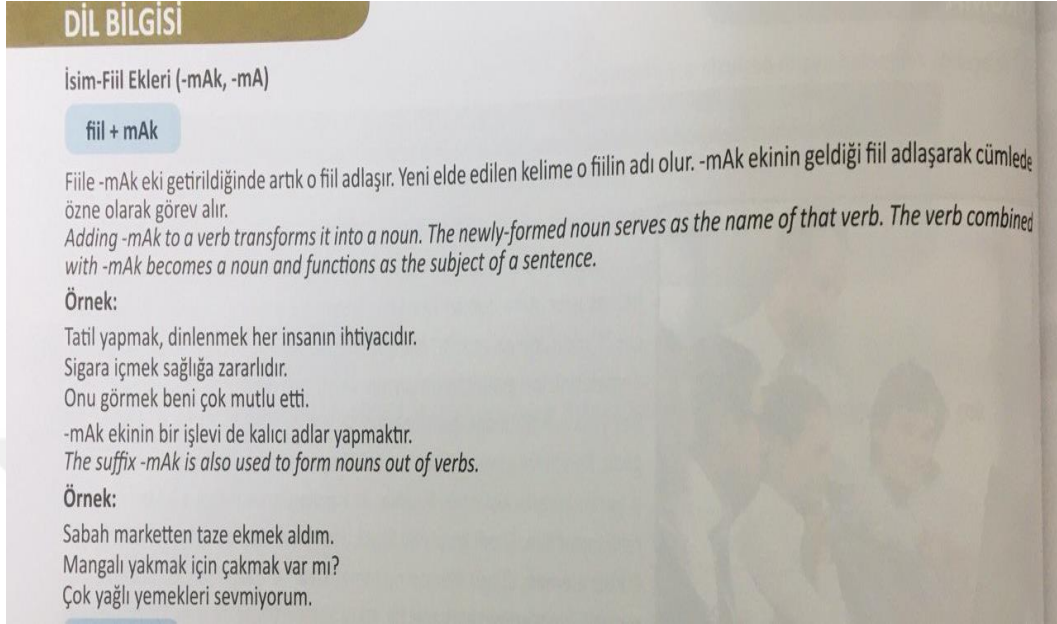
Bölümdeki etkinlikler konunun öğretimine yardımcı olarak öğrenen ve öğretenlere kolaylık sağlaması açısından hazırlanmıştır. Hazırlanan konu anlatımı ve etkinlikler sadece örnektir. Bunları kullanmak isteyen öğretmenler etkinlikler içindeki soru sayılarını artırıp diledikleri gibi geliştirebilirler.

3.2. Yeni İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti B1 (2021)

İstanbul yabancılara Türkçe öğretim setinde isim-fiil konusu B1 düzeyinde anlatılmaktadır. İsim-fiiller İstanbul ders kitabında 2. ünite olan “İş Dünyası” ünitesi içinde verilmektedir. 2. ünite bölümlere ayrılmaktadır. A bölümünün başlığı da İş Dünyası’dır. Burada isim-fiil eklerinden –mAk ve –mA öğretilmeye çalışılmaktadır. B bölümünün başlığı Başarı Öyküleri’dir. Bu bölümde –mA ekinin iyelik eki almış hâli anlatılmaktadır. C bölümünün başlığı Meslekler’dir. Bu bölümde isim-fiil eklerinden –İş anlatılmaktadır. İsim-fiil konusu sadece 2. üniteye geçmekte ve bütün üniteye yayılmaktadır. Bütün üniteye yayılmasının olumlu olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin konuyu yavaş yavaş öğrenerek sindirmesi ve benimsemesi sağlanmıştır fakat diğer ünitelerde de en azından etkinlik olarak yer alması konunun unutulmaması bakımından faydalı olabilirdi.

3.2.1. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı

Şekil 1

30. sayfa

İlk olarak –mAk eki ile ilgili tanım yapılmıştır fakat tanım üst düzey Türkçe bilgisi gerektirmektedir. “-mAk ekinin geldiği fiil cümlede adlaşarak özne görevi alır.” denilmiştir. Bu eksik bir tanımdır. Sadece özne görevinde değil; nesne, zarf tümleci gibi görevlerde de bulunmaktadır. “Fiile –mAk eki geldiğinde adlaşır.” cümlesiyle tanıma başlanmıştır. İsim-fiilleri yeni öğrenmeye başlayan bir öğrenci adlaşma nedir bilmemektedir, adlaştıktan sonra ne olur, neden kelimelere –mAk eki ekliyoruz, -mAk ekinin cümleye nasıl bir katkısı var, kelimelere -mAk eki eklemek cümle kurarken başkalarıyla iletişimde ne tür fayda sağlar gibi sorulara Türkçe öğrenenler kitaptaki bu kısa tanımla cevap bulamamaktadırlar. İsim-fiil eklerinin ilk önce Türkçe ardından İngilizce konu anlatımları yapılmıştır. İngilizce bilenlerin konuyu daha hızlı kavramasında faydalı olabilir fakat dil öğreniminin önemli bir amacı da hedef dilde düşünmeyi ve anlamayı öğrenmektir. Hedef dile ne kadar maruz kalınırsa o kadar çok hedef dilin öğrenimi de artar. Sadece üç adet örnek verilmiştir. Öğrenciler konuyu okuyup anladıktan sonra örneklere bakarak –mAk ekini cümlede nasıl kullanabileceğini çözmeye çalışacaktır bu nedenle örnekler ne kadar çok olursa öğrencinin anlaması bakımından o kadar faydalı olmaktadır. Örneklerin hepsine olmasa da en azından ilk ikisinin açıklanması öğrencinin –mAk

ekinin nasıl kullanıldığını anlamasında yardımcı olur. Örneğin tanımda “-mAk ekinin geldiği fiil adlaşarak özne olur.” denilmektedir. (Cümlenin öğeleri konusu ayrı bir dil bilgisi konusu olarak verilmemektedir. A1-A2 seviyelerinde cümle kuruluşu öğretilirken öğretilmektedir.) Bu durum öğrencilerin anlaması bakımından örneklerde gösterilebilir. *Sigara içmek sağlığa zararlıdır. Sağlığa zararlı olan ne? Sigara içmek görüldüğü gibi -mek ekini alan kelime bu cümlede özne olmuştur* şeklinde açıklanabilir.

-mAk ekiyle yapılan kalıcı adlardan bahsederken sadece “-mAk ekinin diğer işlevi de kalıcı adlar yapmaktır.” denilmektedir. Öğrenciler kalıcı ad ne demek bilmemektedir. Bu nedenle bu tanım öğrenci bakımından tamamen geçersiz sayılmaktadır. Bu şekilde öğrenci kalıcı isim ve isim-fiil farkını anlamadığı gibi kalıcı ismin ne olduğu, hangi şartlarda oluştuğu, neden kalıcı isim dendiği gibi sorulara da cevap bulamaz. Üstteki isim-fiil tanımındaki gibi kalıcı isim tanımının örneğine de sadece üç örnek verilmiştir ve bu örnekler açıklanmamıştır.

Şekil 2

fiil + mA

Bu ek fiillerden isim yapar. -mAk ekinden en önemli farkı hareket ifade etmemesidir. Bu ekle isim olan fiil belirtisiz tamlamanın tamlayanı olarak kullanılabilir.
This suffix is used to form nouns out of verbs. The main difference of it from the suffix -mAk is that it does not refer to movement or motion. The verb transformed into a noun by this suffix can be used as the determinant of an indefinite noun phrase.

Örnek:
Evime yeni bir çalışma masası aldım.
Yüzme havuzu bugün kapalıymış.
Yarın okuma ve yazma sınavına gireceğim.
-mA eki aynı zamanda kalıcı adlar da yapar.
The suffix -mAk is also used to form nouns out of verbs.

Örnek:
Yazlıkta sahilde yürüyüp dondurma yiyoruz.
Yarışmayı kim kazandı?
Danışma nerede?

İsim fiiller ad durum ekleri ile de kullanılabilir. Bu ekler temel cümledeki fiile ve (eğer varsa) özneye bağlı olarak değişir.
Verbal nouns can also be used with the case suffixes. These suffixes vary depending on the verb or the subject (if there is any) of the main clause.

Örnek:
Müzik dinlemekten çok hoşlanırım.
Hava yağmurlu. Niçin pikniğe gitmekte ısrar ediyorsun.
Kalabalıkta otobüse binmekten nefret ederim.
Sağlıklı bir hayat için sigara içmemekte fayda var.

6 Aşağıdaki boşlukları uygun eklerle dolduralım.

1. Evde yalnız kal..... alıştım.
2. Ofise yeni bir çalış..... masası aldım.
3. Eşimin ehliyeti var ama araba kullan..... korkuyor.
4. Onunla konuş..... denedim ama beni dinlemedi.
5. Sen o iş teklifini kabul et..... düşünüyor musun?
6. Oku..... derslerinde gazetelerdeki haberleri inceliyoruz.
7. Siz neden İstanbul'dan ayrılı..... İsrar ediyorsunuz? Bütün arkadaşlarınız burada.
8. Hobilerim; kitap oku....., müzik dinle..... ve sinemaya git.....
9. Yarınki derse git..... karar verdim. Çünkü hastayım doktora gideceğim.
10. Onu ziyaret et..... Ankara'ya gideceğim.

30

YENİ İSTANBUL ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI B1

-mAk ekinin hemen arkasından -mA eki anlatılmaya başlanmaktadır. “-mAk ekinden en büyük farkı hareket ifade etmemesidir.” şeklinde açıklanmıştır fakat -mAk ekinin anlatımında hareket bildirdiği bilgisi söylenmemiştir. Böyle dolaylı bir anlatımla Türkçeyi yeni öğrenen öğrenci anlamayabilir. Aynı -mAk eki anlatımında olduğu gibi -mA ekinin anlatımı da sadece üç cümle ile ayrıntısız bir şekilde yapılmaktadır. -mA eki hangi amaçlarla kullanılmaktadır, nerelerde kullanılmaktadır, cümleye nasıl katkılarda bulunmaktadır, karşılıklı diyaloglarda / günlük hayatta bana nasıl bir fayda sağlamaktadır gibi sorulara öğrenci, verilen bu tanımda cevap bulamayacaktır. -mA eki için de üç örnek verilmiştir ve örnekler üzerinde herhangi bir renklendirme, açıklama yapılmamıştır. Belirtisiz tamlamanın tamlayanı olabilir cümlesini verilen örneklerde açıklanarak gösterilebilir. Örnek olarak verilen “Evime yeni bir *çalışma masası aldım.*” cümlesinin üzerinde açıklama yapılabilir. *Çalışma tamlayan masası tamlanan* şeklinde belirtilebilir. -mA ekinin olumsuz fiil olarak da kullanıldığı ve öğrencilerin karıştırmaması gerektiği bilgisi verilmemiştir. Yeni Türkçe öğrenen öğrenci ekleri ayırt etme konusunda anlatılmadığı takdirde çok başarılı olamayabilir, bazen ana dili öğrencileri bile bu ayrıntıyı karıştırabilmektedir.

-mA ekinin kalıcı adlar yapacağı söylenmiştir fakat kalıcı adlar nedir, -mA eki bu kalıcı adları neden yapar, kalıcı adlara neden gereksinim duyulmuştur, hangi durumlarda -mA eki alanlara kalıcı isim denilebilir gibi ayrıntılara yer verilmemiştir. Üç örnek verilmiş, bu örnekler açıklanmamış ve renklendirilmemiştir.

İsim-fiil eklerinin ad durum ekleri ile kullanılabileceği ve eklerin fiile, özneye bağlı olarak değişeceği bilgisi verilmiştir. Özneye ve yükleme göre değişen ad durum eklerinin Türkçe öğrencilerin daha iyi anlaması bakımından verilen örnekler üzerinden gösterilmesi gerekmektedir. Dört adet -mAk eki ile dört adet -mA eki ile ilgili örnek verilmiş, bu örnekler açıklanmamış ve renklendirilmemiştir.

-mA ve -mAk eklerinin, Türkçede bulunan büyük ünlü uyumu kuralına göre -ma, -me, -mak, -mek biçimlerinde kullanıldığı söylenmemiştir. Kelimenin son ünlü

harfinin kalınlık/incelik durumuna göre değiştiği söylenmelidir. Söylenmediği takdirde öğrencinin sadece örneklere bakarak bu durumu anlamasının zor olacağı düşünölmektedir.

İsim- fiillerin ve kalıcı isimlerin kullanımına yönelik, ad durum ekleri ile ilgili cümleler ağırlıkta olmak üzere on tane sadece ek yerleri boş bırakılarak yapılan bir boşluk doldurma etkinliği verilmiştir. Öğrencilerin pratiklik kazanması ve eklerin nasıl geldiğinin anlaşılması için güzel bir etkinliktir. Bu etkinlikte öğrenci – mAktAn, -mAyA eklerinin neye göre geleceğini görebilecektir. Fakat kitaplardaki etkinliklerin cevap anahtarlarının olmaması öğrencilerin kendisini kontrol edememesine ve yanlışlarını düzeltememesine neden olacaktır. Cevaplarını kontrol edememesi, yanlışlarını görememesi onları düzeltememesine ve yanlış öğrenmesine sebep olmaktadır.

şekil 3

7 Uygun seçeneği işaretleyelim.

1. Daha iyi Türkçe konuşmak için güzel konuşmaya / konuşma kursuna gidiyorum.
2. Hâlâ hastasın. İşe gitmekte / gitmeye neden ısrar ediyorsun?
3. Çocuklar eve girmemekte / girmekten ısrar ediyorlar.
4. Sana kahve içmekte / içmeye geldik. Ama sen evde yoktun.
5. Türkçe anlıyorum ama konuşmaya / konuşmayı utanıyorum.
6. Hiç kimse çok fazla beklemeye / beklemeyi sevmez.
7. İnsanları eleştirmekte / eleştirmekten hoşlanmam.
8. Her gün en az iki litre su içmekten / içmekte fayda vardır.
9. Yarın akşam bütün iş arkadaşlarımızı yemek yemeye / yemeyi davet ettik.
10. Hepimiz üniversiteden sonra iyi bir iş sahibi olmak / olmaktan istiyoruz.

8 Aşağıdaki boşluklar için uygun seçeneği işaretleyelim.

1. Her yaşta insan için kitap faydalıdır.
a. okumak b. okuma c. okumaktan
2. Piknikte mangal için aradık ama bulamadık.
a. akmaya b. akmak c. akmayı
3. Yarınki ödevini yaptın mı?
a. yazmak b. yazmayı c. yazma
4. Kapalı alanlarda sigara yasaktır.
a. içme b. içmek c. içmekten
5. Sizi tekrar çok güzel.
a. görmek b. görmekten c. görmeye
6. Seni çok zor.
a. unutma b. unutmak c. unutmayı
7. İstanbul'da alışıyorum.
a. yaşamaktan b. yaşamaya c. yaşamayı
8. Annem her sabah Türk kahvesi sever.
a. içmek b. içmeye c. içmeyi
9. Daha güzel Türkçe konuşmak için pratik fayda var.
a. yapmakta b. yapmaktan c. yapmaya
10. Evde tek başına korkuyor musun?
a. kalmayı b. kalmaktan c. kalmakta
11. Yarınki toplantı için evrakları unutma.
a. hazırlamaya b. hazırlamayı c. hazırlamaktan
12. Henüz sınav için başlamadık.
a. Çalışmaya b. Çalışmakta c. Çalışmayı
13. Hasta çocuk ilacını ısrar etti.
a. içmemekten b. içmemekte c. içmemeye
14. Bütün gün yürüye yürüye ev yoruldum.
a. aramakta b. aramaya c. aramaktan
15. Dersten sonra arkadaşlarımla kahve gideceğiz.
a. içmeye b. içmekten c. içmeyi

9 Aşağıdaki cümleleri tamamlayalım.

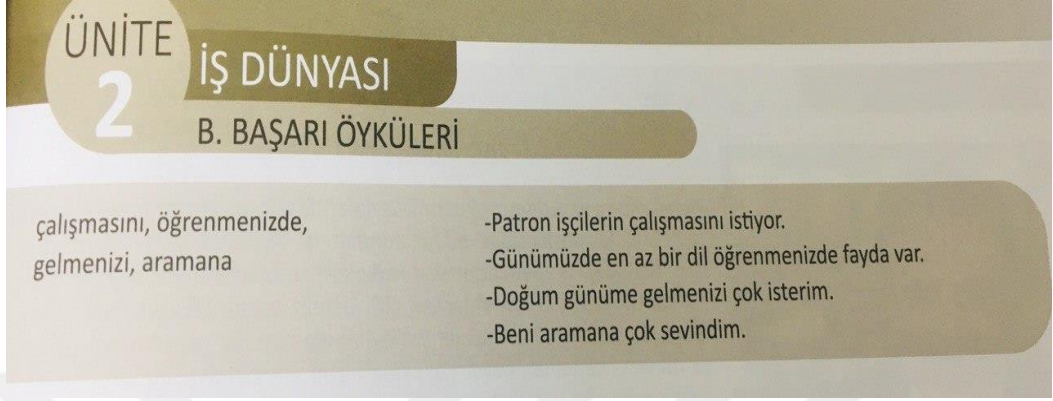
1. seviyorum.
2. Her gün nefret ediyorum.
3. Ders çalışırken hoşlanmam.
4. Hafta sonu düşünüyorum.
5. Öğrenciler ısrar ediyorlar.
6. fayda var.
7. tehlikelidir.
8. kitabındaki ödevleri yaptın mı?
9. başladım.
10. korkuyorum.

7. etkinlikte –mAyA ve –mAktA eklerini almış kelimelerden hangilerinin kullanılması gerektiğini cümleye uygun olarak seçmeleri istenmektedir. Bu etkinlik öğrencinin cümle yapısına hangisinin uyduğuna karar vererek seçmesi, cümlenin özne/fiile göre kelimelerin getirilmesi ve –mA, -mAk eklerini yeni öğrenen öğrencilerin cümlenin anlamına göre hangi eklerin geleceğine karar vermesi bakımından faydalı olmaktadır.

8. etkinlik, çoktan seçmeli sorular şeklinde yapılmıştır. Cümleler içinde boşluklar verilmiş ve bu boşlukları şıklardan seçerek yapmaları istenmiştir. Bu kitaplardaki amaç herhangi bir sınava hazırlanmaktan ziyade dil öğrenmek olduğu için çoktan seçmeli yerine sadece boşluk doldurma verilmesi öğrencilerin öğrenmesi bakımından daha faydalı olabilirdi. Hazır olarak verilen cevapları seçme şeklinde değil, konunun kalıcı hâle gelmesini sağlayabilecek alıştırmalar olması öğrenciler için daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

9. etkinlik bir tamamlama etkinliğidir. Verilen cümlelerdeki boşlukların cümlelerin anlamına göre isim-fiil eki alan kelimelerle tamamlanması istenmektedir. Cümlelerdeki boşlukları öğrencilerin kendi deneyimlerine göre hazır kelime verilmeden doldurmaları faydalı olmaktadır. Türkçeyi öğrenenler bu dili iletişim kurmak, dinlemek, konuşmak anlamak için öğreniyorlar bunları yaparken isim-fiillere ihtiyaçları vardır ve isim-fiilleri normal yaşamda kullanırken hazır kelimelerden tercih yapma gibi bir imkânları yoktur. Bu sebeple etkinlikte öğrencilerin boşluklardaki kelimeleri kendilerinin dolduracak olması olumludur.

Şekil 4

33. Sayfa

2. ünitenin B bölümünün en başında –mA eki almış bazı kelimeler ve bu kelimelerin kullanıldığı cümleler verilmiştir. Bu kelimelerin neden verildiği, neye dikkat edilmesi gerektiği verilmemiştir. Cümlelerdeki kelimeler ya da ekler renklendirilmemiştir. Bu kısımda bir sonraki konu anlatımına hazırlık amaçlı sezdirilme yapılmaya çalışılmıştır ancak herhangi bir yönerge olmadığı için Türkçe öğrenenlerin bu kısmı incelemeden geçme ya da incelese bile bir şey anlamama ihtimali yüksektir.

Şekil 5

DİL BİLGİSİ

İsim-Fiil Eki (-mA + iyelik)
Cümlenin yüklemindeki işi yapan özne ile isim-fiildeki işi gerçekleştiren kişi aynı olmadığında kullanılır. Adlaştırma eki alan eylemi gerçekleştiren kişi iyelik ekleri ile belirtilir. Cümlenin yüklemine göre üzerine ad durum ekleri alabilir. *This suffix is used when the subject of the main verb and the subject of the action stated by the verbal noun do not refer to the same person. The person doing the action described by the verbal noun is specified by the possessive suffixes. The case suffixes can also be added to the verbal noun, suffixes depending on the verb of the sentence.*

fiil + mA + iyelik eki (+ ad durum eki)

Not: Bu yapının kullanıldığı isim-fiillerdeki işi gerçekleştiren kişi ya da nesnelere tamlayan eki (-In , -In) alır ya da isim-fiilden önce işi gerçekleştiren bir iyelik zamiri (benim, senin, onun, vb.) bulunur. Bu iyelik zamiri gizli özne gibi bazen cümlede yer almayabilir. *The person(s) or thing(s) doing the action formed by this verbal noun either take determinant suffix at the end (-In , -In) or a possessive pronoun (benim, senin, onun etc.) before the verbal noun. Similar to a null subject, this possessive pronoun may sometimes not be present in the sentence.*

Bilgisayarın kapanmasını bekliyorum. (*I am waiting for the computer to shut down.*)
(Sizin) bu toplantıya katılmanız çok önemli. (*It is highly important that you attend this meeting.*)

Örnek:

Sizin işten ayrılmanız bizi çok üzdü.
Derslere düzenli gelmeniz sizin için çok yararlı.
Senin evi temizlememene çok kızıyorum.

Doğum gününe onun gelmesini istemiyorum.
Komşular yüksek sesle müzik dinlememizden rahatsız oluyor.
Buraya gelmenizden hiçbir sakınca yok.

5 Aşağıdaki boşlukları -mA + iyelik eki (+ad durum ekleri) ile tamamlayalım.

1. Sizin bu dersi dikkatli dinle..... çok önemli.
2. Bizim bu soruların cevaplarını bil..... gerekiyor.
3. İnsanlar durakta otobüsün gel..... bekliyorlar.
4. Senin beni hiç ara..... çok üzülüm.
5. Annem kardeşimin ve benim ona yardım et..... istiyor.
6. Onların düzenli spor yap..... fayda var.
7. Onun iyi bir iş bul..... çok sevindik.
8. Müdür hepimizin bu hafta evden çalış..... izin verdi.
9. Sizin sigara iç..... çok kızıyorum.
10. Onun sürekli şikayet et..... bıktım.

6 Aşağıdaki cümlelerdeki boşluklara uygun seçeneği işaretleyelim.

1. Her gün makarna bıktım.
a. yemekten b. yememden
2. Eve gelirken ekmek unutma.
a. almamızı b. almayı
3. Sizin Türkçe hiç zor değil.
a. öğrenmeniz b. öğrenmek
4. Ev temizliği için aramızda iş bölümü karar verdik.
a. yapmasına b. yapmaya
5. Boş zamanlarınızda ne hoşlanırsınız?
a. yapmanızdan b. yapmaktan
6. Bu telefonu daha yeni aldım, çok şaşırdım.
a. bozulmasına b. bozmaya
7. Annemi dışarı çıkmak için ikna çalışıyoruz.
a. etmesine b. etmeye
8. Beni çok sevindim.
a. aramaya b. aramana
9. Herkesi çok üzüyorsun. Böyle devam edemezsin.
a. davranmaya b. davranmana
10. Ali'nin ben ders çalışırken gürültü rahatsız oluyorum.
a. yapmasından b. yapmaktan

35

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI B1

35. Sayfa

-mA ekinin iyelik ekiyle ne zaman ve neden kullanıldığı anlatılmıştır. Konu anlatımı çok üst seviyede ve karmaşık yapılmıştır. Bu konu anlatımı Türkçeyi ve isim-fiilleri ilk defa gören ve öğrenen kişiler için değil, ana dili olarak Türkçe kullanan ve isim-fiilleri günlük hayatında kullanan öğrenciler için daha uygundur. Cümleler öğrencilerin anlayacağı şekilde verilmemiştir. Konu anlatımının ardından verilen örnekler açıklanmamıştır. Örneklerin hepsinin değil ama bir ikisinin açıklanması öğrencilerin isim-fiillerle cümle kurma ve isim-fiillerin cümlede içinde kullanım şekillerini öğrenmesinde fayda sağlayacaktır. Örneklerin renklendirilmesi ise öğrencilerin dikkatini çekecek yerleri göstermede faydalı olacaktır aksi durumda öğrenci örnekleri okur ve gerekli yerlere dikkat etmeden geçer.

Hemen devamında gelen 5. etkinlikte cümlede verilen boşluklar –mA eki ile beraber kullanılacak olan ad durum ekleriyle tamamlanması istenmiştir. Alıştırma amaç, verilen fiillerin sonuna –mA ve iyelik eklerini kullandırmaya çalışmaktır. Türkçe öğreniminde ekler çok önemli bir yere sahiptir fakat isim-fiilleri öğretmek ve bu ekleri öğrencilerin kendilerinin uygulayabilmesi bakımından yeterli değildir.

6. etkinlikte çoktan seçmeli on soru sorulmuştur. Cümleler içinde boşluklar verilmiş öğrencilerden doğru şıkkı seçerek bu boşlukları doldurması istenmiştir. Bu alıştırma şıklardan iyelik eki ve –mA ekini almış kelimeler seçilmektedir. Amacın ekleri öğretmek olduğu düşünülmektedir. Bu tür alıştırmalarda yaratıcılık, öğrenciyi gerçek hayata hazırlama, cümle kurma yeteneği görülmemektedir. Sadece hazır olan bilgiyi görerek işaretleme yapılması istenmektedir.

Şekil 6

7 Aşağıdaki boşlukları –mA + iyelik eki (+ad durum ekleri) ve –mAk + ad durum ekleri ile tamamlayalım.

1. Babam bizim üniversite oku..... istiyor.
2. Turistler sırayla müzeye gir..... bekliyorlar.
3. Dün akşam seni ara..... unuttum.
4. Kardeşim evde yalnız kal..... korkuyordu.
5. Tatilde Antalya'ya git..... vazgeçtik.
6. Ailem benim akşamları eve geç dön..... izin vermez.
7. Bu maçı kazan..... kararlılar.
8. Arkadaşlarına yardım et..... çalışıyor.
9. Patron çalışanların işe zamanında gel..... çok kızdı.
10. Çocuklar bütün yaz evde otur..... sıkıldı.

8 Aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları tamamlayalım.

1. Arkadaşımın hiç hoşlanmıyorum.
2. İnsanların beni rahatsız ediyor.
3. Ailemin mutlu oluyorum.
4. Senin bekliyorum.
5. Öğretmenimin yardım ederim.
6. Eşimin istiyorum.
7. Kardeşimin çalışıyorum.
8. Sizin fayda var.
9. Çocuklarımla beni mutlu eder.
10. Bilgisayarımın çok sinirlendim.

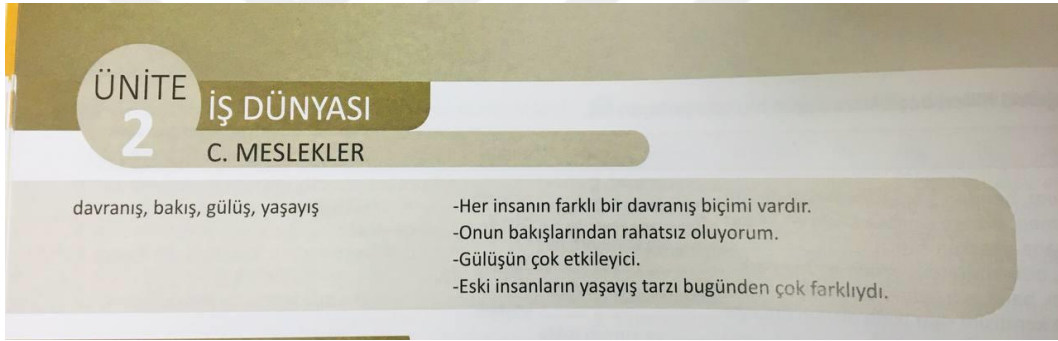
36. Sayfa

7. etkinlik cümlelerde fiillerin yanındaki boşlukların –mA + iyelik eki ve –mAk + iyelik eki ile doldurulması istenmiştir. Bir önceki etkinlikle ve 5. etkinlikle aynı doğrultuda olmuştur. Her iki etkinlik de sadece ek öğretmeye yönelik yaratıcılığı harekete geçirmeyen etkinliklerdendir. Ek kullanımını öğretmek için bir etkinlik yeterlidir eğer o etkinliğin yeterli olduğu düşünülüyorsa tekrar aynı alıştırmaları vermek yerine diğer etkinliğin soru sayısı artırılabilir. Bu alıştırmalar sadece boşluk doldurma ve eklerin öğretimi ile sınırlıdır. Mümkün olduğunca yaratıcılığı harekete

geçiren, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirecek etkinlikler kullanılması gerekmektedir.

8. etkinlikte cümlelerde boş bırakılan yerleri Türkçe öğrenenlerin uygun kelimelerle tamamlaması istenmiştir. Cümlelerdeki boşlukları öğrenciler herhangi bir kelime verilmediği için farklı şekillerde doldurabileceklerdir. Bu nedenle yaratıcılığı harekete geçirebilecek bir etkinliktir. Öğrenciler iletişim kurarken nasıl kendilerine göre ya da diyalogun gerektirdiği biçimde kelimeler seçiyorsa bu etkinlikte de öyle yapacaktır. Bu durum öğrencilerin isim-fiili sindirmesine yardımcı olacak hem de günlük hayatta isim-fiil kullanımında kendisi kelime seçebilecektir.

Şekil 7

38. Sayfa

2. ünitenin C bölümünün girişinde -İş ekinin kullanıldığı dört kelime ve o kelimelerin kullanıldığı dört cümle verilmiştir. Buradaki amaç -İş ekinin konu anlatımını vermeden önce eki sezdirme yapılıırken öğrencinin neye dikkat etmesi gerektiği kitap yazarı tarafından belirtilmesi gerekir. Cümlelerde verilen kelimeler ya da ekler renklendirilmemiştir. Herhangi bir yönerge de eklenmediği için öğrenci neye dikkat edeceğini, bu cümlelerin bu kısımda neden verildiğini anlamayacaktır. Hızlı bir şekilde okuyup ya da sadece göz atıp bu bölümü geçecektir bu şekilde bu bölümün sezdirme amacına ulaşabilmesi zor görülmektedir.

Şekil 8

DİL BİLGİSİ

İsim-Fiil Ekleri (-(y)Iş)

Bu ek, fiil kök ve gövdelerine gelerek fiili isimleştirir. Bu ek daha çok fiilin yapılış biçimini, tarzını belirtir. Bu ek ayrıca kalıplaşmış isimler yapar.

By adding to the verb stem, this affix converts the verb into a name. It rather signifies how the verb is realized, the way it is actuated. This suffix also makes new nouns.

fiil + (y)Iş + (iyelik eki)

Örnek:

Onun bakışlarından hiç hoşlanmıyorum.
Programdaki değişiklikler için herkesin görüşünü almak lazım.
Ankara için gidiş dönüş uçak bileti aldım!
Annem gençliğinde dikiş kursuna gitmiş.
Herkesin farklı bir giyinişi vardır.
O, her sabah yürüyüş yapmayı çok sever.

Bu isim fiil ekinin en sık kullanıldığı fiiller aşağıda bulunmaktadır.

açılış-kapanış	çıkış	görünüş	uçuş
akış	davranış	görüş	varış
alışveriş	dikiş	gülüş	yapılış
anlayış	doğuş	iniş-kalkış	yaşayış
bakış	düşüş-yükseliş	kaçış	yatış
batış	gidiş-dönüş	kavrayış	yürüyüş
bitiş	giriş	oturuş	
buluş	giyiniş	satış	

4 Aşağıdaki boşlukları örneklerdeki gibi dolduralım.

1. İş çık..... bir kahve içelim mi?
2. Bu işi yarın sabaha kadar bitirmem mümkün değil. Sizden biraz anla..... bekliyorum.
3. Vapurun kalk..... saatini biliyor musun?
4. Serkan Bey'in giyin..... tarzını çok beğeniyorum.
5. Nazlı bu günlerde bana karşı bir garip. Onun sana karşı davran..... nasıl?
6. İstanbul'da alışveriş merkezlerinin kapan..... saatleri genellikle 22.30'dur.
7. Sınavınızın bit..... saati 12.30'dur. Herkese başarılar.
8. Onun gül..... annesine benziyor.
9. Yürü..... yapmak sağlık için çok faydalıdır.
10. Tatil dön..... anneannelere uğradık.

YENİ İSTANBUL ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI B1

39

39. Sayfa

-Iş ekinin konu anlatımı –mAk ve –mA eklerinin konu anlatımı ve alıştırmalarından sonra verilmiştir bu şekilde verilmesi öğrenciler için faydalıdır. Diğer bir konu olan –Iş ekine geçmeden önce –mA ve –mAk eklerinin sindirilmesi ve kalıcı hâle getirilmesi bir diğer konunun da daha kolay öğrenilmesini sağlar. İlk olarak –Iş ekinin tanımı verilmiştir. –Iş ekinin fiili isimleştirmesi ve fiilin tarzını belirtmesi anlatılmıştır. Hemen ardından ekin kalıplaşmış isimler yaptığı söylenmiştir. Her iki ayrı anlatılacak konu aynı anda verilmiştir. Bu durum –Iş ekiyle yapılan isim-

fiillerin ve –İş eki alarak oluşmuş kalıplaşmış isimlerin karıştırılmasına neden olacaktır. –İş ekinin tarz belirttiği ve fiilin yapılış biçimini belirttiği söylenmiştir. Fakat ardından tarz nedir, ne şekilde tarz belirtir, fiilin yapılış biçimi derken ne denilmek istemiştir gibi ayrıntılara değinilmemiştir. Tarzın kendine özgülük, bireysellik anlamına geldiği anlatılmadığı sürece öğrencinin bu konu anlatımından bunu öğrenmesi çok zordur. Konu anlatımı Türkçeyi yeni öğrenen bir öğrenciye öğretmekten ziyade ana dili Türkçe olan ya da bu konuyu bilen ve tekrar yapıyor olan bir kişiye anlatıyormuş izlenimi vermektedir.

Konu anlatımından sonra altı adet cümle ile –İş ekine örnek verilmiştir ancak kalıplaşmış isim ve isim-fiil olarak kullanılan –İş ekleri ayırt edilmemiştir. Öğrencilerin bu örnek cümlelerde hangisinin isim-fiil, hangisinin kalıplaşmış isim olduğunu anlaması ve ayırt etmesi çok zor olacaktır. Verilen örnekler açıklanmamış ve renklendirilmemiştir. Örneklerdeki açıklamaların çok önemli olduğunu düşünülmektedir. Türkçeyi yeni öğrenenler, ilk olarak konu anlatımında verilen örnekleri taklit edecek, ardından cümle üretecektir. Bu nedenle Türkçeyi yeni öğrenenlerin örnekleri anlaması ve kavraması en az konu anlatımını anlaması kadar önemli olduğu düşünülmektedir. Örnek olarak verilen ilk cümle “Onun bakışlarından hiç hoşlanmadım.”dır. *İnsanların bakışları farklı farklıdır ve zaman zaman da değişebilir bu şekilde bireysellik farklı bir tarz belirtiyorsa –İş eki kullanılabilir* denilebilir. Kitapta örnekler farklı cümleler şeklinde verilmiştir. Bu şekilde vermek yerine aynı kelime farklı cümlelerle kullanılarak (*Ali'nin bakışları sert, Ahmet'in bakışları ise yumuşaktı.*) –İş eki kullanılan kelimenin kendine özgülük anlamına geldiğini öğrencilerin örneklerle anlaması sağlanabilir.

İsim-fiil ekinin en çok kullanıldığı fiilleri vermek sakıncalı bir durumdur. Türkçe öğrenenlerin sadece bu ekleri ezberleyip –İş ekiyle yeni kelime üretme çabasına girmemesine neden olabilir. Öğrencilerin hangi durumlarda Türkçe kullanacağını, Türkçeyi hangi amaçla öğrendiklerini, nerelerde kullanacaklarını bilmeden isim-fiil ekinin en çok kullanıldığı fiilleri saptamak çok zordur.

4. etkinlikte boşluk doldurma alıştırmaları verilmiştir. -İş ekini verilen fiillerin sonuna ekleyerek eki kullanılmak amaçlanmıştır. Konu anlatımından sonraki ilk

etkinlik olması ve konu anlatımının ekle alakalı olmasından dolayı ek öğretiminde bu etkinlik faydalıdır. Türkçe öğrenenler bu kısma uygun ekleri getirerek ek kullanımını pratikleştirirler. Alıştırma herhangi bir yaratıcılık içermemektedir fakat konuyu yeni öğrenen öğrenci konuyu içselleştirmeden yaratıcılık göstermesi zordur.

Şekil 9

5 Aşağıdaki sorularda uygun seçeneği işaretleyin.

1. Kız kardeşim her sabah yürüme / yürüyüş yapar.
2. Çalışmak / Çalışma odasında büyük bir kitaplığım var.
3. Hakem bitiş / bitme düdüğünü çaldı ve tüm taraftarlar sevindi.
4. Bu dükkanın açılış / açma saati kapısında yazıyor.
5. Apartmanın çıkmasına / çıkışına yeni bir merdiven yapıldı.
6. Otobüsün kalkış / kalkmak saati biletin üzerinde yazıyor.
7. O modacı küçükken terzi olmak istemiş ve dikme / dikiş kursuna gitmiş.
8. Arkadaşımın kolunda ağaç şeklinde bir dövme / dövüş var.
9. Öğrenciler yeni ders programıyla ilgili görüşlerini / görmelerini danışmana iletiler.
10. Üniversitenin kütüphanesinde bir okuma / okuyuş salonu var. Öğrenciler genellikle burada ders çalışıyorlar.

6 Aşağıdaki sorularda uygun seçeneği işaretleyin.

1. Sizin sınıfınızda kim erken seviyor?
a. kalkmaktan b. kalkmayı c. kalkmakta ç. kalkış
2. Yazlığımız sahile çok yakın. Biz de genellikle sabahları sahilde yapıyoruz.
a. yürümekten b. yürümeyi c. yürümek ç. yürüyüş
3. Dün ailemle birlikte erkek kardeşimin üniversite sınavını kutladık.
a. kazanmasından b. kazanmasını c. kazanmasına ç. kazanışı
4. Hafta sonları ve tatillerde nefret ediyorum.
a. çalışmaktan b. çalışmayı c. çalışmak ç. çalışma
5. Üç yaşındaki oğlum televizyonda çizgi film hoşlanıyor.
a. izlemekten b. izlemeyi c. izlemekte ç. izleyişi
6. Bence yeni bir dil hem çok eğlenceli hem de zor.
a. öğrenmekten b. öğrenmeyi c. öğrenmek ç. öğreniş
7. Sınavlardan sonra ailemi ziyaret istiyorum.
a. etmek b. etmemi c. etmekten ç. ediş
8. Öğretmenimiz ödevlerimizi iyi bir şekilde takdir etti.
a. hazırlamamızdan b. hazırlamamızı c. hazırlamamamızdan ç. hazırlayış
9. Bina içinde sigara yasak. Lütfen dışarı çıkın.
a. içmekten b. içmeyi c. içmek ç. içiş
10. Evden erken çok doğru bir karardı. Şu trafığe bak! İşe geç kalabiliydik.
a. çıkmamız b. çıkmamızı c. çıkmamıza ç. çıkmamızdan

7 Aşağıdaki boşlukları dolduralım.

1. Can toplantıyı Cuma günü yap..... ısrar ediyorum.
2. Eşimin bu konudaki gör..... çok katı. Onu ikna etmemiz çok zor.
3. Acaba uçak rötar mı yapacak? Gidip şu ekrandan uçağın kalk..... saatine bakacağım.
4. İş yerinde Meryem'in terfi al..... hepimiz çok sevindik.
5. Bazı Türk yemeklerini yap..... çok zor.
6. Teknolojideki pek çok bul..... hepimizin hayatını kolaylaştırdı.
7. Daha iyi maaşlı bir işte çalış..... düşünüyorum.
8. Arkadaşımın bensiz alışverişe git..... çok kızdım.
9. Ocağın altını kapat..... unuttum. Hemen eve gidiyorum.
10. Trafikte bekle..... çok sıkıldım. En kısa zamanda bir bisiklet alacağım.
11. Barınaktan bir köpek al..... karar verdim.
12. Öğretmenimize video ödevlerini gönder..... unutma. Son gün bu akşam.
13. Tiyatroydayken orta sırada otur..... tercih ediyorum çünkü oradan daha rahat izleyebiliyorum.
14. Babamın bir an önce iyileş..... umuyorum. O da hastanede kal..... çok sıkıldı.
15. Ben bazen sınıf arkadaşlarımdın derste çok konuş..... sinir oluyorum.

40

YENİ İSTANBUL

40. Sayfa

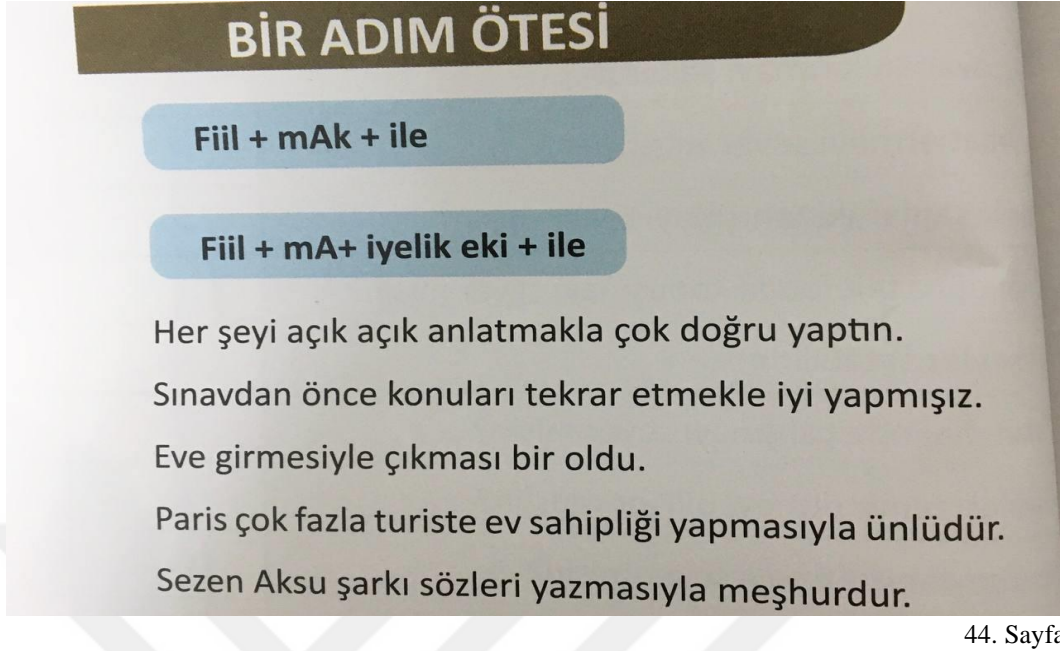
5. etkinlik bütün isim-fiil eklerinin karışımı şeklinde olmuştur. Kelimelere –mA, -mAk, -Iş eklerinden biri gelmiştir cümlemin anlamına uygun olarak iki kelimedenden birinin seçilmesi istenmiştir. Bu etkinlik –mA, -mAk ve –Iş eklerinin cümle

anlamına göre nasıl değiştiğini, hangi tür cümlelerde hangi eklerin kullanıldığını anlaması bakımından faydalıdır.

6. etkinlikte çoktan seçmeli on soru sorulmuştur. Cümleler içinde boşluklar verilmiş öğrencilerden doğru şıkkı seçerek bu boşlukları doldurması istenmiştir. Şıklara aynı kelimenin çeşitli ekler almış hâlleri koyulmuştur öğrencilerden bunlardan cümleye uygun ve doğru olanı seçmesi istenmiştir. Pratiklik kazanmak ve konuyu öğrenmek bakımından ilk etkinlikler yaratıcılık içermeyebilir fakat bu etkinlikten sonra alıştırmalarda yaratıcılık, cümle kurma yeteneği ve öğrencinin hazır bilgiyi seçmesi yerine kendi kendilerine bir şeyler ortaya koymasını sağlayacak alıştırmalar yapılması öğrencinin konuyu öğrenmesi ve günlük hayata hazırlanması bakımından daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

7. etkinlik 4. etkinliğin aynısı olan tamamlama etkinliğidir. Fiillerin sonunun eklerle doldurulması istenmektedir. 4. etkinlikten tek farkı orada sadece –İş ekiyle doldurulması istenirken burada bütün eklerle fiillerin sonunun tamamlanması istenmiştir. Öncesinde birçok etkinlik yapıldığı ve konunun pratik hâle getirildiği düşünüldüğü için alıştırmaların bilgi ve kavrama basamaklarından çıkıp analiz, sentez basamaklarına geçmesi gerekmektedir.

Şekil 10

2. ünite de işlenen dil bilgisi konularını hatırlatma amacı ile ünite bitmeden önce isim-fiil kelime formülü ve örnek cümleler verilmiştir. Konu anlatımı ve alıştırmalar bir önceki sayfada olduğu için hatırlatılma bölümünde tekrar konu anlatımına ihtiyaç duyulmamaktadır bu nedenle sadece isim-fiil kelime formülü ve cümleler şeklinde verilmesi olumludur. Ancak –İş eki ve kalıcı isimler hatırlatılma kısmında unutulmuştur onlar için de cümle ve minik hatırlatma parçası koyulması gerekmektedir.

Şekil 11

2. Aşağıdaki cümlelerdeki yanlışları bulalım, düzeltelim.

1. Sigara içme sağlığa zararlıdır.
2. Oturmak odasında televizyon izledik.
3. Bugün sinemaya gitmekten düşünüyorum.
4. Yarın evde oturup ders çalışmayı karar verdim.
5. Her hafta düzenli olarak yürümek yaparım.
6. Her gün aynı şeyleri yapmaya sıkıldım.
7. Herkesin aynı bir giyinmek tarzı vardır.
8. İzmir'e gitmek için gitme dönme uçak bileti aldım.
9. Oğlumun düzenli ve çalışkan olmayı beni mutlu ediyor.
10. Ailem, benim doktor olmak istiyor.

3. Aşağıdaki boşlukları uygun eklerle dolduralım.

1. Bu hafta sonu bize bir otel ayarla..... unutmadın, değil mi?
2. Ben, eşime yatarken kapıyı kilitle..... söyledim.
3. Arkadaşım beş yaşındayken Türkçe konuş..... öğrenmiş.
4. Ahmet'in seninle böyle konuş..... izin verme.
5. Sağlıklı bir yaşam için sebze ve meyve ye..... çok önemli.
6. Kitap ve dergi oku..... Türkçeni geliştirir.
7. Ben derse erken gel..... çalıştım ama bu sabah vapur seferi iptal oldu.
8. Onun annesine karşı davran..... çok yanlış. En kısa zamanda konuşup uyaracağım.
9. Oğlumun bilgisayarını bozuldu bu nedenle benden yeni bir bilgisayar al..... istiyor.
10. Yarın eşyalarımı yurttan taşı..... yardım eder misin?
11. Yarın uçak biletimi alacağım. Sana git.....dön..... tarihlerimi bildiririm.
12. Yüz..... iyi bir zayıflama yöntemi ama ben sudan çok korkuyorum.
13. Erkek kardeşim işyerinde çok çalışıyor. Ben ona patronuyla konuş..... tavsiye ettim.
14. Arabamızı daha düşük bir fiyata sat..... kabul ettik.
15. Ankara'da restoranlarda yemek ye..... çok pahalı.
16. Bu ülke kış aylarında çok yağ..... alıyor.

45. Sayfa

Bu etkinlikler, 2. ünitenin en son sayfasında bulunan neler öğrendik bölümündedir. Bu bölümde bir önceki sayfalarda konu anlatımı yapılan konuların ve kelimelerin tekrarı yapılmaktadır. Beş etkinlik verilmiştir bu etkinliklerden ikinci ve üçüncü etkinlik isim-fiillerle ilgilidir. Sayfanın son kısmında dört soruluk bir öz değerlendirme formu verilmiştir fakat bu formda dil bilgisi ile alakalı yeterliliklere yer verilmemiştir.

İsim- fiillerle alakalı olan 2. alıştırmada öğrencilerden yanlış kullanılan ekleri bularak düzeltmeleri istenmiştir. On tane cümle verilmiştir. Cümlenin anlamına göre yanlış kullanılan ekleri tespit etmek eklerin anlamlarını ve hangi tür cümlelerde kullanıldığını öğrenmek bakımından faydalı bir etkinliktir. Hangi eklerden sonra hangi eklerin geldiğini, kelimeye uymayan ekler olduğunda cümlenin tınısında kulağa hatalı gelen bir durum olduğunu fark etmektedir. Örnek cümle olarak “Yarın evde oturup ders çalışmayı karar verdim.” cümlesindeki yanlışın düzeltilmesi istenmiştir. Öğrenci bu cümlede kelimenin son hecesindeki harf ile kelimeye gelen harf arasındaki bağlantıyı fark edecektir.

3. etkinlikte bu kitapta verilen alıştırmalarda birçok kez kullanılmış olan fiillerin sonunun ilgili eklerle doldurulması etkinliği istenmiştir. Konunun bittiği ve

hangi harfe göre –ma, -me, -mak, -mek şekillerinde kullanılıyor, metin içinde nasıl kullanabilirim gibi sorulara öğrenci bu alıştırmada cevap bulabilir.

Şekil 13

2. Aşağıdaki boşlukları “-mA”, “-mAk”, “-mAkTA”, “-mAktAn”, “-mAYI” ve “-mAYA” ekleri ile dolduralım.

1. Hırsızlar polisleri gördüler ve kaç..... çalıştılar.
2. Üniversiteden sonra yüksek lisans yap..... karar verdim.
3. Yarın akşamki parti için kırmızı elbiseyi giy..... vazgeçtin mi?
4. İstanbul’da yemek ye..... için çok güzel mekanlar var.
5. Öğretmeniniz bu konuda siz uyar..... haklı.
6. Seni gör..... İzmir’e kadar gelmiş mi?
7. Mehmet’le konuş..... denedim ama bana küsmüş.
8. Sinema biletlerini yanıma al..... unutmuşum.
9. Bana yalan söyle..... bırak.
10. Bütün gün evde oturup televizyon izle..... istemiyoruz.
11. Kedi ve köpeklere dokun..... hoşlanmıyorum.
12. Yolda yürürken telefonla konuş..... nefret ediyorum.
13. Kahvaltıda çay iç..... alıştınız mı?
14. Kız kardeşim üniversiteyi Ankara’da oku..... tercih etti.
15. Öğrenciler derse 09.00’da gel..... alıştılar.
16. Bütün gün evde otur..... sıkılmadın mı?
17. Taksiye bin..... vazgeçtim, okul çok uzak değil.
18. Gelecek yıl İngiltere’de dil eğitimi al..... düşünüyormuş.
19. 20 Nisan’da evlen..... karar vermişler.
20. Gece tek başına sokakta yürü..... korkuyor musun?

3. Doğru seçeneği işaretleyelim.

1. Burada araba kullan..... çok tehlikeli.
a. kullanmak b. kullanmaktan c. kullanmaya
2. Ahmet her defasında yalan söyle..... ısrar ediyor.
a. söylemekten b. söylemekte c. söylemeyi
3. O piyano çal..... oldukça başarılı.
a. çalmakta b. çalmayı c. çalmaya
4. Melis dünkü sınava gir..... unutmuş.
a. girmekte b. girmeyi c. girmeye
5. Buraya izinsiz gir..... sakınca var mı?
a. girmekte b. girmeye c. girmekten
6. Seninle yarın o partiye ben de gel..... istiyorum.
a. gelmekten b. gelmek c. gelmekte
7. Yarın öğrenciler için yeni bir oku..... metni hazırlayacağım.
a. okumak b. okumaktan c. okuma
8. Toplu taşıma araçlarında sigara iç..... yasaktır.
a. içmek b. içmekte c. içmeyi
9. Bu dersin sonunda dinle..... sınavı yapacağız.
a. dinlemek b. dinleme c. dinlemeyi
10. Mine gör..... engelli çocuklarla çalışıyor.
a. görme b. görmek c. görmekten

12. Sayfa

2. etkinlik yine tamamlama etkinliğidir. Cümlelerdeki bazı fiillerin yanı boş bırakılmış ve –mA, -mAk, -mAktA, -mAktAn, -mAYI, -mAYA ekleri ile doldurulması istenmiştir. 1. etkinlik gibi bu kısımda da sadece eklerin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Türkçeyi yeni öğrenen öğrenciler için isim-fiil eklerini fiillerin sonuna getirebilmek, büyük ünlü uyumuna uyabilmesini sağlamak çok önemlidir. Ancak sadece bu tür etkinlikler yapmak öğrencilerin öğrenim seviyelerinin sadece

bilgi/kavrama basamağında kalmasına öğrencilerin gelişmemesine neden olabilir. Üstelik sadece eklerle tamamlama kısmı öğrenciye ezber ağırlıklı bir öğrenmeye itebilir bu durumda da öğrenci öğrendiği yeni konuyu günlük hayatında kullanmakta zorlanacaktır. Cümleler oluşturma, ekleri ekleme değil cümlelerdeki boşluklara kendi yaratıcılıklarını kullanarak kelimeler eklemek öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde hem daha faydalı hem de daha eğlenceli olacağı düşünülmektedir.

3. etkinlikte çoktan seçmeli yirmi soru sorulmuştur. Fiillerin sonunda ekler için boşluklar verilmiş ancak şıklarda ek yerine kelimeler verilmiştir. Fiilleri de silip kelimeler için boşluk bırakılsa daha mantıklı olabilirdi. Bu kitabı kullanan öğrencilerin amacı Türkçeyi öğrenmek, günlük hayatlarında kullanabilmektir. Herhangi bir sınava girmeyeceklerinden dolayı test alıştırmaları koymak yerine öğrencinin kendi kendine ortaya bir şeyler koymasını sağlayan, yaratıcılığı hayata geçirecek etkinliklerin yapılmasının daha faydalı olduğu düşünülmektedir. Ekleri öğretmek önemlidir. Bütün alıştırmaların ek öğretimi ve boşlukları tamamlama ile sınırlı olmasının sonucunda hem öğrenci aynı etkinlikleri görerek sıkılacaktır hem de sadece ezber ile konu geçilecektir. Bunun sonucunda ekleri kendi hayatında kullanırken zorlanacaktır.

Şekil 14

2A

11. Bu yaz tatilde Fransa'ya git..... düşünüyorum.
a. gitmeye b. gitmeyi c. gitmekten
12. Ödevlerinizi yap..... unutmayın.
a. yapmayı b. yapmaya c. yapmaktan
13. Her gün düzenli beslen..... yarar var.
a. beslenmekten b. beslenmekte c. beslenmeyi
14. Temizlik yap..... nefret ediyorum.
a. yapmakta b. yapmaya c. yapmaktan
15. Herkes hayatta başarılı ol..... ister.
a. olmak b. olmakta c. olma
16. Gelecek ay ülkeme dön..... karar verdim.
a. dönme b. dönmeyi c. dönmeye
17. Babam hafta sonu limonlu kek yap..... bayılır.
a. yapmaya b. yapmayı c. yapmakta
18. Yarınki sınava çalış..... ne zaman başlıyoruz?
a. çalışmak b. çalışmayı c. çalışmaya
19. Onunla bir daha konuş..... kararlıyım.
a. konuşmamakta b. konuşmamayı c. konuşmamaktan
20. Annemin yemeklerini ye..... özledim.
a. yemeyi b. yemeye c. yemekte

4. Aşağıdaki cümleleri uygun şekilde tamamlayalım.

1. Onlar yemin ettiler.
2. O söz verdi.
3. korkuyor musun?
4. Bu ay başlayacak mıymış?
5. istiyorum.
6. istemiyorum.
7. Yarın karar verdim.
8. bırakmış.
9. Karşıdan karşıya geçerken tehlikelidir.
10. alıyoruz.

5. Aşağıdaki fiilleri boşluklara yerleştirilim.

yeminliyim / vazgeçtik / gitti / bayılırim / bıkmadın mı / yorulduk / nefret ederim / tehlikelidir / çekinirler / gerek kalmadı

1. Her sabah bir fincan Türk kahvesi içmeye
2. Ayşe, ailesini ziyaret etmeye
3. Her gün aynı şeyleri yapmaktan ?
4. Biz sizinle akşam yemeğine gelmekten
5. Araba kullanırken telefonla konuşmak çok
6. Çocuklar kalabalıkta konuşmaktan
7. Doktora gitmeye, başımın ağrısı geçti.
8. Dedikodu yapmaktan
9. Biz iki saattir yürümekten
10. Seninle konuşmamaya

İSTANBUL ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI B1

13

13. Sayfa

3. etkinliğin çoktan seçmeli sorular bölümü bu sayfada da devam etmiştir.

4. etkinlik de boşluk tamamlama etkinliğidir. Cümlelerdeki boşlukları isim-fiil eklerini kullanarak kelimelerle doldurmaları istenmektedir. Cümlelerdeki boşluklara gelecek kelimeler hazır verilmeyip öğrencilerin kendi isteklerine göre

doldurmaları istenmektedir. Bu diğer boşluk doldurma etkinliklerinden daha faydalıdır. Öğrenciler Türkçeyi konuşma, yazma becerisi olarak kullandıklarında cümleleri kendileri üretecektir ve bu becerilerde hazır kelimelerden seçim yapamazlar bu tür Türkçe öğrenenlerin kendi yaratıcılıklarını kullanabildiği etkinlikler daha faydalı olduğu düşünülmektedir.

Şekil 15

OKUMA

1. Aşağıdaki boşlukları uygun eklerle tamamlayalım.

BAŞARILI OLMANIN SIRRI

Aslı: Yeliz, son zamanlarda iş hayatımda çok sorun yaşıyorum. Sen yeni terfi aldın ve çok başarılısın. Bunu nasıl yapıyorsun? Ben nerede yanlış yapıyorum, anlamıyorum.

Yeliz: Aslıcığim, nasıl sorunlar yaşıyorsun? Sana tavsiye ver..... (1) mi istiyorsun?

Aslı: Evet. Bana yardım et..... (2) istiyorum. Çok çalışıyorum, herkes işini bitirip çakıyor ben çalış..... (3) devam ediyorum. Ama patronum hâlâ maaşıma zam yapmadı ve bana terfi vermedi.

Yeliz: Her zaman çok çalış..... (4) önemli değildir. Çok değil, verimli çalış..... (5) gerekir. Öncelikle hayatta bir planının ol..... (6) gerekiyor. Mesela bu iş yerinde ne yap..... , (7) hangi seviyeye gel..... (8) istiyorsun?

Aslı: Bunu hiç düşünmedim. Üç yıldır aynı seviyede ve neredeyse aynı maaşla çalışıyorum. Sadece bunun değil..... (9) istiyorum. Henüz bir plan yapmadım.

Yeliz: Başarılı olmanın sırrı öncelikle kendine bir hedef koymaktır. Sonra bu hedefe ulaşmak için plan yap..... (10) şart.

Aslı: Anladım. Sanırım öncelikle birim yöneticisi ol..... (11) hedefliyorum.

Yeliz: Şimdi hedefini iyi anla..... (12) çalışmalısın. Yani birim yöneticisi olmak için hangi özelliklere sahip olmak gerekir? Bu özellikler sende var mı?

Aslı: Zor kararlar ver..... (13) ve insanları iyi anla..... (14) gerekir. Sanırım bu özelliklere sahibim.

Yeliz: Güzel. Şimdi bu hedefe ulaşmak için bir plan yapacağız. Günlük, haftalık, aylık hatta belki yıllık. Patronunun senin çalışmalarını gör..... (15) ve seni fark et..... (16) ilk amacın olacak. Yeni fikirler bulup patronuna bu fikirleri sun..... (17) çekinme.

Aslı: Doğru söylüyorsun. Sanırım ben biraz geride dur..... (18) almışım. Cesur adımlar at..... (19) öğreneceğim. Bu akşam hemen bir plan hazırlıyorum. Çok teşekkür ederim Yeliz. Belki sonra sana tekrar danışırım.

Yeliz: Rica ederim canım. Bana her zaman danışabilirsin.

DİL BİLGİSİ

2. Aşağıdaki boşlukları –mA+ iyelik eki +ad durum ekleri ile tamamlayalım.

1. Sizin doğruları söyle..... hepimiz için çok önemli.
2. Bizim ne yap..... gerekiyor?
3. Senin hiçbir şeyi beğen..... bıktım.
4. Müdür herkesin mesaiye kal..... emretti.
5. Sizin bu akşam burada kal..... ısrar ediyorum.
6. Babası Ahmet'in dışarı çık..... izin vermedi.
7. Sevim'in beni ziyaret et..... çok sevindim.
8. Doktor hastanın ilaçlarını düzenli kullan..... tavsiye etti.
9. Kardeşimin eşyalarını karıştır..... nefret ediyorum.
10. Sizden sınav sırasında konuş..... rica ediyoruz.
11. Bütün şehirde elektriklerin kesil..... herkesi korkuttu.
12. Eşimle çocuklarımızın yurt dışında eğitim al..... karar verdik.
13. Bebek annesinin ona şarkı söyle..... gülüyor.
14. Kütüphane görevlisi sizin gürültü yap..... istiyor.
15. Medyanın bu konuda haber yap..... firmaya büyük zarar verdi.
16. Öğrenciler derslerin boş geç..... şikayet ediyorlar.
17. Anneannem bayramlarda bütün ailenin bir arada ol..... çok sever.
18. Hükümet bu zor günlerde herkesin sakin kal..... ve acele karar ver..... istiyor.
19. Çocuklarının sürekli yaramazlık yap..... çok yorulmuş.
20. Şirketimizin bu projeyi bir hafta içinde bitir..... bekliyorlar.

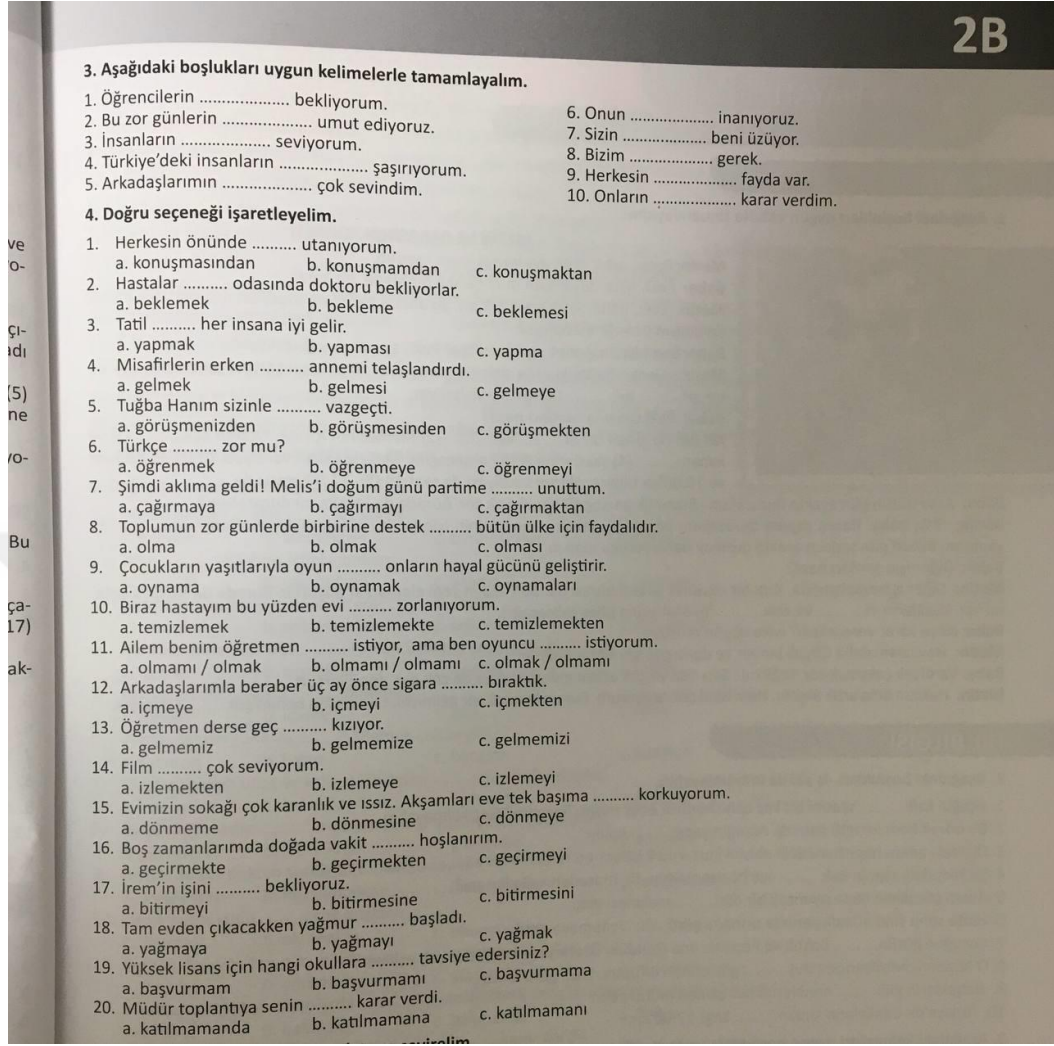
14
İSTANBUL ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI

Bu sayfada 2. ünitenin B bölümüne geçilmiştir. Ders kitabındaki B bölümünde işlenen dil bilgisi konuları ile ilgili etkinlikler yer almaktadır. Aynı A bölümünün ilk etkinliğinde olduğu gibi burada da metnin içindeki fiillerin yanındaki ek

kısımları boş bırakılmıştır. Uygun –mA, iyelik ve ad durum ekleriyle doldurulması istenmektedir. Eklerin metin içinde ve diyaloglar hâlinde verilmesi olumludur çünkü günlük hayatta da öğrenciler bu ekleri bir bağlam içerisinde kullanacaktır. –mA ekine iyelik ve ad durum ekleri getirildiğinde ne oluyor, cümlenin bağlamına göre neden bu ekleri ekliyoruz, kelimenin son sesli harfine göre ekler nasıl değişiyor gibi sorularına cevap bulup pratik eksikliklerini bu etkinlikte kapatabilir.

2. etkinlik birinci etkinliğin aynısıdır ancak birinci etkinlikte fiillerin yanında bırakılan boşluklar metin içindeyken 2. etkinlikte cümlelerin içindedir. Birinci etkinlikteki gibi bu alıştırmalarda da eklerin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Aynı amaçla yapılan birden fazla etkinlik öğrenci öğrenmişse öğrenciyi sıkar, ezbere ve çalışmamaya yöneltir. Etkinlikleri yaparak konuyu bildiğini düşünen öğrenci hazır bilgiye alıştığı için cümle kuramaz bu durum da öğrencinin Türkçe öğrenimine olan motivasyonunu düşürür. Bu nedenlerden dolayı pratiklik kazanmak ve ekleri öğrenmek için bu etkinlikler de gerekli ancak tek düzey etkinlikler öğrencinin dil gelişiminin durmasına neden olmaktadır.

Şekil 16

14. Sayfa

3. etkinlik cümledeki boşlukları –mA, iyelik eki ve ad durum ekleri ile tamamlama etkinliğidir. Kelimelerin hazır verilmeyip öğrencilerin yaratıcılığına bırakılması öğrenme bakımından olumludur. Öğrencinin kendi yaratıcılığını kullanabildiği etkinliklerin dil öğreniminde çok önemli olduğu düşünülmektedir.

4. etkinlik çoktan seçmeli yirmi sorudan oluşmaktadır. Cümlelerdeki kelime kısımları boş bırakılmıştır. Öğrenciden –mA ekinin doğru kullanıldığı ilgili şıkkı seçmesi istenmektedir. Türkçeyi ilk defa öğrenirken şıkların olduğu hazır seçeneklerin verilmesinden önce Türkçe öğrenenlerin bir şeyler yaratabileceği, konuyu sindirebileceği, iletişimdeyken faydalanabileceği, günlük hayatta işine yarayabileceği etkinliklerin yapılmasının daha faydalı olduğu düşünülmektedir.

ÜNİTE 2 İŞ HAYATI
C. MESLEKLER

OKUMA

1. Aşağıdaki boşlukları uygun eklerle tamamlayalım.

METİN VE BABASININ SOHBETİ

Metin: Baba, artık işten ayrılmaya karar verdim.
Baba: Peki, iyice düşündün mü? Çünkü bu büyük bir karar.
Metin: Evet, baba. Artık çok sıkıldım. Şu anki iş yerim ne maaşları düzenli yatırıyor ne de ulaşım ücretlerini ödüyor.
Baba: Sen bilirsin, sonra pişman olma! Peki, şimdi ne yapacaksın?
Metin: Geçen hafta iki tane şirketle görüştüm. İlk şirketin şartları gerçekten çok iyi. İşe git..... gel..... (1) için servisleri var.
Baba: Peki çalışma saatleri nasıl?
Metin: Bu şirket bir al..... ver..... (2) merkezinin içinde. Oranın açıl..... (3) ve kapan..... (4) saatlerine göre çalışacağım. Mesela sabah vardiyası 10:00'da başlıyor ve 18:00'da bitiyor. Akşam vardiyası da saat 14:00- 22:00 arasında.
Baba: Ama bütün gün ayakta duracaksın. Güvenlik personeli olmak çok zor. Burada da kapıda mı duracaksın?
Metin: Yok, baba. Bazen kapıda duracağım, bazen de alışveriş merkezinin içinde devriye gezeceğim. Hem yürü..... (5) yaparım. Bütün gün sadece ayakta durmak daha yorucu inan ki.
Baba: Diğer işin şartları nasıl?
Metin: Diğer iş havaalanında. Yeni bir güvenlik şirketi burası da. Bu yüzden yeni elemanlar alıyorlar. Burada da vardiya sistemi var. Uçakların in..... ve kalk..... (6) saatlerine göre çalışacağız.
Baba: Neye karar vereceksin? İyice düşün mutlaka.
Metin: Havaalanı daha büyük bir yer ve daha çok şey öğrenebilirim.
Baba: Vardiyalı çalışmak zor değil mi? Sen hep ya çok erken gidiyorsun ya da çok geç dönüyorsun.
Metin: Haklısın ama artık alıştım. Hem işimi çok seviyorum. Bunun için çok zor gelmiyor. En azından benim gör..... (7) böyle.

DİL BİLGİSİ

2. Aşağıdaki boşlukları -İş eki ile tamamlayalım.

1. Uçağın kalk..... saatini bir kez daha kontrol eder misin, hayatım? Geç kalmayalım.
2. Bu börek hem lezzetli hem de böreğin yapı..... kolay.
3. Dizideki adam hapisanedeki abisini kurtarmak istiyor bu nedenle bir kaç..... planı yapıyor.
4. Şu karşıdaki kişinin bak..... hiç hoşlanmadım. Bu masadan kalkalım mı?
5. Ailem çocukken bana oyuncak bir dik..... makinesi aldı.
6. Hafta sonu sınıf arkadaşlarımla ormana yürü..... yapmaya gittik.
7. Çocuğun görün..... baktık ve hepimiz ona üzüldük. Üzerindeki kıyafetler çok eskiydi.
8. O adamın merdivenden düş..... gözlerimin önünde. Hâlâ gülüyorum.
9. Bebeklerin gül..... annelerini her zaman mutlu eder.
10. Türkiye'de bankaların kapan..... saat 17:00'dır.

3. Aşağıdaki kelimeleri uygun boşluklara yerleştirelim.

a. satış	f. yiyeşinden	j. görüşlerini
b. görüşüm	g. yatış	k. doğuş ve batış
c. uçuş	ğ. davranışları	l. yaşayış
ç. alışverişe	h. giyiniş	m. açılış ve kapanış
d. bitiş	i. buluş	
e. giriş ve çıkış	ı. oturuş	

16 İSTANBUL ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI B1

2. ünitenin C bölümünün 1. etkinliğinde de aynı A ve B bölümlerinde olduğu gibi metnin içindeki fiillerin yanındaki ek kısmı boş bırakılmıştır. 2. ünitenin C bölümünün ders kitabında -İş eki anlatılmıştır, çalışma kitabının C bölümünde de -İş ekiyle ilgili etkinliklere yer verilmiştir ve metnin de -İş eki ile doldurulması istenmiştir. Eklerin diyaloglar hâlinde ve metin içinde verilmesi faydalı bulunmaktadır çünkü öğrenciler ekleri bağlam için de kullanacaktır. Türkçe

öğrenenler, cümlenin bağlamına göre ekleri eklemeyi, kelimelere göre eklerin nasıl –ış, -iş, -uş, -üş olduğunu, -Iş ekinin hangi anlamlarda kullanılmaktadır, ne belirtir sorularının cevaplarını bu etkinlikte bulabilecektir.

2. etkinlikte de fiillerin ek kısmı boş bırakılmıştır ancak bu ekler metin içinde değil cümle içinde boş bırakılmıştır. Boşlukların –Iş eki ile doldurulması istenmiştir bu etkinlikte –Iş ekinin öğretilmesi amaçlanmıştır. Bir önceki etkinlikle aynı amaçla yapılmış etkinlik yapmak yerine daha farklı ve öğrencilerin yaratıcılıklarını harekete geçirebilecek, günlük hayatta kullanabileceği bağlamların olduğu etkinliklerin yapılması öğrenciler bakımından daha faydalı olacaktır.

3. etkinlikte bu sayfada –Iş ekinin kullanıldığı kelimeler verilmiştir diğer sayfada cümlelerin içinde boşluklara bu eklerle doldurması istenmektedir. Kelimeler hazır olarak verilmiştir öğrenciler anlamlarına göre ilgili boşluklara yerleştireceklerdir. Bu etkinlik isim-fiil öğretimi etkinliği değil anlamlarına göre boşluk doldurma etkinliğidir. Bu nedenle bunun yerine kelimeler hazır olarak verilmemiş olsaydı öğrenciler hem –Iş ekini kelimeye kendisi ekleyerek ekin nasıl ekleneceğini öğrenecek hem de kelimeleri düşüncelerine göre ekleyerek yaratıcılıklarını geliştirecektir.

Şekil 18

2C

1. Güneş'in ve..... saatlerine internetten bakabilirsiniz.
2. İnsanların tarzı kimseyi ilgilendirmez. Herkes kendi hayatından sorumludur.
3. Türkiye'deki okulların ve tarihleri Bakanlığın web sitesinde yazıyor.
4. Dünkü futbol maçında hakem düdüğünü çaldı ve taraftarlar sokaklarda şampiyonluk kutlaması yaptılar.
5. Sağlıklı bir için lütfen sırtınızı sandalyenize yaslayın.
6. Biz okulda ve saatlerimizi bir kağıda yazıp imzalıyoruz.
7. Çocuklara küçük yaştan itibaren kibar konuşmak ve saygılı olmak gibi iyi öğretilim.
8. Pilotların çok uzun süreleri var. Onlar bazen 12 saat havada kalıyorlar.
9. Bazı insanların yemek çok rahatsız oluyorum çünkü çok ses çıkarıyorlar.
10. Anneannem günümüzdeki gençlerin tarzını hiç beğenmiyor. Torunlarının kıyafetlerini hep eleştiriyor.
11. Televizyonda yatakta doğru şekillerini gösterdiler. Böylece insanlar daha az ağrıyla uyanabilirlermiş.
12. Öğretmenimizin düğününden önce gideceğiz ve ona bir düğün hediyesi alacağız.
13. Araştırmacılar bebekler üzerinde bir araştırma yaptılar ve uzmanlara sordular.
14. Ben üniversitede öğrenciyken bir kıyafet mağazasında temsilcisi olarak çalışıyordum.
15. Benim şöyle: Dünyadaki en önemli elektriktir.

4. Doğru seçeneği işaretleyelim.

1. Benim babam uçağa korkuyor.
a. binmek b. binmekten c. binmesinden ç. binmesi
2. Spor sağlığınız için faydalıdır.
a. yapmak b. yapmaktan c. yapmaya ç. yapması
3. Öğretmen bu konuyu öğrencilere zorlandı.
a. anlatmak b. anlatmaktan c. anlatmakta ç. anlatması
4. Havaalanında yurt dışı için bir üst kata çıkabilirsiniz.
a. uçmak b. uçmaktan c. uçuşlar ç. uçma
5. Ben iki yıl önce sigara bıraktım.
a. içmeyi b. içmek c. içişi ç. içme
6. Bozcaada'dan güneşin izlemek çok keyifli.
a. batmayı b. batışı c. batışını ç. batması
7. Türkiye'deyken ucuz ve kaliteli kıyafetler hiç zorlanmadım.
a. bulmak b. bulmaktan c. bulmakta ç. bulmam
8. Bu yıl bizim tatile imkansız çünkü otel fiyatları çok pahalı.
a. gitmek b. gitmekten c. gitmemiz ç. gitmekte
9. Formu doldurduktan sonra unutmayın.
a. imzalamayı b. imzalamaktan c. imzalamanız ç. imzalamak
10. Küçük kızım kitap çok düşkün.
a. okuması b. okumakta c. okumak ç. okumaya
11. Doktor, dedeme her gün yarım saat yapmasını tavsiye etti.
a. yürüme b. yürümekte c. yürüyüş ç. yürümek
12. Arkadaşlarımla bazı konularda açılarımız farklı ama birbirimize saygı duyuyoruz.
a. bakma b. bakmak c. bakmamız ç. bakış
13. Yarın öğleden sonra öğretmenimizin evine karar verdik.
a. gitmek b. gitmeye c. gidiş ç. gitmekte
14. Bu yıl yeni bir araba karar verdik çünkü fiyatlar çok artmış.
a. almamaya b. almamak c. almamamız ç. almamakta
15. Bu paketi bugün kargoya unutma.
a. vermeye b. vermeyi c. vermen ç. vermek
16. Sen hayatında hiç baklava denedin mi?
a. yapmaya b. yapış c. yapmak ç. yapmayı

Şekil 19

17. Dedemle sohbet keyif alırım. Bana hep ilginç hikayeler anlatır.
a. etmekten b. etmeyi c. etmemizi ç. etmek

18. Çocuklar saat 18:00'dan önce evde söz verdiler.
a. olmak b. olmaya c. olmalarını ç. olmaktan

19. Yalnız gitmek istiyordum ama kardeşim benimle ısrar etti.
a. gelmek b. gelmeye c. gelmekte ç. gelmekten

20. Paris'e her zaman güzeldir.
a. gitmek b. gitmeye c. gitmekte ç. gitmekten

21. Babam iki saat uğraştı ve televizyonu başardı.
a. tamir etmek b. tamir etmeyi c. tamir etmeye ç. tamir ediş

22. Bir bardak çay ister misiniz?
a. içmek b. içmekten c. içmeye ç. içiş

23. Onu çok zor.
a. anlamak b. anlamayı c. anlamaya ç. anlamakta

24. Annem ve babam bana hep gösterirler.
a. anlamak b. anlama c. anlayış ç. anlamaları

25. Sizin evinizi zorlandık. Bu mahalleye ilk kez geliyoruz.
a. bulmak b. bulma c. bulmaktan ç. bulmakta

26. Benim bu konudaki çok farklı. Size katılmıyorum.
a. görmek b. görmem c. görüşüm ç. görmekten

27. Gölde balık yasaktır.
a. tutmak b. tutma c. tutuş ç. tutmaktan

28. Ben arabayı sağ şeritte alışık değilim.
a. sürmek b. sürme c. sürmekten ç. sürmeye

29. Evde mi yoksa restoranda mı yemek tercih edersiniz?
a. yemek b. yeme c. yemekten ç. yemeyi

30. Kış aylarında kapalı ve kalabalık yerlere kaçınırım.
a. gitmek b. gitmeyi c. gitmekten ç. gitmeye

31. Ben onun yerinde istemem.
a. olmak b. olma c. olmaktan ç. oluş

32. Benim okuldan eve bir saat sürüyor.
a. gitmemi b. gitmek c. gitmem ç. gitmekte

33. Senin buraya bizi çok memnun etti.
a. gelmek b. gelmekten c. gelmesi ç. gelmen

34. Öğretmenimiz bize yarınki sınava hatırlattı.
a. çalışmamızı b. çalışmakta c. çalışma ç. çalışmaya

35. Satıcı adam indirim kabul etti.
a. yapmasını b. yapmayı c. yapmakta ç. yapmak

36. Can'ın kalbini çok kırdın. Seninle görüşmek hak veriyorum.
a. istememesinden b. istememesini c. istememesine ç. istememesinde

37. Seninle aynı konuyu sürekli konuşmayı yoruldum.
a. denemeyi b. denemeye c. denemekte ç. denemekten

38. Her gün düzenli spor faydalarını görmeye başladı.
a. yapmasına b. yapmasının c. yapmasından ç. yapmasında

39. Bizim problemi çözmeye hiçbir yararı olmamış.
a. konuşmamız b. konuşmamızda c. konuşmamızın ç. konuşmamızı

40. Bilimin teknolojinin ilerlemesine yardım eder.
a. gelişmesi b. gelişmesinin c. gelişmesinde ç. gelişmesini

18 İSTANBUL ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI

18. Sayfa

Bütün eklerle ilgili kırk tane test sorusu sorulmuştur. Bu testlerde cümlelerde boşluklar bırakılmış, boşluklara uygun olan kelimeleri şıklardan seçmeleri

istenmiştir. Türkçe ilk defa öğrenilirken sınava hazırlanırken kullanılan yöntem olan çoktan seçmeli sorular sorulmamalıdır. Hazır seçenekler verilmesi öğrencilerin alıştırmaların Türkçe öğrenmedeki faydasını azaltacaktır. Türkçe öğrenenler diyalog içindeyken kelimeleri kendilerinin seçmesi gerekmekte bu yüzden etkinlikleri de öğrencileri konuşma, yazma becerilerine hazırlayacak şekilde seçilmesi daha faydalı olacaktır.

3.3. Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi Seti A2 (2021)

Yedi iklim Türkçe öğretimi kitabında isim-fiiller konusu A2 seviyesinde bulunmaktadır. İsim-fiiller konusu 4. üniteye verilmiştir. İsmi “Güzel Ülkem” olan 4. ünite üç bölüme ayrılmaktadır. A bölümünün başlığı “Her Yer Tarih”tir. Burada –mA ve –mAk eklerinden bahsedilmiştir. B bölümünün başlığı “Dört Mevsim Yedi Bölge”dir. Burada –İş ekinde bahsedilmiştir. C bölümünün başlığı “Tatlı Yiyelim, Tatlı Konuşalım”dır. Burada başka bir dil bilgisi konusu olan dolaylı anlatıma(emir kipi) geçilmiştir. Ardından tamamen isim-fiillerden oluşan on soruluk çoktan seçmeli soru sorularak değerlendirme bölümü yapılmıştır. Yedi iklim kitabında isim-fiiller konu anlatımı bölümü en arkada “A2 Dil Bilgisi” ismiyle verilmiştir. 8. ünitenin sonunda bütün işlenen konulardan birer alıştırma içeren genel tekrar bölümü yapılmıştır.

3.3.1. Yedi İklim Türkçe Öğretimi Ders Kitabı

Şekil 20

4. İnceleyelim.

Ülkemin her yerini **gezmek**,
tanımak istiyorum.

Hastalar, **bekleme** odasında
muayene **olmayı** bekliyor.

Sigara **içmek** yasaktır.

-mek / -mak
-me / -ma

5. Seçelim, yerleştirelim.

1. Doğum günümü beni çok mutlu etti. **kahve içmeyi**
2. Yemekten sonra severim. **tartışmak**
3. Eşimin en büyük zevki karda **yürümektir**
4. Boş zamanlarımda film hoşlanırım. **seyretmekten**
5. Çok gerginim, istemiyorum. **kutlaman**

74. Sayfa

İsim-fiiller konusuna ilk olarak konu anlatımı ile değil örnekler ve alıştırmalarla başlanmıştır. Türkçeyi yeni öğrenen biri konu anlatımı olmadan konuyu anlayıp sezebilmesi zor olabilir. -mAk ve -mA eklerinin örnekleri beraber verilmiştir. Aynı cümle içerisinde -mak, -mek örneği verilmiştir ancak ekin neye göre -mak ve -mek hâllerinde kullanıldığından bahsedilmemiştir. Aynı şekilde -me, -ma ekleri de aynı cümle içerisinde verilmiş ve açıklanmamıştır. Üçüncü örnekte ise -mek eki örnek verilmiştir.

Dördüncü ünitenin 5. etkinliğinde cümlelerin arasında boşluklar bırakılmış ve o boşlukların yan tarafta hazır olarak verilen ve -mAk, -mA, -MAkA ekleri almış kelimelerle anlamlarına uygun olanları ile doldurulması istenmiştir. Bu durumda bu etkinlik isim-fiilleri ya da ekleri öğretme bir etkinlik değil anlamlarına göre doldurma etkinliği hâline gelmiştir. Eğer kelimeler hazır verilmeseydi ve öğrenciler kelimeleri kendi hayat deneyimlerine göre -mAk, -mA eklerini ekleyerek boşluklara yerleştirseydi bu şekilde kelimelere ilgili ekleri nasıl ekleyeceğini

öğrenecek, kelimeleri kendileri bularak günlük hayattaki Türkçe kullanımlarına katkı sağlayacak ve yaratıcılıklarını geliştirme şansı bulacaklardır.

Şekil 21

8. Seçelim, yerleştirelim.

oturma dolma bekleme sarma koruma görme

Oturma odasına koltuk almak istiyorum.

Doktor Bey meşgul.
Sizi odasına alalım.

En çok zeytinyağlı seviyorum.

..... engelliler özel bir baston kullanıyorlar.

Başbakanın müdürü görevinden ayrıldı.

En lezzetli yaprak annem pişirir.

Güzel Ülkem • Ünite 4 75

75. Sayfa

-ma, -me ekleriyle ilgili kalıcı isimler bu sayfada verilmiştir. Cümleler boşluk tamamlama olarak verilmiş ve boşluklara yazılacak kelimeler üst tarafta verilmiştir. Verilen altı alıştırmadan biri örnek olarak yapılmıştır. Cümlelerin üstünde kalıcı isimlerin fotoğraflarının olması faydalıdır çünkü öğrenci bu fotoğraflara bakarak kalıcı isimin bir nesnenin, bir aletin, bir yemeğin ismi olduğunu anlar kalıcı isimleri isimlerden farklı olarak sözlüklerde bulabileceği anlamlar olduğunu kolay kavrayabilir. Ancak kalıcı isimin konu anlatımı olmadan yeni Türkçe öğrenen bir kişinin sadece bu şekillere bakarak kavraması mümkün değildir. Bu resimlerle ve boşluk doldurmalarla öğrencilere kalıcı isimlerin nesnenin, yemeğin, aletin ismi olduğunu sezdirildikten hemen sonra kalıcı isimin konu anlatımı olması gerekmektedir aksi bir durumda öğrenci kalıcı isim nedir, isim-fille farkı nedir, aynı ekleri aldıkları hâlde neden isimleri farklı gibi sorulara sadece şekle bakarak cevap bulamayacaktır.

Bu alıştırma ve bütün kitapta sadece –mA eki ile ilgili kalıcı isme bu şekilde yer verildiği saptanmıştır. –mAk ve –Iş eki ile yapılan kalıcı isimler yok sayılmıştır. Bu durumda öğrenci onların hepsini geçici isim olan isim-fiiller olduğunu düşünecek ya da bir nesnenin adı olarak düşünerek ek almamış, kök hâlinde gibi düşünecektir.

Şekil 22

9. Boşlukları tamamlayalım.

1. Tatile gitmekten vazgeçtim.
2. Ben yedi aylıkken yürü..... başlamışım.
3. Akşamları güneşin batışını seyret..... çok seviyorum.
4. Kardeşim temizlik yap..... hiç hoşlanmıyor.
5. Ödev yap..... sevmiyorum.
6. Aylin'le evlen..... karar verdik.
7. Yazın sabah erken saatlerde yüz..... tercih ediyorum.
8. Yorgun görünüyorsun. Dinlen..... yarar var.
9. Yanlış yap..... korkmayın.
10. Babam, her zaman doğruları söyle..... tavsiye eder.

76. Sayfa

9. etkinlikte cümlelerde boşluklar bırakılmıştır. Bu boşlukların –mAk ve –mA eklerini ek kısmı boş bırakılmış fiillerin sonuna ekleyerek boşlukların tamamlanması istenmektedir. Konu öğrenme etkinliklerinden sonraki ilk ek öğrenme etkinliği olması ve ek öğretiminin Türkçe ve isim-fiil öğreniminde önemli bir yere sahip olması nedeniyle bu etkinliğin faydalı olduğu düşünülmektedir. İlgili boşluklara ekleri getirerek öğrenci ek kullanımını pratik hâle getirir. Etkinlik herhangi bir yaratıcılık içermemektedir ancak öğrenciler de henüz bilgi/kavrama düzeyindedir konuyu sindirmeden yaratıcı etkinlikleri yapabilmesi zor olacaktır bu durum öğrencinin motivasyonunu ve öğrenme isteğini de düşürecektir.

Şekil 23

2. İnceleyelim.

-İş
Uçağın kalkış saatini biliyor musunuz?

 Bebek çok güzel **gülüyor**.
Bebeğin **gülüşü** çok güzel.

 Her sabah **yürüyorum**.
Her sabah **yürüyüş** yaparım.

 Nemrut Dağı'nda güneş bir başka **doğuyor**.
Turistler, Nemrut Dağı'nda güneşin **doğuşunu** seyrediyorlar.

3. Seçelim, yerleştirelim.

1. Bugün **alışveriş** yapacağız.
2. Test yaptıktan sonra karar vereceğim.
3. Adamın sana hiç beğenmedim.
4. Senin en çok hoşuma gidiyor.
5. Voleybolcu kızın topa ne kadar güçlü.
6. Genel ağ (internet) yoluyla bilet yoktur.
7. Otobüs biletimizi alalım.
8. Bu öğretmenin dersi biçimini beğeniyorum.

4. Seçelim, yerleştirelim.
Müze Kart

belemek kullanmak değiştirmek satın almak göstermek almak

Müzekart

Müze kartı ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı üç yüzden fazla müze ve öğrenme yerini gezmek mümkün. Bu kartı, müze kartı satış noktalarından ya da genel ağ (internet) üzerinden artık çok kolay. Fotoğraflı bir kimlik kartı şartıyla kırk saniyede alırsınız. Böylece müzelerde sıra zorunda kalmazsınız. Yalnız, başkasının müze kartını yasak. Bir de fotoğrafsız geçici müze kartları var. Bunları en kısa zamanda fotoğraflısıyla gerekiyor. Daha fazla bilgi için " www.muze.gov.tr" adresini ziyaret ediniz.

78 Ünite 4 • Güzel Ülkem

78. Sayfa

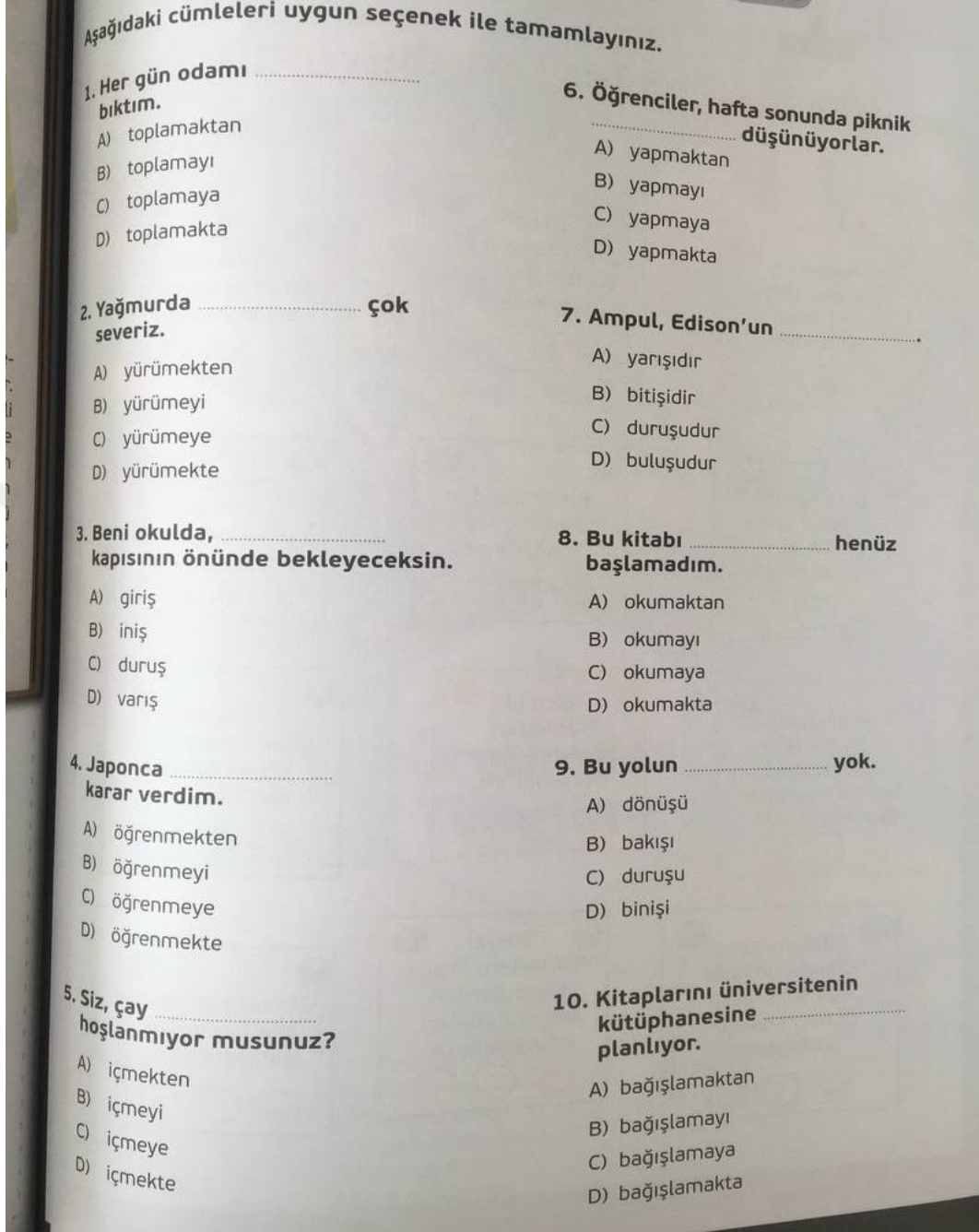
İnceleyelim kısmında –İş ekinin anlatımı örneklerle yapılmıştır. Şimdiki zamanla çekimlenmiş örneklere –İş eki getirilmiştir. Sezdirme amaçlı bir etkinlik yapılmaya çalışılmıştır ancak sadece örneklerle bu mümkün görülmemektedir. Sezdirme amaçlı yapılan etkinliklerde en azından Türkçe öğrenen öğrencinin dikkatini çekmek için soru sorulmalıdır. “–İş eki eklendiğinde cümlede nasıl bir farklılık oldu, sizce –İş ekini neden kullanıyoruz?” benzeri sorularla –İş ekinin görevinin anlaşılması sağlanabilir. Sezdirme sorularla yapılsa bile konu anlatımı olmadan bir

dil bilgisi öğretimi çok zordur. Sezdirmenin ardından –İş ekinin bireysel farkları anlatmak için kullanıldığı, kalıcı isim ve geçici isim gibi çeşitli kullanımlarının olduğu ayrıntılarını öğrenci sezerek öğrenemez. Ana dili olarak Türkçe kullananlar dil bilgisi öğretimi olmadan da bu kalıpları bildiği için sezdirerek dil bilgisi öğretimi onlar için daha kolay olmasına rağmen bu şekilde sadece örneklere bakarak öğrenmek onlar için bile zor olacakken Türkçeyi yeni öğrenen birinin sadece örneklerden dil bilgisi konusunu sezmesi mümkün değildir.

3. etkinlikte cümleler arasına boşluklar verilmiştir bu boşlukların yanda verilen –İş eki bulunan cümlenin anlamına uygun kelimelerle doldurulması istenmiştir. Bu şekilde etkinlik –İş ekini öğretmekten ziyade anlamlarına göre boşlukları doldurma etkinliğine daha yakın olmaktadır. Kelimeler metnin yanında verilmek yerine öğrenciler ekleri kendileri ekleydi ve kelimeleri kendileri bulsaydı isim-fiil konusu öğrenimine bu alıştırmadan daha fazla fayda sağlayabilirdi. Bu alıştırmada bazı –İş eki ile yapılmış kalıp isimlere de rastlanmıştır ancak bu konunun anlatımı yapılmadığı gibi bu konuya özel örnekler verilmemiş ve alıştırmalar yapılmamıştır.

4. etkinlikte -mAk eki kullanılan kelimeleri metinde boş bırakılan yerlere yerleştirmeleri istenmiştir. Eklerin ve kelimelerin bir bağlam içerisinde verilmesi faydalı bulunmaktadır çünkü Türkçe öğrencileri isim-fiil eklerini günlük hayatta diyaloglarda, metin içinde kullanacaktır. Etkinliklerin bu şekilde verilmesi öğrencilerin günlük hayatta isim-fiil kullanımını kolaylaştıracaktır. Ancak günlük hayatta konuşurken, yazarken kelimeleri, cümleleri hazır bir şekilde görmek mümkün değildir. Bu nedenle kelimelerin verilmesi yerine öğrencilerin yaratıcılığını kullanarak kendileri boşlukları doldurmaları konuyu özümsemelerine daha çok yardımcı olacaktır.

Şekil 24

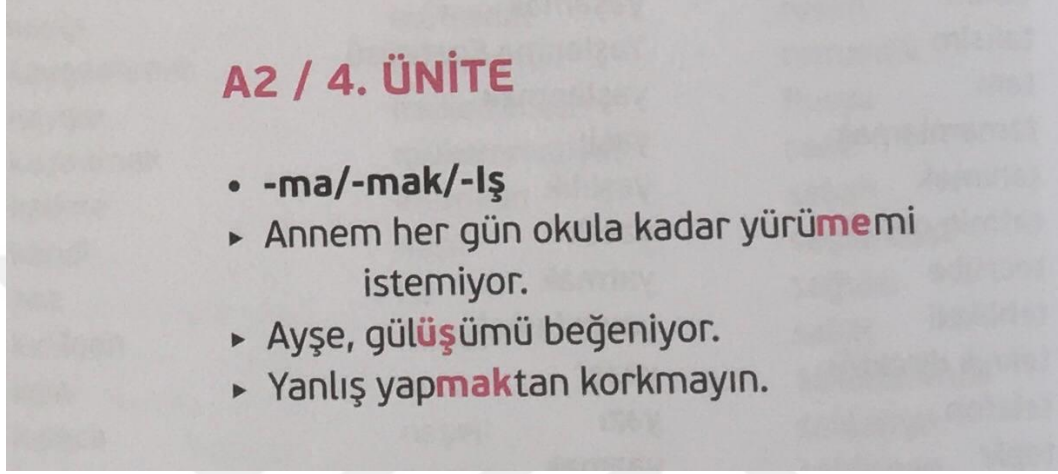

89. Sayfa

4. ünitenin sonuna değerlendirme bölümü koyularak bütün eklerle ilgili on adet çoktan seçmeli soru sorulmuştur. Cümleler içinde boşluklar bırakılmış ve öğrenciden uygun eki almış kelimeyi seçmesi istenmiştir. Türkçeyi bu kitaplardan öğrenmekteki amaç; sınava hazırlanmak değil, Türkçe ile iletişim kurabilmek, seyahat edebilmektir. Bu nedenle Türkçeyi ilk defa öğrenen öğrencilere sınav için

kullanılan ve sadece hazır bilgiyi kullanan çoktan seçmeli sorular sorulmamalı. Bunun yerine yaratıcılığını kullanabileceği, öğrendiği konuları günlük hayata adapte edebileceği, konuşma ve yazma becerisini geliştirecek faydalı alıştırmalar seçilmesi öğrencilerin Türkçe öğrenimi konusunda daha faydalı olacaktır.

Şekil 25

186. Sayfa

Alıştırmalar bittikten sonra kitabın en arka kısmında “A2 Dil Bilgisi” başlığı ile konu anlatımı yapılmıştır. Konu anlatımının son sayfaya koyulması başarılı bir yaklaşımdır. Türkçe öğrenen öğrenci cümle kurarken soru çözerken ya da konuyu unuttuğunda o bölümden kısaca bakabilir. Fakat konu anlatımı sadece Şekil 25’te verildiği gibi üç cümledir. Konu anlatımı sadece örnek verilerek bu kadar kısa olmaması gerekmektedir. Bu kitabı kullanan ve fiilimsileri daha önce görmeyen bir yabancı dil öğreneni sadece üç cümleye bakarak öğrenmesi mümkün görülmemektedir. Sadece yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler değil ana dili Türkçe olanlar bile öğrenemez. Kitabın ön sayfalarında isim-fiil konusu ile ilgili boşluk doldurma, cümle kurma, test soruları gibi etkinlikler bulunmaktadır. Ancak yeni bir dil öğrenen kişiye; isim-fiil konusunun tanımı, kapsamı, isim-fiilin cümlelere nasıl geleceği, cümle içinde nasıl bulunabileceği, günlük hayatta kullanım şekilleri öğretilmeden doğrudan alıştırmaların verilmesi şeklinde bir yaklaşımın benimsenmesinin isim-fiillerin öğretimine faydasının az olacağı, etkinliklerin doğru yapılmasını zorlaştıracığı düşünülmektedir.

3.3.2. Yedi İklim Türkçe Öğretimi Çalışma Kitabı

Şekil 26

3. Tamamlayalım.

taşımak olmak izlemek koşmak
binmek çıkmak yaralanmak almak
yapmak

Yemek çok seviyorum.

Arkadaşımla beraber film gittik.

Serap, ata çok seviyor.

Kadınlar, alışverişe çok seviyor.

Doktora muayene gittim.

Ali, eczaneden ilaç gitti.

Karıncalar yük konusunda uzmandır.

Çoğu dikkatsizlikten kaynaklanır.

Semih, sabahları gidiyor.

42. Sayfa

Çalışma kitabının isim-fiiller konusunun ilk etkinliği 42. sayfanın 3. etkinliğidir. Cümleler arasında boşluklar bırakılmış bu boşluklara alıştırmaların yukarı kısmında hazır olarak verilen kelimelere -ma/ -me ekleri eklenerek ilgili boş kısımlara anlamlarına göre doldurulması istenmiştir. Kelimelerin ek olduğu hâllerleriyle hazır olarak verilmeyip ekleri kelimelere öğrencilerin eklemesini sağlamak öğrencilerin ek kullanımını öğrenmesi ve bunu kelimeye uygulaması bakımından faydalı olacaktır.

Etkinlikte cümlelerin üst kısımlarına cümlelerle alakalı resimler koyulmuştur. Bu durum hem öğrencilerin ilgisini çekecektir hem de kelimelerin bulunması kısmında öğrencilere kolaylık sağlayacaktır.

Şekil 27

8. Boşlukları dolduralım.

1. Sigara sağlığa zararlıdır.
2. Ferhat dersi alıyor.
3. Müzik insanı dinlendirir.
4. Okulda kulübüne katıldım.
5. odasında seni bekliyoruz.
6. Seni istemiyorum.
7. Sınavda kopya yasak.

9. Boşlukları dolduralım.

1. Uçak biletimizi gidiş dönüş aldım.
2. Mağazanın kapısında bekleyeceğim.
3. Bu yolunu belediye yaptı.
4. Bu binanın yangın yok.
5. Öğretmenin dersi biçimi çok güzel.
6. Karar verdikten sonra geriye yok.
7. Tatilde, güneşin seyrettim.
8. O adamın korkuyorum.
9. Yarın gidelim mi?

Güzel Ülkem • Ünite 4 45

45. Sayfa

8. etkinlikte cümleler içinde boş yerler bırakılmıştır. Bu boşluklara alıştırmaların üst kısmında verilen kelimelerden uygun olanların eklenmesi istenmektedir. Verilen kelimelerden bazıları –mA eki almış kalıcı isimken bazıları –mAk, -mA ekleri almış isim-fiillerdir. –mAk/- mA eklerini kullanılmaya, kelimelere bu eklerin eklenmesini sağlamaya yarayan bir çalışmadır. Ancak yalnızca ekleri öğretme ve tamamlama uygulamalarıyla sınırlı kalmıştır. Bu alıştırmaların öncesinde ders kitabında ve çalışma kitabında birçok etkinlik yapılması nedeniyle artık kavrama basamağından çıkılması gerekmektedir. Yaratıcı etkinlikler yapılması, öğrencilerin etkinliklerdeki kelimeleri/cümleleri hazır olarak seçmeyip kendilerinin bulması konunun kalıcı hâle getirilmesi ve günlük hayatta kullanılması bakımından daha iyi olacaktır.

9. etkinlikte –İş ekine geçildiği görülmektedir. Cümlelerde boşluklar verilmiştir o boşluklara alıştırmaların üzerindeki kelimelerden seçilerek anlamlarına uygun olarak öğrencilerden yerleştirmeleri istenmektedir. Ekler hazır olarak verilmiştir ve öğrencilerin herhangi bir ekleme yapmadan sadece ilgili yerlere yerleştirmeleri gerekmektedir. Bu durum, -İş ekinin kelimeye kattığı anlamı anlamayı zorlaştırıp sadece bağlama yönelik olarak kelimelerin yerleştirilmesine neden olabilir. Yerleştirilmesi istenen kelimelerde hem –İş eki ile oluşturulmuş kalıcı isimler hem isim-fiiller bulunmaktadır. Konu anlatımı bölümünde kalıcı isimin ve isim-fiilin ne olduğu ve bunların farkı anlatılmadığı için bu etkinlikte de öğrenci bunları fark edemeyecektir her ikisini de –İş eki almış kelimeler olarak kabul edecektir.

Şekil 27

11. Cevaplayalım.

- Fransızca biliyor musunuz?
Hayır ama bu yıl öğrenmeyi planlıyorum.
- Evli misiniz?
Hayır ama
- Arabanız var mı?
Hayır ama
- Uzak Doğu ülkelerine gittiniz mi?
Hayır ama
- Saz çalışıyor musunuz?
Hayır ama
- Spor yapıyor musunuz?
Hayır ama

12. Cevaplayalım.

- Futbol oynamaktan hoşlanıyor musun?
Futbol oynamaktan hoşlanmıyorum ama tenis oynamaktan hoşlanıyorum.
- Karanlıkta kalmaktan korkuyor musun?
.....
- Fotoğraf çekmekten hoşlanıyor musun?
.....
- Dişçiye gitmekten korkuyor musun?
.....
- Alışveriş yapmaktan hoşlanıyor musun?
.....

13. Tamamlayalım, eşleştirelim.

- Gelecek yıl bir araba al.....
- Çocuklar dondurma ye.....
- Sınavda kötü not al.....
- Akşam yediden sonra ödev yap.....
- Öğretmene bir soru sor.....
- Eczaneye ilaç al.....

korkuyor.
istiyor.
düşünüyor.
başlıyor.
seviyor.
gidiyor.

Güzel Ülkem • Ünite

11. etkinlik diğer etkinliklerden farklıdır. Sorularla öğrencileri yönlendirerek –mA ekinin kullanılmasını sağlamaya çalışılmıştır. Öğrencilerin günlük hayatta soru sorma şekillerini görmelerini, kendi tercihlerine göre bu sorulara cevap vermelerini sağlamak ve bu cevaplarda –mA ekinin nasıl kullanıldığı hangi anlamı kattığını öğrenmeleri bakımından faydalıdır. Bu durum –mA ekinin sindirilmesine, kalıcı hâle gelmesine ve günlük hayatta kullanılmasına yardımcı olacaktır.

12. etkinlikte öğrencilerin cevaplarında –mAktA ekini kullanılabilecek sorular sorulmuştur. Öğrencilerin cevabı kendisinin vermesi, cümleyi kurabilmesi, -mAktA ekini kalın ünlü uyumuna göre kelimeye eklemesini sağlayacaktır. Bu etkinlik öğrencilerin isim-fiilleri kullanarak cümle kurmasını öğrenmesi ve ekleri kelimeye bağlaması bakımından faydalı olduğu düşünülmektedir.

13. etkinlikte eşleştirmeye yer verilmiştir. Öğrenciler verilen kelimelerdeki boş kısımlara fiile uygun eki ekleyecek ardından cümlenin yüklemi ile birleştirecektir. İki beceriyi geliştirmesi bakımından faydalıdır.

Şekil 28

15. Boşlukları tamamlayalım.

1. Onlar, bu evde otur~~may~~ı düşünüyorlar.
2. Hafta sonunda piknik yap..... karar verdik.
3. Evde kal..... ısrar ediyor musun?
4. Hastalandıktan sonra kendime dikkat et..... başladım.
5. Yarın okula git..... vazgeçtiler.
6. Onlar erken yat..... tercih ediyorlar.
7. Sana yardım et..... isteriz.
8. Yemek pişir..... hoşlanırım.
9. Çocuklar parkta oyna..... seviyorlar.
10. Her gün ödev yap..... bıktım.

16. Boşlukları tamamlayalım.

anlatmak	girmek	dinlemek	okumak
gitmek dönmek	öğretmek	çalışmak	gezmek
izlemek	gitmek	okumak yazmak	çıkılmak

1. Çocuklara yürümeyi çok zor.
2. Akşamları uyumadan önce klasik müzik seviyorum.
3. Sana bu konuda aynı şeyleri yoruldum.
4. Ali mezun olduktan sonra bir şirkette başladı.
5. İstanbul'a bileti almayı unutma.
6. Yazarın yeni çıkan kitabını çok istiyorum.
7. Yurtdışı turlarında tarihi yerleri bayılıyoruz.
8. Yağmurlu havada evde film sinemaya daha iyi.
9. Oğlum ve ilkokula başlamadan önce öğrendi.
10. Okulun bulamadım. Seni metronun bekleyeceğim.

Güzel İlkem • Ünite 4 49

49. Sayfa

15. etkinlikte cümlelerdeki fiillerin yanındaki ek kısmı boş bırakılmıştır –mAyA ve –mAktAn ekleriyle doldurulması istenmektedir. Bu kısımda sadece eklerin öğrenilmesi amaçlanmıştır. İsim-fiil konusunun öğreniminde ekler önemli bir yere

sahiptir. Türkçeyi yeni öğrenen öğrencileri ekleri fiillerin sonuna getirebilmeyi ve büyük ünlü uyumunu sağlayabilmeyi öğrenmeleri gerekmektedir. Ancak eklerle ilgili pratiklik kazanmak ve eklerin öğrenimini sağlamak için yapılan etkinliklerin ünitenin başında ekleri öğrendikten hemen sonra yapılması gerekmektedir. Konu biraz öğrenildikten sonra iletişimi geliştirebilecek, günlük hayatta öğrenciye yardımcı olacak metinler kullanılması gerekmektedir. Bu şekilde öğrencilerin dil öğrenme motivasyonlarının da artacağı öngörülmektedir.

16. etkinlikte yine alıştırmaların üzerinde verilen hazır kelimelerle cümlelerde bırakılan boşlukların tamamlanması istenmektedir. Verilen kelimelere uygun ekleri öğrenciler getirecektir ancak çalışma kitabının isim-fiiller konusunun işlendiği ünitenin son alıştırmaları olması nedeniyle bu etkinlik basit kalmıştır. Öğrenciler öğrendikleri konularda aynı etkinlikleri sürekli tekrarlamaktan sıkılabilir ve etkinlikleri yapabildiklerinde Türkçeyi öğrendim diye düşünebilirler ancak günlük hayatta konuşamayıp öğrendiklerini kullanamadıklarında dil öğrenme istekleri ve motivasyonları düşecektir. Etkinlikler mümkün olduğunca farklı öğrenme düzeylerinde gittikçe zorlaşarak ve kullanabileceği her duruma uygun yapırsa öğrenci öğrenirken zorlanacak ama sonrasında dili kullanabildiğini fark edecektir.

Şekil 29

12. Seçelim, yerleştirelim.

1. Çocuklar şeker yemeyi seviyorlar.
2. Bu kitabı dün başladım.
3. Yalnız hiç hoşlanmıyorum.
4. "Ders çalış." diyorum ama o televizyon ısrar ediyor.
5. Her sabah tenis istiyorum.
6. Su topu öğreniyorum.

yemeyi
oynamak
kalmaktan
okumaya
seyretmekte
oynamayı

97. Sayfa

Çalışma kitabının son sayfalarında genel tekrar bölümü yer almaktadır. Bu bölümde isim-fiillerle ilgili sadece bir alıştırma bulunmaktadır ve bu alıştırmada da altı soru vardır. Genel tekrar yapılması öğrencilerin bilgilerini hatırlaması bakımından

faydalıdır. Ancak isim-fiillere ayrılan soru sayısı çok azdır üstelik bu alıştırmada sadece –mA ve –mAk ekleri kullanılmıştır. –İş eki ile ilgili soru sorulmamıştır. Bu durum öğrencide –İş ekinin çok önemli olmadığı yanılgısına neden olabilir. Alıştırmada cümlelerde boşluklar verilmiştir ve bu boşlukları alıştırmının yanında verilen kelimelerle bağlamına uygun olarak doldurulması istenmiştir. Genel tekrar bölümü olduğu için öğrencilerin isim-fiiller konusunu bildikleri, kalıcı hâle getirdikleri düşünülmektedir bu nedenle alıştırmaların zorluk düzeyi artırılabilir. İlk etkinliklerde yapılan zorluk düzeyiyle aynı yapılması öğrencinin gelişmesini, dil öğrenmede ilerlemesini engelleyecektir. Bu etkinlik sadece cümlenin bağlamına göre kelime seçme çalışmasıyla ve bilgi düzeyinde konuyu tekrar etmekle sınırlı kalmıştır. Öğrencilerin yaratıcılığını artıran, bilgilerini kalıcı hâle getirmesini sağlayan etkinlikler yine yapılmamıştır. Genel tekrar bölümünde bütün konular tekrar edildiği için uzun etkinliklere yer verilmesinin zor olduğu düşünülüyorsa en azından kelimeleri hazır olarak vermeyip öğrencilerin kendi hayat algılarına göre ilgili kelimeleri seçip isim-fiil eklerini eklemeleri sağlanabilirdi. Bu genel tekrar etkinliği öğrencide faydalı bir geri dönüş sağlamayacaktır, isim-fiiller konusu tekrarında çok eksik kalmıştır.

3.4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti A1-A2 (2019)

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe setinde isim-fiiller konusu temel (A1-A2) seviyede bulunmaktadır. İsim-fiiller konusu ismi “Medya” başlıklı 12. üniteye verilmiştir. Ünite, üçe ayrılmaktadır. 12.1’inci bölümün başlığı “Haberiniz Var Mı?”dır. Burada –mAk, -mA, -İş eklerinden bahsedilmiştir ancak –İş ekinin etkinliklerine yer vermemiştir. 12.2’inci bölümün başlığı “Medya ve İnsan”dır. Bu kısımda adlaştırma eklerinin iyelik ve durum eki (-mAktA) almış hâllerinden bahsedilmiştir. 12.3’üncü bölümün başlığı, “Televizyonda Ne Var?”dır. Bu kısımda yeni bir dil bilgisi konusu olan dolaylı anlatıma geçilmiştir.

3.4.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı

Şekil 30

1 Yerleştirilim
İnternet Çağı

etmek • yapmak • kazanmak • çalışmak • geçirmek • bulmak • kurmak • ödemek • yaşamak • konuşabilmek

Günümüzde birçok insan interneti aktif olarak kullanıyor. İnsanlar, interneti genel olarak vakit _____, sohbet _____, sosyal medya üzerinden diğer insanlarla bağlantı _____ için kullanıyor. Ayrıca, yeni adresleri _____ harita hizmetleri sayesinde çok kolay. Nakit para taşıma dönemi de bitti. Alışveriş _____ için kredi kartı ya da para taşımak gerekmiyor. Fatura _____ artık birkaç saniye sürüyor. İnternetin iyi yönlerinden biri de uzaktaki insanlarla görüntülü _____. Bazı insanlar için internet para _____ demek. Çünkü artık işe gitmeden evde _____ da mümkün. Doğal olarak artık insanların en büyük korkularından biri internet olmadan _____.

2 Konuşalım

	Evet	Hayır	Neden / Nasıl?
• İnternette gezinmek çok keyifli.			
• Günümüzde bilgisayar kullanabilmek çok önemli.			
• İnternette zaman geçirmeyi seviyorum.			
• İnternet olmadan yaşamak benim için imkansız.			
• İnternette çok zaman geçirmenin zararları vardır.			
• Eğlenmek için internete ihtiyacım yok.			

144. Sayfa

12. ünitenin ilk etkinliği –mAk ekinin alıştırmaları ile başlanmıştır. İsim-fiiller konusu öğretimine konu anlatımı veya konu ile ilgili örnek verilmesi ile değil, boşluk doldurma etkinliği ile başlanmıştır. Türkçeyi yeni öğrenen ve isim-fiiller konusunu ilk kez gören birinin konu anlatımı olmadan konuyu anlayıp sezebilmesi zor olabilir. İnternetle ilgili bir metnin içinde boş kısımlar verilmiş metnin üst kısmında –mAk eki kullanılmış kelimeleri bu boş kısımlara yerleştirmeleri istenmektedir. Öğrenciler bu örneklere isim-fiil olarak değil anlam olarak bakacaktır. Bağlama uygun olanlar yerleştirilecektir. İsim-fiil konu anlatımı yapılmadığı ve konu ile ilgili ekler verilmediği için öğrenciler eklere dikkat etmeyecektir.

Bir diğer etkinlik konuşalım etkinliğidir. Konuşmak için yazılan cümlelerde –mAk ve –mA ekleri kullanılmıştır. Konuşma becerisi dil öğreniminde önemlidir. Öğrenciler öğrendikleri dille konuşabildiklerini, iletişim kurabildiklerini gördükçe motivasyonları artmaktadır. Eğer bir öğretmen gözetiminde kullanılıyorsa bu kitap adlaştırmaya ve eklerine dikkat çekmek öğrencilerin konuyu sezmesi bakımından faydalı olacaktır ancak öğretmen gözetiminde değilse öğrencilerin sezebilmesi mümkün değildir bu nedenle, konuşmaya konu olsun diye yazılan cümlelerdeki –

mA ve -mAk eklerinin altına çizilmesi ya da renklendirilmesi öğrencinin dikkatini çekmesi için önemlidir.

Şekil 31

12.1

3 Tamamlayalım, başlık bulalım
Gazete Haberleri

1. Haber
Avrupa'daki en katı sigara _____
yasağı İspanya'da.
Yasaya göre kapalı yerlerde sigara _____
cezası 30 ile 600 bin Euro arasında değişiyor. Bu yasayla işyerlerinde, kültür ve alışveriş merkezlerinde, otobüs, metro, tren gibi toplu _____ araçlarında sigara içmek yasak. 100 metrekareden daha büyük bar, lokanta, kafe gibi kapalı yerlerde de sigara için ayrı bir bölüm _____ gerekiyor.

2. Haber
Hindistan'ın güneyinde dün sabah bir tren kazası oldu, kazada 109 kişi öldü.
Andra Pradeş eyaletindeki kazaya, küçük bir köprünün _____ neden oldu ve tren nehre yuvarlandı. Nehirde arama ve _____ çalışmaları bugün de devam ediyor. Kazadan birçok kişi yaralı olarak kurtuldu.

3. Haber
Bir elektronik firması, otomobiller için otomatik bir park _____ sistemi geliştirdi.
Sistem sokaktaki boş yerleri buluyor ve otomobili kendisi park edebiliyor. Firmanın mühendisleri "Park yer _____ sürücülerin en büyük problemi. Bu sistem sürücülere büyük kolaylıklar getirecek." diyor. Mühendisler yeni sistemi Almanya'da test _____ başladı.

Metin	Başlık
1. Haber	
2. Haber	
3. Haber	

145. Sayfa

3. etkinlikte üç gazete haberi verilmiş, metnin içinde bazı yerler boş bırakılmıştır. Öğrenci, ilgili yerlere gelmesi gereken kelimeleri kendisi bulacak ve -mA, -mAk eklerini kendisi ekleyecektir. Bu durumda hem öğrenciler kendileri kelime bularak yaratıcılıklarını geliştirecektir -çünkü öğrenciler günlük hayatlarında öğrendikleri dille ilgili konuşurken ya da yazarken hazır kelimelerden seçmeleri mümkün değildir- hem de kelimelere ekleri kendileri ekleyerek hangi durumlarda -mAk, -mA eklerini ekleyeceklerini göreceklerdir. Aynı etkinliğin devamı olarak haberlerin tamamladıkları başlıklarını verilen boş yerlere yazmaları istenmiştir bu da öğrencilerin yazma becerilerini geliştirecektir. Ek öğrenme, kelimeye ek ekleyebilme ve yaratıcılığın gelişmesi bakımından faydalı bir etkinliktir.

Şekil 32

ADLAŞTIRMA				-mE, -mEk, -lyls
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Örnekler
izle	-ma	-mak	-	Bugün TV izlemek istemiyorum.
çalış	-me	-mek		Burada yüzmek çok tehlikeli.
yüz				Bu ilaçları kullanmanız çok önemli.
bak		Onun bakışları çok etkileyici.
git		-ma	-m / -im / -im / -um / -üm	Burada müzik dinlemem sizi rahatsız ediyor mu?
kullan		-me	-n / -ın / -in / -un / -ün	Doğum günümü hatırlamaman çok kötü.
getir		-ış / -yış	-ı / -i / -u / -ü / -sı / -si / -su / -sü	Bence daha çok çalışması gerek.
hatırla		-ış / -yış	-mız / -miz / -ımız / -imiz / -umuz / -ümüz	Yanında olmamız ona şans getirdi.
dinle		-uş / -yuş	-nız / -niz / -ınız / -iniz / -unuz / -ünüz	Yarın okula gitmek düşünmüyorum.
		-üş / -yüş	-ları / -leri	

145. Sayfa

Yeni Hitit 1 ders kitabındaki fiilimsilerin konu anlatımı yukarıda verilen tablo ile yapılmıştır. Tablo üzerinde dokuz eylem verilerek onlara ekler getirilmiş ve o kelimelerle cümleler kurulmuştur. Eklerin neden ve ne amaçla farklı renklerle yazıldığı tabloda belirtilmemiştir. İncelemelerimize göre renkli yazılanlarda bir sistem gözetilmediği düşünülmektedir. Renklerin sistemsiz bir şekilde kullanımı öğrencilerin aklını karıştıracaktır. Tablo öncesi ve sonrası hiçbir açıklama yer almamaktadır. Tablo bu şekilde karmaşık görünmektedir. Henüz Türkçeye tam olarak hâkim olamayan öğrenci tabloya bakarak hangi eki hangi cümleyle hangi durumlarda kullanacağını ayırt edemeyecektir. Tablonun devamında isim-fiil konusu ile ilgili etkinlikler yer almaktadır. İsim-fiillerin tanımı, eklerin kullanımı, cümle içinde kullanılışları, kalıcı isimin ne olduğu, hangi durumlarda oluştuğu, fiilimsiden farkı öğretilmemekte sadece etkinlikler bulunmaktadır. Ayrıntılı, açık, anlaşılır konu anlatımı yapılmadan öğrencilerin tablodan isim-fiil konusunu öğrenmesi zor olacaktır. Tablolar bir konu anlatım aracı değil anlatıma yardımcı olan öğretim yöntemlerindedir. Sadece tablo ile öğretimin öğrencinin öğrenmesinde herhangi olumlu bir etki yapmayacağı düşünülmektedir.

Şekil 33

4 Tamamlayalım

1. Bazı ülkelerde, öğrencilerin Üniversiteye girmek için sigara iç *memeleri* gerekiyormuş.
2. Elektronik firmaları yeni bir sistem geliştirdi. Bu sistemle, arabaların kendi kendine park et _____ mümkün.
3. Yabancıların bu filmi anla _____ çok zor.
4. Yarı sana gel _____ mümkün değil.
5. Çok yorgunum hemen uyu _____ istiyorum.
6. Görevliden başkasının gir _____ yasaktır.
7. Etrafınızdaki insanlara yardım et _____ çok güzel bir davranış.
8. Doğum günümü hatırla _____ beni çok mutlu etti.
9. Andra Pradeş'te bir köprü'nün yıkıl _____ kazaya neden oldu.
10. Kışın bisiklet kullan _____ tehlikeli.
11. Hazır yiyecekler tüket _____ sağlığımız için zararlı.
12. Oyun oyna _____ çocuklar için çok önemli.

145

145. Sayfa

4. etkinlikte fiillerin ek kısımları boş bırakılmıştır bu boşlukların –mAk ve –mA ekleri ile doldurulması istenmektedir. Konu anlatımı olarak verilen tablodan hemen sonra verildiği için eklerin kelimelere nasıl, neye göre geldiğini anlamaları ve pratiklik kazanmaları bakımından iyi bir etkinliktir.

Şekil 34

7 Tümceleri tamamlayalım

1. Hemen gitmem lazım, çünkü _____
2. Yarın erken kalkmam gerek, çünkü _____
3. Konuşmamız gerek, çünkü _____
4. Uyumam lazım, çünkü _____
5. Çıkmanız gerek, çünkü _____
6. Sigara içmemeniz gerek, çünkü _____

8 Çözüm önerelim, sorunu bulalım

Ne Yapmam Lazım?

1. Üşüyorum.
Kalın elbiseler giymen lazım
2. Yarın sınavım var.
3. 2 gün sonra iş görüşmesine gideceğim.
4. Çok ateşim var.
5. Hakan'ın maaşı çok az. Her ay ailesi Hakan'a yardım ediyor.

Problem 1: Kendime internet üzerinden bir pantolon aldım ama fotoğraftaki pantolon çok farklıydı. Bendeki pantolonun hem paçaları çok uzun hem de rengi çok farklı.

Çözüm: _____

Problem 2: Arkadaşımın evinde yanlışlıkla çok değerli bir vazoyu kırdım. Ne yapacağım, bilmiyorum.

Çözüm: _____

Problem 3: Babam bana doğum günümde bir ayakkabı aldı fakat ayakkabı benim tarzım değil. Ayakkabıyı giymek istemiyorum ama babamı da üzmem istemiyorum.

Çözüm: _____

7. Etkinlikte –mA eki verilen tümceleri öğrencilerin kendi fikirlerine göre tamamlamaları istenmiştir. Etkinlik hem öğrencilerin cümle üretmeleri bakımından hem de –mA ekinin nasıl anlamlarda, nerelerde, neye göre kullanıldığını anlamaları bakımından faydalıdır. Kelimeleri, cümleleri kendileri bulduca ve isim-fiiller konusundaki eklerin hangi bağlamlarda kullanıldığını anladıkça Türkçe konuşma ve öğrenme istekleri artacaktır.

8. etkinliği iki parçaya ayırmıştır. İlk parçada cümleler vermiştir öğrencilerin cümlelerdeki sorunlara göre kişilerin ne yapması gerektiğini yazmaları, diğer parçada ise problemler verilmiş öğrencilerin buna çözümler bulması istenmiştir. Bu etkinlikler, öğrencilerin –mA ekini hangi bağlamda kullandıklarını öğretecek ve günlük hayatta kullanım şekillerini gösterecektir. Analiz düzeyinde olan bu etkinlik öğrencilerin sorunları anlayıp çözüm bulmalarını sağlarken –mA ekini kullanmalarını da sağlamıştır. İsim-fiilleri öğretmesi bakımından faydalıdır.

Şekil 35

iletişimi koparmak • tükenmek • özgürlük ifadesi • bağlantı

Zaman zaman hepimiz akıllı telefonlarımızla haberleri, sosyal medyayı, iş yerindeki gelişmeleri takip etmekten sıkılıyoruz. "Şu telefonu pencereden aşağı atmak istiyorum, bir hafta kapatmak istiyorum" diyerek şikayet ediyoruz. Modern hayatın temposu, iş yoğunluğu, insanlarla ilişkilerimiz bizi bu hale getiriyor. Ama bu konuda yalnız değiliz. Zenginler ve ünlüler de akıllı telefonlara "Hayır" diyor, eski tarz kapaklı modelleri kullanıyorlar.

Örneğin; 32 yaşındaki Danny Groner Silikon Vadisi'ndeki milyarlık bir şirkette müdür olarak çalışıyor. O kapaklı cep telefonu kullanıyor ve şöyle diyor: "Enerjimin tükenmesinden korkuyorum. Günde 13-14

saat ekran başındayım. Bu bana yeter. 17 saate çıkarmam gerekmiyor." Teknoloji etiği uzmanı David Ryan Polgar da "Hem teknoloji hastası kişilerin kapaklı telefon kullanması, hem de bilinçli olarak akıllı telefon sahibi olmamak bir güç ve özgürlük ifadesidir. Bu bir statü sembolüdür." diyor.

Çok uluslu bir telekom şirketinin müdür yardımcısı Bruno Mettling ise "bağlantı kesme hakkı"ni gündeme getirmiş. Fransa Çalışma Bakanlığı'na dijital çalışma konusunda bir rapor sunmuş. Mettling, "Çalışanlar bazen birbirleri veya müdürleri ile iletişimi koparabilir." diye düşünüyor.

1. _____
sıkılıyorum.

2. _____
istiyorum.

3. _____
korkuyorum.

4. _____
gerek.

5. _____
zor.

1. Bir hafta boyunca telefonsuz yaşayabilir misiniz?

2. Bazen iş yerinde iletişimi koparmak yararlı mı?

3. Siz akıllı telefon kullanıyor musunuz?

4. Siz de zaman zaman akıllı telefonlardan sıkılıyor musunuz?

5. Sizce eski tip kapaklı telefon kullanmak kolay mı, zor mu?

9. etkinlikte verilen metinde –mAk, -mA ekine sahip kelimeler renkli şekilde yazılmıştır ve okurken öğrencilerin dikkatini çekmesi amaçlanmaktadır. Alıştırmalar iki parça hâlinde verilmiştir. Birinci parçada Türkçe öğrenenler yüklemi verilen cümleleri metindeki renkli yazılar gibi dolduracaktır ikinci parça ise bir “konuşalım” etkinliğidir. Bu etkinlikte sorulan sorulara öğrencilerin cevap vermesi sağlanmış ve bu sorulara cevap verdikleri cümlelerin içinde isim-fiil ekleri kullandırılmaya çalışılmıştır. Her iki etkinlik de isim-fiiller konusu öğrenildikten sonra konunun sindirilmesi ve kalıcı hâle getirilmesi bakımından faydalıdır. Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmesini, günlük hayatta da isim-fiiller konusunu kullanmasını ve kullanırken farkına varmasını sağlamaktadır.

getirilerek kelimeler getirilmesi istenmektedir. –mAktAn eki anlatılmadan önce konunun sezdirilmesi için bağlamdan kelimeleri buldurmak amaçlı bir etkinlik verilmiştir. Bu sayede öğrenci ekin hangi bağlamda ne amaçla geldiğini konu anlatıldıktan sonra daha iyi kavrayacaktır.

-mAk, -mA eklerinin iyelik ve durum eki almış şekilleri yine tablo ile gösterilmiştir. Tablo öncesi ve sonrasında herhangi bir konu anlatımı ve yönerge bulunmamaktadır. –ma/-me, -mak/-mek ve –ış/-iş/-uş/-üş ekleri aynı tabloda verilmiş, o eklere gelecek ekler de üst üste karmaşık ve anlamsız bir şekilde verilmiştir. Sekiz fiil verilmiş ve ekler çok karmaşık verildiği için öğrenciler fiillere hangi eklerin geleceğini, nasıl geleceğini anlamayacaktır. Öğrenme zorluğu yaşayacak hatta öğrendiklerini de karıştırabilecektir. Tabloda yanlış kullanım kelime olan cümle kırmızı yazılmış, üstü çizilmiştir fakat yanlış yazılan kelimenin farklı renkle veya işaretle gösterilmemesi öğrencinin fark edememesine neden olabilir. Fark etse bile doğru hâli tabloda gösterilmemiştir bu şekilde doğru şeklini öğrenemeyecektir ve faydalı olmayacaktır.

12. etkinlik bir tamamlama etkinliğidir. Fiillerin yanlarındaki ek kısımları boş bırakılmıştır ve öğrencilerden bu kısımları –mAktAn ekiyle doldurmaları istenmektedir. Konu anlatımının hemen arkasından eklerle ilgili alıştırmaların yapılması eklerin öğrenilmesi ve öğrencilerin pratiklik kazanması bakımından faydalıdır. İsim-fiil konusunda ekler önemli bir yere sahiptir. Türkçeyi öğrenen öğrenciler Türkçede kelimenin sonuna ekleri getirebilmeyi ve bu ekleri getirirken ünsüz yumuşaması, sertleşmesi, büyük ünlü uyumu gibi kuralları eklerin üzerinde kullanmaları gerekmektedir. Bu nedenlerle konu anlatımının hemen arkasından konu yeni öğreniliyorken böyle alıştırmaların yapılması faydalı olmaktadır.

Dilbilgisi Desteği

ULAÇLAR

-lyE...-lyE

- 14** -lyE...-lyE ulacı tümceciğin eyleminin ana eylemle aynı esnada ama arka arkaya tekrarlanarak gerçekleşmekte olduğunu anlatır:
Bu adresi ancak sora sora bulabildik.
Yol boyunca konuşa konuşa yürüdük.
- 15** -lyE...-lyE ulacı, olumsuz eylemlere eklendiğinde, tekrarlanarak gerçekleşmeyi değil, hiç gerçekleşmemeyi anlatır:
Spor yapmaya yapmaya kilo aldım.
Konuşmaya konuşmaya Türkçeyi unutulabilirsiniz.
- 16** -lyE...-lyE ulacı tümcecik ile ana tümcenin öznesi aynı ise kullanılabilir:
Dün akşam ~~esim~~ televizyon seyrede seyrede uyudum.
- 17** -lyE...-lyE ulacı, iki farklı ama yakın veya karşıt anlamli eyleme de eklenebilir:
Cocuklar düşse kalka büyür.
Merdivenleri ine çıka yoruldum.
- 18** -lyE...-lyE ulacı ana eylemin yapılış tarzını doğrudan etkiliyorsa, aynı esnada arka arkaya tekrarlanarak gerçekleşmekten çok tarz, neden-sonuç, gerekçe anlatmak ön plana çıkar:
Kadın kazayı ağlaya ağlaya anlattı.
Corbayı karıştır karıştırta pişirmek lazım.
Bu konuda ısrar ede ede hepimizi biktirdin.
Öğretmen her gün ödev vere vere bizleri perişan etti.

XII. ÜNİTE

ADLAŞTIRMA

-mE, -mEk, -lyİş

- 1** -mE, -mEk ve -lyİş ekleri, adlaşmış tümcelerde eylem köklerine zaman ve kip ekleri yerine gelen eklerdir:
Sen (bu yolda) araba kullan-
> Senin bu yolda arabayı hızlı kullanman (tehlikeli.)
> Bu yolda araba kullanmak (çok keyifli.)
> Senin arabayı kullandığın (çok farklı.)
-mE ve -lyİş ekleri kullanıldığı zaman, özneye tamamlayan eki, adlaşırma ekleri üzerine de özne ile uyumlu iyelik eki gelir.
Sen (bu yolda) araba kullan-
> Senin bu yolda arabayı hızlı kullanman (tehlikeli.)
> Senin arabayı kullandığın (çok farklı.)
- 2** -mEk eki kullanıldığı zaman böylece ekler kullanılmaz, çünkü bu ekin eklendiği tümcede özne bulunmaz.

-mE ve -mEk ekleri eylemin anlatıldığı durumu, işi, hareketi veya oluşu adlaşırken -lyİş eki, daha çok, eylemin yapılış biçimini ve tarzını öne çıkarır.

(Senin) arabayı hızlı kullanman/kullanmak (kullanma işi)
Senin arabayı kullandığın (kullanma tarzı)

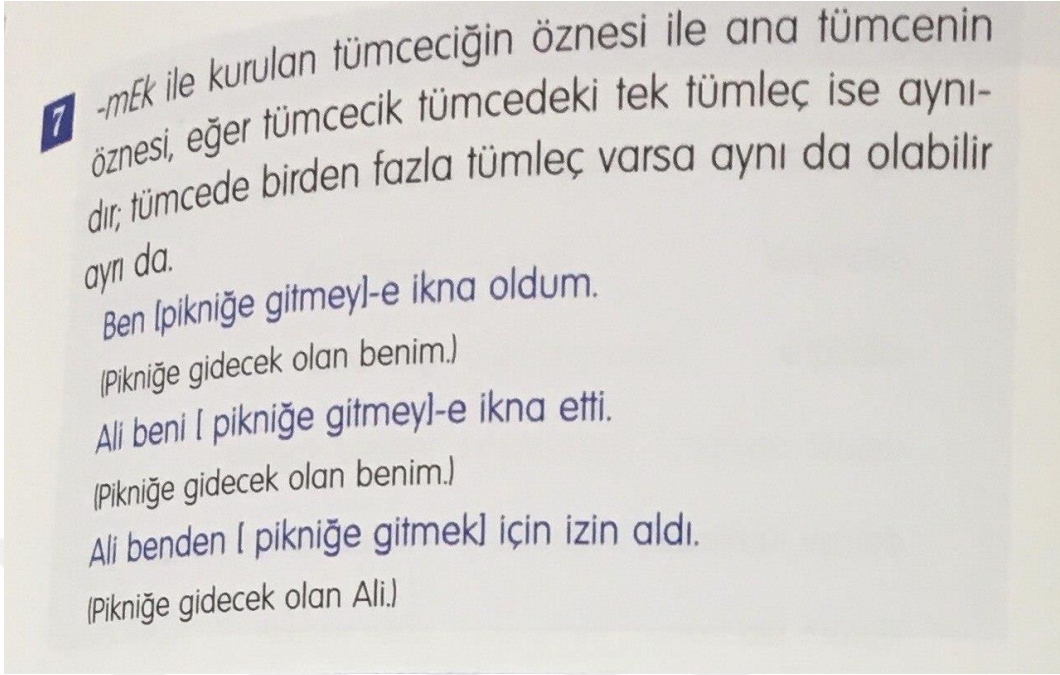
- 3** Tümcede özne belirtmek istenmiyorsa -mEk eki kullanılır ve bu durumda özne, herkesi kapsayacak biçimde soyut olarak algılanır:
Kendini bilmek erdemdir. (herkes için)
Dalgalı denizde yüzmek tehlikelidir. (herkes için)
- 4** -mE, -mEk ve -lyİş ekleri, tümceleri adlaşırma görevi dışında doğrudan sözcük türetme görevinde de kullanılır:
giriş, çıkış, bakış, yürüyüş, satış, alışveriş
danışma, dondurma, yazma, okuma, sollama
ekmek, çakmak, kaymak, yemek

ADLAŞTIRMA (+İYELİK)+DURUM

-mE / -mEk / -lyİş (+iyelik + durum)

- 5** Adlaşırma ekleri ile kurulan tümceciklerde, ekin üzerine önce tümceciğin leğeri varsa öznesine göre kişi eki, sonra adlaşmış tümceciğin tümcedeki görevine uygun ad durum eki getirilir:
-mE
Senin burada yüzmen tehlikeli.
O benim burada yüzmemi istemiyor.
Ben onun burada yüzmesine izin vermem.
Biz sizin burada yüzmenizde bir sakınca görmüyoruz.
Ben onların burada yüzmelerinden rahatsız oluyorum.
-mEk
Burada yüzmek tehlikeli.
Burada yüzmeyi* tehlikeli buluyoruz.
Burada yüzmeye* cesaret edemem.
Burada yüzmekten korkmamak lazım.
Burada yüzmekte bir sakınca görmüyorum.
(*-mEk ekinin son sesi, ek ünlü ile başlayan ek aldığında /y/ye dönüşür)
-lyİş
Ben sizin yüzüşünüzü Mark Spitz'e benzetiyorum.
O benim yüzüşümü beğenmiyor.
- 6** -mE ile kurulan tümceciğin öznesi ile ana tümcenin öznesi çoğunlukla aynıdır, aynı olacağı durumlarda -mEk'li yapı tercih edilir:
Ben (Senin) şarkı söylemen-den hoşlanıyorum.
Ben (Şarkı söylemek)-ten hoşlanmıyorum.
?Ben (Benim) şarkı söylemem-den hoşlanmıyorum.

Şekil 38

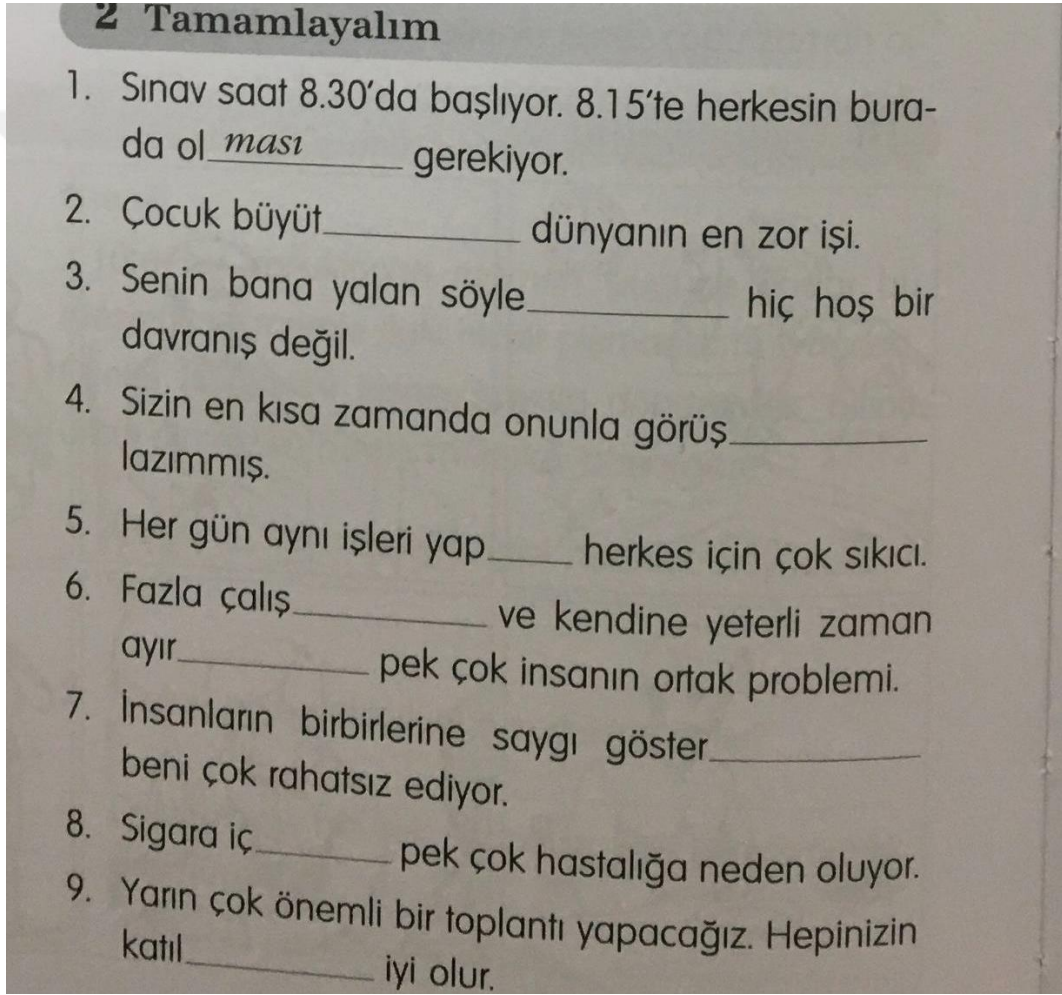
173. Sayfa

Yeni Hitit ders kitabının en arka sayfalarında “Dil Bilgisi Desteği” isimli bir bölüm bulunmaktadır. İsim-fiillerin konu anlatımı bölümü 12. ünite de bulunmaktadır. Konu anlatımını maddeler hâlinde ve bu maddeleri örnekleyerek yapılmıştır ancak cümleler çok üst düzey Türkçe bilenler için yazılmıştır. Yeni Türkçe öğrenenler için çok karmaşık ve zor anlaşılır cümleler kurulmuştur. İlk cümlede “-mE, -mEk ve -İş ekleri, adlaşmış tümcelerde eylem köklerine zaman ve kip ekleri yerine gelen eklerdir.” şeklinde tanım verilmiştir ancak Türkçeyi yeni öğrenen kişi adlaşmış tümceler nedir, eylem kökleri nedir bilemeyecektir. Bu tür tanımlar ancak ana dili Türkçe öğrencilerin isim-fiil öğrenirken kullanılabilir. Yabancılara Türkçe öğretirken daha anlaşılabilir, basit bir dil gerekmektedir. Kalıcı isimleri anlatırken “mE, -mEk ve -İş ekleri, tümceleri adlaştırma görevi dışında doğrudan sözcük türetme görevinde de kullanılır.” denilmektedir. Bu tanımda öğrenciler kalıcı isimin ne olduğu, ne işe yaradığı, doğrudan sözcük türetme nedir gibi soruların cevabını bulamayacaktır. -mAk, -mA, -İş eklerinin konu anlatımları beraber yapılmıştır bu da hem ayrıntılı anlatımın olmamasına hem de örnek sayısının az olmasına neden olur.

Eklere iyelik ve durum ekleri eklenmesi durumundaki kuralları farklı bir başlık hâlinde almıştır. Bu olumludur ancak buradaki maddeler hâlinde verilen konu anlatımı da aynı adlaştırmada yapıldığı gibi karmaşık ve anlaşılması zordur, örnekleri verirken her eke ayrı ayrı örnekler verilmiştir bu durum öğrencilerin öğrenmesi ve karşılaştırabilmesi bakımından faydalıdır.

3.4.2. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı

Şekil 39

74. Sayfa

Çalışma kitabında isim-fiillerle ilgili ilk etkinlik boşluk doldurma etkinliğidir. Cümlelerin içindeki fiillerin ek kısımları boş bırakılmıştır ve -mA, -mAk ekleriyle tamamlanması istenmiştir. Ek öğreniminin Türkçede önemli olması nedeniyle ilk etkinliklerde öğrencilerin pratiklik kazanması ve bilgiyi kalıcı hâle getirmesi bakımından bu tür etkinlikler olumludur.

Şekil 40

3 Okuyalım, yeniden yazalım

SAGLIKLI YAŞAM
Sağlıklı Yaşam dergisi, günlük aktivitelerimizde kaç kalori yaktığımızı açıkladı.

HANGİ SPORU YERLEŞTİREN GENÇLER DOLUN
Çocuklarımız Doğru Besleniyor

☆ 30 dakika araba yıkamak = 15 dakika kürek çekmek	143 kalori
☆ 1 saat çocuk bakmak = 25 dakika step, aerobik yapmak	222 kalori
☆ 1 saat ev işi yapmak = 30 dakika boks yapmak	286 kalori
☆ 10 dakika yemek yapmak ve sofrayı kurmak = 8 dakika sırt üstü yüzmek	80 kalori
☆ 1 saat tempolu yürümek = aletlerle 30 dakika egzersiz yapmak	254 kalori
☆ 30 dakika alışveriş yapmak ve torbalarla eve dönüş = 25 dakika step yapmak	110 kalori

İnsanın 30 dakika araba yıkamak için 143 kalori harcaması gerekiyor.
30 dakika araba yıkamak 15 dakika kürek çekmeye eşittir.

4 Dinleyelim, tamamlayalım

Çocuklar

Nilgün : Maşallah, ne kadar büyümüşü! Kaç yaşında?
Ayşegül : 3 yaşında.
Nilgün : En sevimli zamanı. Ay, şuna bak, çok sevimli. Küçük yaramaz seni!
Ayşegül : Hem de ne yaramaz! Çok yoruluyorum. Bir yandan _____ diğer yandan çocuk _____ ve ev işleri _____ benim için çok zor oluyor. Kendime hiç zaman ayıramıyorum. Senin ufaklık nasılı?
Nilgün : Artık kocaman adam oldu. Kreşe başladı. Önceleri _____ istemedi. Ama şimdi alıştı.
Ayşegül : Gitsin tabii. Bu dönemlerde arkadaşlarıyla beraber _____ onun için çok gerekl.
Nilgün : Tabii psikologlara göre de çocuğun kendine _____ ve iyi alışkanlıklar _____ tamamen kreş eğitimine bağlı. Neyse, çok zorluk çıkarmadı bize.
Ayşegül : Aah ah! Benim de bebeğim bir an önce büyüye.

5 Tamamlayalım

1. Açım, *kocaman bir sandviç yemek istiyorum*
2. Bekanm, _____
3. Zenginim, _____
4. Yorgunum, _____
5. Öğrenciyim, _____

1. *Çok sıkılıyorum*, hemen buradan çıkmak istiyorum.
1. _____, seni davet etmek istiyorum.
2. _____, seninle konuşmak istemiyorum.
3. _____, yenisini almak istiyorum.
4. _____, hemen öğrenmek istiyorum.

75. Sayfa

3. etkinlik –mAk için kalıbını öğretmek amacıyla yapılmıştır. İki farklı yargı verilmiş ve –mAk için kalıbıyla onları birleştirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin cümleleri kendilerinin birleştirmeleri öğrenciler için faydalıdır. Bu etkinlikle –mAk için kalıbıyla cümle kurmayı ve nerelerde kullanabileceklerini öğrenmektedirler.

4. etkinlikte diyaloglardan oluşan bir metin verilmiştir –mAk, -mA eki olan kelimelerin yeri boş bırakılmıştır. İlgili boşlukları öğrenciler dinledikleri metinden doldurmaktadırlar. Bu etkinlik hem dinleme becerisini hem de dil bilgisi konusu olan isim-fiilleri geliştirecektir.

5. etkinlik –mEk istiyorum kalıbını öğretmek ve pekiştirmek için oluşturulmuştur. İki parça hâlinde verilmiştir. Birinde eylemler verilmiş ve öğrenciden ne yapmak istediğini yazması istenmiş, diğer parçada ise ne yapmak istediğini yazmış ve öğrenciden eylemleri istemiştir. Kalıpları tek tek öğretmek istemesi faydalıdır bu sayede öğrenci bol bol alıştırmaya yapmakta ve hangi kalıbın hangi bağlamlarda hangi kurallara göre oluştuğunu daha iyi sindirebilmektedir.

Şekil 41

7 Tamamlayalım

Dün şehirden kaçmaya karar verdim. Çünkü her gün aynı binaları, aynı insanları, aynı yolları gör mekten bıktım. Yüksekçe bir yerde güneşin doğ _____ seyre _____ istiyordum. Bu yüzden bu sabah erkenden yola çıktım. Akşama kadar hiç kimseyle konuşmadım. Sadece kuşların ve böceklerin sesini dinledim. Bu sesleri dinle _____ beni gerçekten çok mutlu etti. Çok rahatladım, çok dinlendim. Çoğu zaman fark etmiyoruz ama şehirde yaşa _____ bizi doğadan uzaklaştırıyor.

76. Sayfa

7. etkinlik bir tamamlama etkinliğidir fiillerin yanları boş bırakılmıştır ve –mAktAn eki ile doldurulması istenmektedir. Daha önceki etkinliklerde –mAktAn eki ile boşlukları doldurma alıştırmaları olmadığı için bilgiyi pekiştirmek ve pratiklik kazanmak bakımından faydalı bir etkinliktir. Bu etkinlikle öğrencinin hangi durumlarda –maktan eki hangi durumlarda –mekten eki kullanılıyor ve -mAktAn ekinin bağlam içinde nasıl kullanılabildiğini öğrenmesi bakımından olumludur.

8 Tamamlayalım

1. Dans et *mek* _____ istiyorum. Bana eşlik eder misin?
2. Bugün seni gör _____ istiyorum. Zamanın var mı?
3. Ben salıncağa binemem. Düş _____ korkuyorum.
4. Babam benim doktor ol _____ istiyor ama ben tiyatrocucu olacağım.
5. O lokantanın yemekleri iyi değil. Bunun için oraya sadece çay iç _____ gidelim.
6. Çok iyi açıkladın. Seni ancak şimdi anla _____ başladım.
7. Her sabah yatağımı topla _____ nefret ediyorum.
8. Hiç çalışmıyorsun. Senin başarılı ol _____ mümkün değil.
9. Sürekli yalan söylüyorsun. Artık seni dinle _____ bıktım.
10. Onu çok seviyorum. Gül _____, bak _____, konuş _____ ... Benim için 1 numara.

76. Sayfa

8. etkinlikte de boşluk doldurma etkinliği verilmiştir cümlelerde fiillerin yanı boş bırakılmış, -mAk ve -mA ekleriyle doldurulması istenmiştir. Önceki etkinliklerde -mAk, -mA ile ilgili birçok etkinlik yapıldığı ve analiz düzeyindeki etkinliklere geçildiği için tekrar bilgi düzeyindeki bu etkinliğin öğrenciler için faydası az olacaktır. Öğrenci ekleri sindirdikten ve cümle içinde kendi kendine kullanmaya başladıktan sonra tekrar en baştaki etkinliklere dönüp pratik amaçlı etkinlikler yaptırmaya gerek yoktur.

Şekil 43

10 Yerleştirelim
Kayak Yapmak

yapmak • vazgeçmek • yapmamak • yapmak
düşmek • kaymamak

Kayak yapmayı sever misiniz? Ben çok se-
rim, ama annem benim kayak _____ istemiyor.
Çünkü benim _____ çok korkuyor. Oysa ben çok
dikkatli kayıyorum. Hızlı _____, tehlikeli hareket-
ler _____ çok özen gösteriyorum. Ben annemi
üzmem istemiyorum. Ama kayaktan da _____
düşünmüyorum.

77. Sayfa

10. etkinlikte metin içinde bazı boşluklar verilmiştir bu boşluklara üstteki hazır kelimelerden –mA eki eklenerek bağlama uygun olanlarının yerleştirilmesi istenmektedir. Bu etkinlikte kelimelerin hazır verilmeyip öğrenciler tarafından bulunmasının sağlanması öğrenciler bakımından daha faydalı olacağı düşünülmektedir çünkü öğrenciler Türkçeyi günlük hayatta kullanırken hazır kelimelerden seçmesi mümkün olmayacak ve kelimeleri kendisi bulmak için daha çok çaba harcayarak konuyu kalıcı hâle getirecektir.

Şekil 44

17 Tamamlayalım, işaretleyelim
Önemsiz Şeyler

Gün içinde birçok küçük şey bizi üzer, canımızı sıkar. Yabancı birinin bize sen demesine (de-), sokakta birinin yanlışlıkla çarpıp özür dilemeden yürüyüp _____ (git-) sinirleniriz. Arka sıradakilerin yüksek sesle _____ (konuş-) kızıp sinemadan çıkabiliriz. Bazı insanların kalabalık yerlerde sigara _____ (iç-), yağmurlu bir günde bir arabanın üzerimize çamur _____ (sıçrat-) da bu küçük can sıkıcı olaylardandır.

Bazen de farkında olmadan kendi kendimizi kızdırırız. Olmayacak şeyler isteyip sonra da onların _____ (gerçekleş-) üzülürüz. Örneğin evli birinin hem eşiyse daha çok vakit _____ (geçir-) _____ (liste-), hem daha çok para _____ (kazan-) _____ (liste-) olmayacak bir şeydir. Bu iki isteğin

aynı anda _____ (gerçekleş-), yani bir insanın hem az _____ (çalış-) hem de çok para _____ (kazan-) mümkün müdür?

Başka bir örnek: Sabah evden çıktınız ama telefonunuzu evde unuttunuz. Beş kat çıkıp telefonunuzu _____ (al-) gerekiyor. Böyle bir durumda çoğumuz kendimize kızarız. Ama bir de şöyle düşünün. Bugüne kadar pek çok kez telefonunuzu unutmadan çıktınız evden. Hiç bu başarınızdan dolayı kendinizi _____ (kutla-) aklınıza geldi mi? Cevabınız "hayır" değil mi? İşte bu tür durumlarda şunu düşünün: Böyle bir aksilik, milyonlarca olasılıktan biridir. O zaman yaşamınızdaki sorunlara bir de bu düşüncelerle yaklaşın. Yolunda giden her şeyi bir mutluluk kaynağı olarak _____ (gör-) deneyin.

79. Sayfa

İsim-fiillerin çalışma kitabındaki son etkinliğidir metnin içinde boşluklar bırakılmış ve parantez içinde kelimeler yazılmış, bu kelimelere isim-fiil eklerini ekleyerek metine yerleştirilmesi istenmektedir. İsim-fiil konusunun bir bağlam içinde verilmesi faydalıdır çünkü dil kullanımını günlük hayatta diyaloglarla olmaktadır. Bu şekilde kullanılması öğrencinin günlük hayatta isim-fiil ve Türkçe kullanımını kolaylaştıracaktır. Ancak günlük hayatta kullanılacak kelimeleri hazır olarak verilmiş şekilde görmek imkânsızdır bu nedenle kelimelerin verilmesi öğrencilerin konuyu kalıcı hâle getirmelerinde daha az etkili olacaktır.

3.5. İsim Fillerinin Öğretimi İçin Yapılan Örnek Konu Anlatımı

Telefon, silgi, su, ev masa, krem gibi kelimeler isimlerdir ve cümlede farklı farklı görevlerde kullanılabilirler.

SU

Bir bardak su istiyorum.

Ne istiyorum? Su. Su cümlede nesne görevinde kullanılmıştır.

Günde 2 litre su sağlığımız için faydalıdır.

Sağlığımız için faydalı olan kim? Su. Su bu cümlede özne görevinde kullanılmıştır.

Bir fiili cümlede özne ya da nesne olarak kullanamayız. Sadece isim ya da zamir cümlede özne veya nesne görevinde kullanılabilir.

Şimdi su kelimesinin yanına iç- fiilini getirelim.

Su iç- ferahlık verir.

(Sizce bu cümle bu şekliyle oldu mu? , Fiiller cümlede nasıl kullanılamazdı? ve benzeri sorularla öğrencinin cevabı sezmesini sağlayalım. Bu bölümü kısa kesmeyerek mümkün olduğu kadar çok öğrenciden cevap almaya dikkat edelim.)

Fakat bir fiili özne ya da nesne görevinde kullanamayız bu nedenle fiilleri isime dönüştüreceğiz.

Çay içmek istiyorum.

(Örnekteki gibi isim fiillerin görevi fiillere eklenerek fiilleri isim hâline getirmektir.)

Ne istiyorum? Çay içmek. Burada artık nesne görevinde kullanılabilir. Çünkü isim hâline getirdik.

Türkçe okumak zor bir iş.

Zor bir iş olan kim? Türkçe okumak. Burada fiilimsi özne olarak kullanılabilir.

Babam bana çiçek getirmemi söyledi.

Neyi söyledi? Çiçek getirmemi. –mA eki ile isim fiil yaptığımız için nesne olarak kullanılabilir.

İsim-fiiller birden fazla fikri, duyguyu tek bir cümlede anlatmamızı sağlar.

Üç adet isim-fiilimiz vardır. Bunlar:

-mAk: -mak / -mek

-mA: -ma / -me

-Iş: -iş / -ış / -uş / -üş

Fiil+ isim fiil eki= İSİM

(-mAk, -mA, -Iş)

Fiillerden isim fiil ekleriyle iki farklı görevde isim elde edilir.

- 1) Kalıcı İsim
- 2) Geçici İsim

1) *Kalıcı İsim:* Bir ek uzun süre aynı fiille kullanıldığı için kalıcı isim hâline gelmiştir. Artık onlar yeni bir nesnenin, bir aletin ismidir. (Bu kısmın örnekleri ekleri anlatırken verilecektir.)

2) *Geçici İsim:* Cümlede fiilleri özne ya da nesne yapmak için kullanılır. Cümle dışında tek başına bir anlamı yok yani bir ismin yerine cümle dışında kullanılmazlar.

-MAK EKİ:

Türkçede iki adet mastar eki vardır. Birincisi mastar eki olan –mAk. Kelimenin sözlüklerdeki kullanımı, yazım şekli. İkincisi isim fiil eki. Eğer bir cümlede –mak eki varsa kesinlikle isim fiildir.

Yazı yazmak el kaslarını geliştirir.

(Kim geliştirir? – Yazı yazmak burada özne görevinde isim hâline getirilerek kullanılmıştır.)

Kahve içmek için arkadaşım ile buluştum.

Tatil yapmak insanı keyiflendirir.

Sigara kullanmak sağlığa zararlıdır.

Yazmak, içmek, yapmak, kullanmak kelimeleri artık fiil göreviyle değil isim göreviyle kullanılmaktadır. Aslı fiil olan kelimeler –mak –mek eki aldığında fiil görevinden çıkıp isim görevini alıyor ve isim fiil oluyor.

- Peki, neye göre –mak –mek eklerini kullanıyoruz?
- Fiilin son hecesinde eğer a,ı,o,u harfleri varsa “-mak” ekini kullanıyoruz.

Fiil (A,I,O,U)= -mak

- Fiilin son hecesinde eğer e,i,ö,ü harfleri varsa “-mek” ekini kullanıyoruz

Fiil (E,İ,Ö,Ü)= -mek

Hafta sonu çalışmak istemiyorum.

Çalışmak kelimesinin son hecesinde “ı” harfi olduğu için -mak eki kullanıldı.

Çalışmak yapılan işin isim hâlini söylemektedir.

Seni bir daha görmek istemiyorum.

Görmek kelimesinin son hecesinde “ö” harfi olduğu için –mek eki kullanıldı.

Görmek, artık fiil değil yapılan işin adı olmuştur.

Fiiller –mak –mek eki aldıklarında isim oldukları için artık onlara isim gibi davranmalıyız. Bu yüzden isimlere gelen ekleri kullanmalıyız. -mak -mek ekinden sonra gelen –dan –den ekiyle beraber kullanıldığında genellikle sebep, neden anlatmak için kullanılır.

Yürümekten yoruldu.

Yorulmasının sebebi nedir? Yürümek.

Çok çalışmaktan sıkıldık.

Sıkılmasının nedeni ne? Çok çalışmak.

Çay içmekten karnım ağrıdı.

Karnımın ağrımının sebebi nedir? Çay içmek

Yan uyumaktan boynum tutulmuş.

Boynumun tutulmasının nedeni nedir? Yan uyumak.

Karanlıkta kalmaktan çok korkarım.

Korkmamın sebebi nedir? Karanlıkta kalmak.

YAŞA:

Ben Ankara'da yaşıyorum. (Fiildir. Zamanı ve kişisi bellidir.)

Yaşamak güzeldir. (Fiil isim hâline gelmiştir. Zamanı ve kişisi belli olmayan genel bir isim söylenmektedir.)

Eğer -mAk eki artık bir nesnenin, bir aletin ismi yerine geçmişse buna kalıcı isim denir. Bu isimler tek başına da bir anlamı olabilecek şekilde kullanılır.

Marketten ekmek aldım. (Artık yenebilen bir nesnenin ismini almıştır.)

Çakmak bozulmuş. (Artık ateş çıkan, yanıcı bir nesnenin adını almış.)

Yemek çok tuzlu olmuş.

Irmak suyu çok soğuktu.

-MA EKİ:

Aynı –mak , -mek ekleri gibi –me , -ma ekleri de fiilleri isim yaparlar. –Me , -ma eklerini alan fiiller isim görevine geldikleri için artık onlara isim gibi davranmalı ve üstlerine isimlere gelen ekleri getirmeliyiz. Bulunma hal eki, isim tamlaması ekleri gibi ekleri getirmeliyiz.

- Eğer fiilin son hecesinde a,ı,o,u harfleri varsa –ma ekini alır.

Fiil(A,I,O,U)= -ma

- Eğer fiilin son hecesinde e,i,ö,ü harfleri varsa –me ekini alır.

Fiil(E,İ,Ö,Ü)

Seni bir daha görmeyi istemiyorum.

Gör- fiilinin son hecesinde “ö” olduğu için –me eki kullanılmıştır.

Kitap okumayı çok seviyorum.

Oku- fiilinin son hecesinde “u” olduğu için –ma eki kullanılmıştır.

OKU:

Bu kitabı okudun mu?

Okudun fiili geçmiş zaman ve şahıs belirtmektedir.

Okuma sınavı çok zordu.

Okuma kelimesi sınavın adı hâline gelmiştir. Üstelik okuma sınavı belirtisiz isim tamlaması oluşturmaktadır.

-ma , -me ekiyle çeşitli isim çekim ekleri alabilir.

Kitap okumayı seviyor.

Kitap okumaya kütüphaneye gidiyoruz.

Kitap okumanın faydalarını yazmakla bitiremeyiz.

Her gün kitap okumanıza çok sevindim

ma, -me eki kalıcı isimler yapar

Arkadaşım ile dondurma yemeye gittik.

Dondurma kelimesi dondurmak fiilinin -ma eki alarak isimleşmesinden oluşmuştur.

Ardından yenilen soğuk tatlı yerine geçerek kalıcı olarak bir yemeğin ismi hâline gelmiştir.

Arkadaşımın annesi bize dolma, sarma göndermiş.

Dolma kelimesi dolmak fiilinden, sarma kelimesi sarmak fiilinden gelmektedir. Bu kelimeler -ma eki alarak isimleşmiştir. Ardından bir yemek çeşidinin yerine geçerek kalıcı isim olmuştur.

NOT: Genellikle –mak, -mek herkesi ilgilendiren genel bilgileri ifade eder.

Su içmek faydalı.

Burada yüzmek tehlikeli.

Fakat biraz daha özel biraz daha kişinin belli olduğu ve sesli harfle başlayan kelimeler kullanılacakken –ma , -me ekleri daha çok tercih edilir.

Ben yüzmeyi seviyorum.

Yarın havuza yüzmeye gidiyorum.

Havuzda yüzmeni istemiyorum.

-ma ekini iki farklı şekilde kullanabiliriz.

1) Kalıcı isim

2) Geçici isim

1) *Kalıcı İsim:* Eğer –ma eki alan kelime bir nesnenin, aletin yerine kullanılıyorsa kalıcı isim hâline gelmiştir.

Okuma, dinleme, yazma ve konuşma derslerimizin hepsine farklı öğretmenler giriyor.

Danışmaya Ayşe'nin nerede olduğunu soralım.

Oturma odasını krem renkleriyle doldurmuş.

Okuma dersinde kitap okuduk.

Okuma kelimesi kalıp isimdir. –ma isim fiil ekidir. Okuma dersi belirtisiz isim tamlamasıdır.

2) *Geçici İsim:* Olumsuz fiil olmayan ve bir aletin, nesnenin ismini almayan bütün kelimeler geçici isimdir.

Türkçe öğrenmeye iki ay önce başladım.

Fiil+-mA= Kalıcı isim

Fiil+-ma= Geçici isim

Fiil + -mA + Durum eki

(Belirtme hal eki –mAyI

Yönelme hal eki –mAyA)

Kitap okumayı seviyorum.

Kitap okumaya bayılıyorum.

Yüzmeye gidelim mi?

Burada yüzmeyi sevmiyorum.

Bir cümlede hangi durum eki geleceğine her zaman fiil karar verir.

-İŞ EKİ:

Aynı diğer isim fiil ekleri gibi -ış, -iş, -uş, -üş isim fiil ekleri de kalıcı ve geçici isim fiil ekleri olmak üzere ikiye ayrılıyor.

1) *Geçici İsim:* Bu ekler genelde bir stili anlatmak için, kişiye bireysellik, farklılık anlamı katmak kullanılır.

Fiil + ı, iş, uş, üş + İyelik Eki = İSİM

Benim yürüyüşüm daha hızlıdır.

Feride'nin yürüyüşü çok yavaş.

O yürüyüş yaparken ayaklarını içe doğru basıyor.

Sizin yürüyüşünüz daha koordineli.

Yukarıdaki örneklerden de görüldüğü gibi herkesin kendine özgü yürüyüş tarzından bahsedilmiştir.

- Peki, neye göre -ış, -iş, -uş, -üş eklerinden birini getiriyoruz?
- Eğer kelimenin son harfi "ı,a" ile bitiyorsa -ış ekini getiririz.

Onların varışlarına daha 5 saat var.

Fiil(I,A) = -ış

- Eğer kelimenin son harfi "i,e" ile bitiyorsa -iş ekini getiririz.

Balım'ın giyinişi herkesten farklıydı.

Fiil(İ,E) = -iş

- Eğer kelimenin son harfi "o,u" ile bitiyorsa -uş ekini getiririz.

Recep'in vuruşu en hızlı olandı.

Fiil(U,O) = -uş

- Eğer kelimenin son harfi "ö,ü" ile bitiyorsa -üş ekini getiririz.

Onun gülüşü çok tatlıydı.

Fiil(Ü,Ö) = -üş

2. *Kalıcı İsim:* -İş ekiyle oluşan kalıcı isimler aynı –mAk, -mA isminde olanlar gibi artık bir aletin, bir durumun, bir nesnenin adı hâline gelmiştir. Bu isimler tek başına da bir anlam ifade eder üstelik Türkçe sözlüğe baktığımızda bu kelimelerin anlamlarını bulabiliriz.

Ceren gidiş-dönüş uçak biletini beraber aldı. (İsim-fiil eki alan kelimeler bir durumun adını almıştır. Bu kelimelerin artık tek başına bir anlamı vardır.)

Çıkışlar sağ tarafta.

Satış danışmanı bizimle konuşurken çok nazikti.

Arkadaşım alışveriş yapmaktan asla yorulmuyor.

3.6. İsim Fiillerin Öğretimi İçin Hazırlanan Etkinlikler

Etkinlik 1

Aşağıdaki metinde yer alan isim fiilleri yuvarlak içine alınız. Bulduğunuz isim fiil kelimelerinden beş tanesiyle aşağıdaki boşluğa siz de cümleler kurunuz

Sabahları annem olmadan erken kalkmayı ilk kez üniversiteye geldiğimde öğrendim. Önceden hiç tek başıma yemek yapmamıştım ama ailemden ayrıldığımda yemek yapmayı da öğrendim. Okulum evime çok uzak olmadığı için sık sık gidiş geliş yapardım. Ailemle özlem gidermek hoşuma gidiyordu. Uzaktan geldikten sonra evimde uyumak çok güzel bir duyguydu. Derslerimi okumaya ve çok çalışmaya dikkat ediyordum. Notlarımın yükselişini görmek beni sevindiriyordu. Telefon rehberimdeki arkadaşlarımı kaydetmeye devam ediyordum ve okula alışıyordum. Okula alıştıktan sonra arkadaşlarımla tatil planları yapmaya başladım. Güzel bir dört yıl geçirdim.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Etkinlik 2

Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimelerin isim-fiil mi kalıcı isim mi olduklarını işaretleyiniz. Neden öyle olduklarını yanlarına yazınız.

Örnek: Annem biber dolması yapıyor. (Kalıcı isimdir. Çünkü isim-fiil eki almış olmasına rağmen zamanla kalıplaşarak bir yemeğin ismi olan dolma ismini almıştır.)

- 1) Ayşe beni üzme konusunda kararlı.
(.....)
- 2) Yemek olarak ne pişirdin?
(.....)
- 3) En sevdiğim yemek sarmadır.
(.....)
- 4) Beni görmek için kursa yanıma geldi.
(.....)
- 5) Gidiş- dönüş bileti üç yüz liraya aldı.
(.....)
- 6) Dıştan görünüşü çok sert gibi ama tanıdıkça yumuşak kalbini görüyorsun.
(.....)
- 7) Arkadaşına kızdığı için erkenden ayrılmıştı. Geri dönmek istedi ama dönemedi.
(.....)
- 8) Alışverişte çantalar benim zayıf noktam.
(.....)
- 9) Sıcak ekmek için kuyruk oluşturmuşlar.
(.....)
- 10) Acil çıkışlar sağ tarafta.
(.....)
- 11) Bu işler için danışma kısmıyla konuşmanız gerekmektedir.
(.....)

- 12) Güneşin batışı bana her zaman hüzünlü gelir.
(.....)
- 13) Artık gitme zamanım geldi.
(.....)
- 14) Bugün ders çalışmayı hiç istemiyorum.
(.....)
- 15) En çok zorlandığım ders dinleme dersi.
(.....)

Etkinlik 3

Aşağıdaki şarkıdaki isim fiilleri bulunuz.

Uygulama önerisi: Bulunan isim fiillerin ek kısmı boş bırakılıp şarkıyı dinlettirilerek öğrencilere doldurtulabilir. Bu etkinlik sadece isim fiilleri öğrettikten sonra yapılabileceği gibi tüm fiilimsiler konusunun bittiğinde de fiilimsilerin ayrımını kavramaları açısından yapılabilir.

Şarkı 1:

Artık demir almak günü gelmişse zamandan

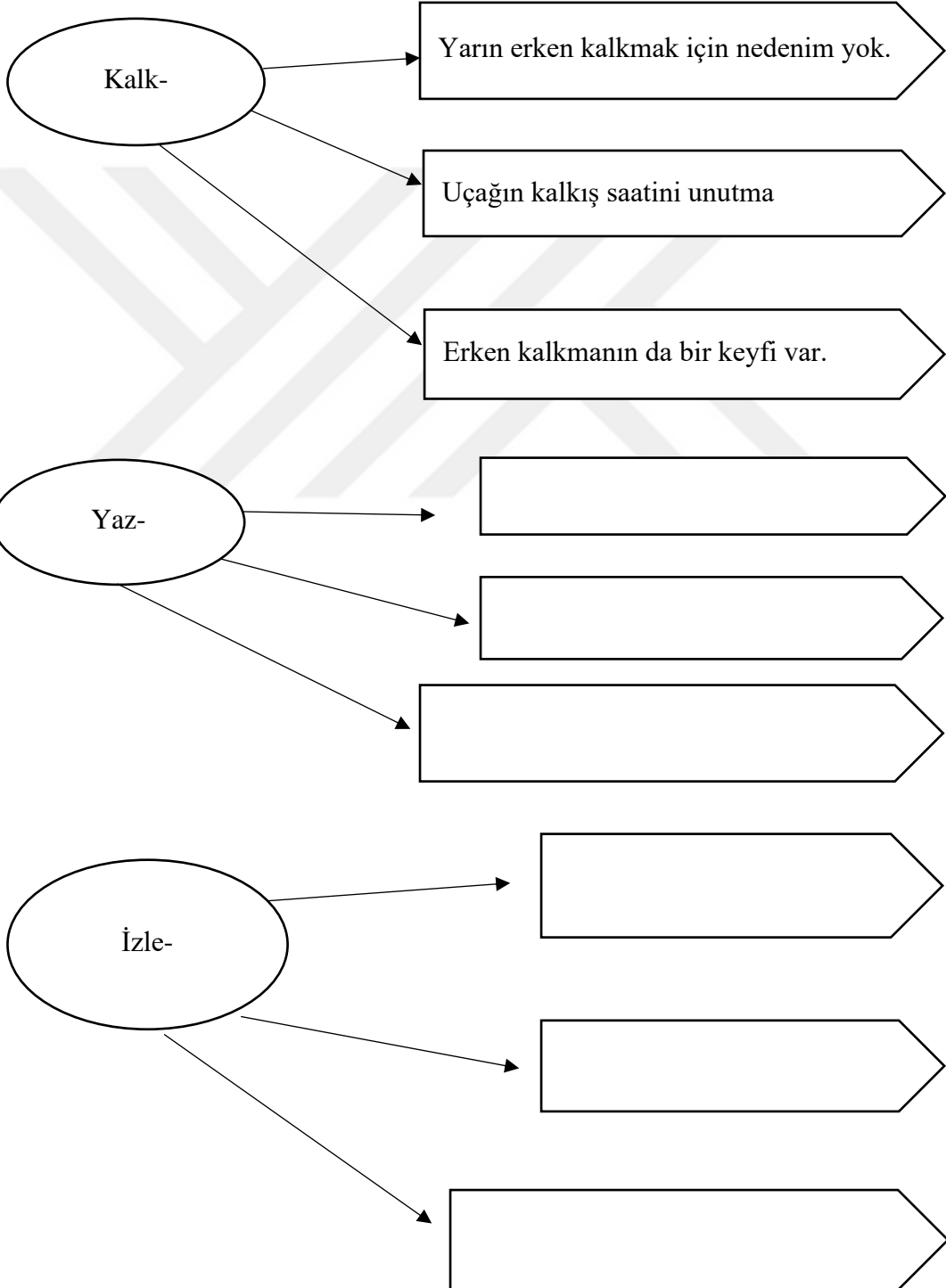
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan

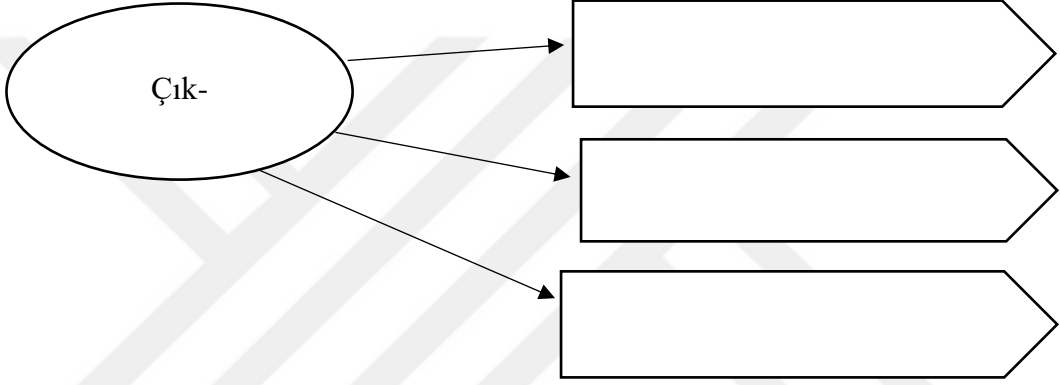
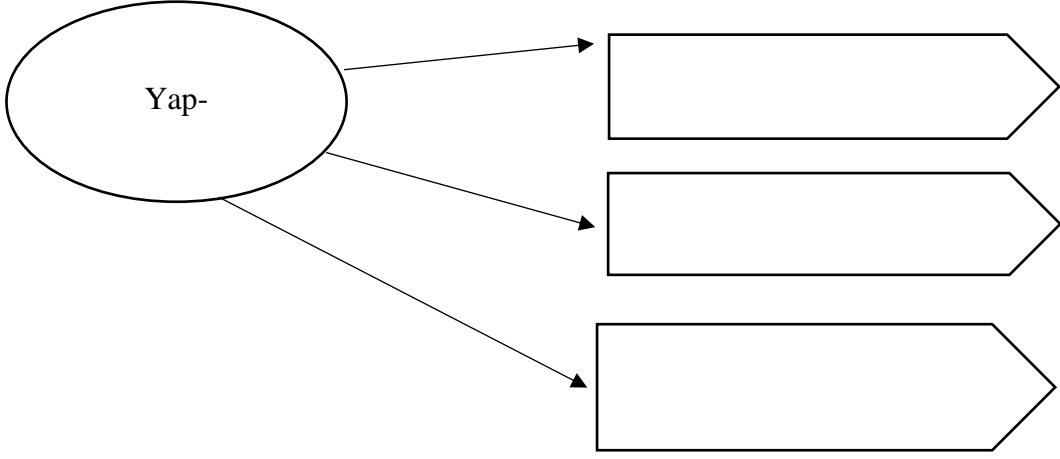
Hiç yolcusu yokmuş gibi alır yol

Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol

Etkinlik 4

Aşağıdaki fiillere -mAk, -mA, -Iş isim fiil eklerini getirerek yeni kelimeler oluşturunuz. Bu oluşturduğunuz kelimelerle yeni cümleler yapınız.

Etkinlik 5

Aşağıdaki kelimeleri kalıcı isim ve isim fiil olacak şekilde cümlelerde kullanınız.

Koruma

Deneme

Yağış

Dolma

Gözleme

Kaynak

Örnek: A. Kabak tatlısının üstüne kaymak çok güzel oluyor.

B. Kışın karda kaymayı hiç sevmem.

1) A.

B.

2) A

B

3) A.

B.

4) A.

B

5) A.

B.

Etkinlik 6

Aşağıdaki cümlelerdeki –me –ma eklerini isim fiil, olumsuz fiil, kalıcı isim olarak ayırarak boşluklara yazınız.

- ✓ Annem sürmemi_sevmiyor. (.....)
- ✓ Kalbimin kırılması için çabaladı. (.....)
- ✓ Aslı ev temizlemeyi zaman kaybı olarak görüyordu. (.....)
- ✓ Okuma dersi için kullanılacak metni dersten önce okurum.(.....)
- ✓ Bu davranışı yapma dediğim halde sürekli yapıyorsun.(.....)
- ✓ Deneme sınavından düşündüğümden daha az doğrum var. (.....)
- ✓ Ayşen'i daha önce görmedim. (.....)
- ✓ Festivalde gözleme yedik. (.....)
- ✓ İyi ki senin söylediğini yapmamışım. (.....)
- ✓ Dolma ve sarma en sevdiğim yemeklerdendir.(.....)
- ✓ Aslında beni korumaya çalışıyordu. (.....)
- ✓ Onun ismini kaydetmeyi unutmuşum. (.....)
- ✓ Konuyu öğrenmeye çabalamıyor.(.....)
- ✓ Yazmamak için çok nedeni var.(.....)
- ✓ Yemek yapmaya çabalamaya başladım. (.....)

Etkinlik 7

Kanıtlamaya, susturma çalışma kopma geçme tutma süzme zıplama koşma izleme, ağlamak izlemek uyumak konuşmak bitirmek için temizlemek için satmak için takmak tartmak yazmak, ağlayış bakış görüş geliş oturuş gülüş oturuş geçiş anlatış batış.

Yukarıdaki kelimelerde en az 10 tanesini kullanarak 5 tane kendiniz –mA, -mAk, -Iş eki bulunan kelime kullanarak bir masal yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Etkinlik 8

Aşağıdaki cümlelerin boşlukların son hecelerine göre hangi eklerin geldiğini bulunuz.

- 1) Bu akşam Yıldız Tilbe konserine git.....ye karar verdik.
- 2) Onun gül..... çok tatlı.
- 3) Koşarken hareketli şarkı dinle.....yi seviyorum.
- 4) Para ver.... için kasaya geçmen gerekiyor.
- 5) Eve git..... için evden çıktım.
- 6) Podcast dinle...yi seviyorum.
- 7) Onun ye.... yap... çok pratikti.
- 8) Al...ve... için manava gittim.
- 9) Dondur... yemek için dışarı çıkardım.
- 10) Yemek yiy....i çok kabaydı.

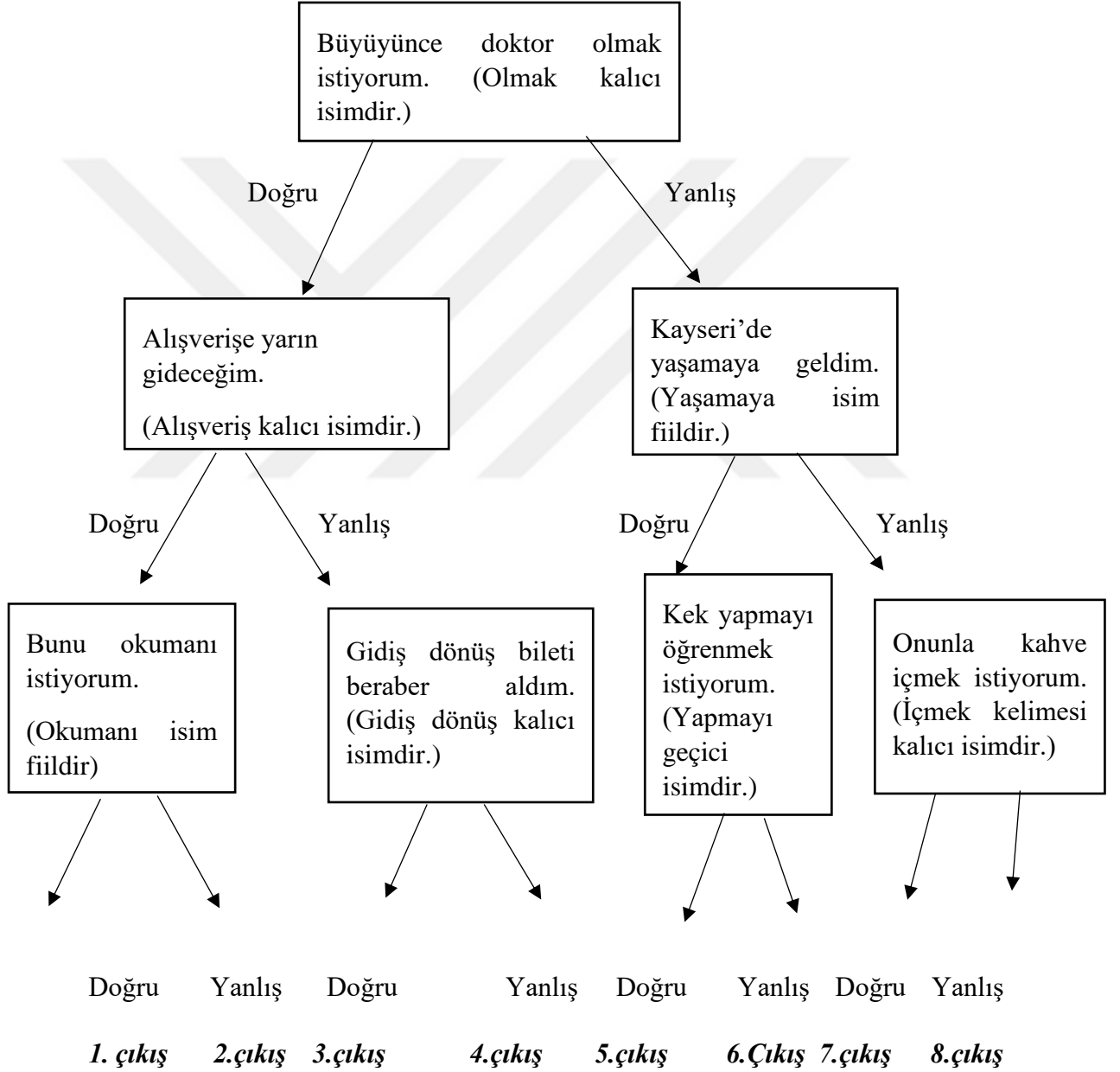
Etkinlik 9

Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimeleri isim fiil, kalıcı isim olarak ayırarak boşluklara yazınız –mA eki alanları mor, -mAk eki alanları turuncu, -İş eki alanları mavi renge boyayınız.

- ❖ Onun gülüşü güneş parlıyordu.
- ❖ Uyumayı çok seviyorum.
- ❖ Yürüyüş yapmaya başlamalıyız.
- ❖ Her gün en az 2 litre su içmek sağlıklı.
- ❖ Marketten beş tane ekmek aldım

Etkinlik 10

Aşağıdaki yönergeleri izleyerek ve soruları cevaplayarak doğru çıkışı bulunuz.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeni İstanbul Türkçe Öğretim Setinde isim-fiiller konusu B1 seviyesinde verilmektedir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde,

- –mAk ekinin anlatımında eksik bir tanım yapılmıştır özne görevinde bulunduğu söylenip nesne, zarf tümleci görevlerinde de bulunduğu atlanmıştır.
- Eklerin kalıcı ad oluşturması durumundan sadece “Kalıcı ad oluşturur.” biçiminde bahsedilmiştir.
- Yeni İstanbul ders kitabında tanımların ayrıntısız, örneklerin az olduğu görülmektedir.
- –mAk, -mA ve –İş eklerinin konu anlatımlarının ayrı ayrı yapılması öğrencilerin anlaması bakımından olumludur ancak konu anlatımı isim-fiiller konusunu ilk kez gören birinin anlamayacağı şekilde, ayrıntısız ve yetersiz yapılmıştır.
- Konu anlatımında Türkçe ile beraber İngilizce de kullanılmıştır.
- Konu anlatımı bölümünde örnekler çok az ve renklendirme olmadan verilmiştir.

- Genellikle boşluk doldurma ve test gibi sadece bilgi düzeyinde yaratıcılığı harekete geçirmeyen alıştırmalar kullanılmıştır.
- Bazı boşluk doldurma etkinliklerinde kelimeler hazır olarak verilmeyip öğrenciden bulması istenmiştir. Yaratıcılık bakımından bu etkinlikler olumludur.
- Ünitelerin başında hazırlık soruları gibi verilen örnekler öğrencilerin konuyu sezebilmeleri bakımından faydalıdır ancak sezdirme yapılırken öğrencinin neye dikkat etmesi gerektiği ile ilgili yönlendirmeler yapılmamıştır.
- Konu anlatımı bölümünde –İş ekinin kalıp isim oluşturduğu bilgisi ve örnekleri verilmemiştir

Yeni İstanbul Türkçe Öğretim Ders Kitabındaki eksikliklerin giderilebilmesi için,

- Kalıcı ad ayrı bir konu olarak açıklanmalı, bu açıklama içerisinde kalıcı ismin ne olduğu, hangi şartlarda oluştuğu, neden ismine kalıcı isim dendiği gibi ayrıntılara yer verilmelidir.
- Kalıcı ad konusu yapım eklerinin ilk bahsedildiği konuda da verilmeli, öğrencilerin ayırım yapması sağlanmalıdır.
- Kalıcı isim konusu, bol örnekle pekiştirilmelidir.
- Dil öğreniminin amacı hedef dilde düşünmeyi, anlamayı ve öğrenmeyi sağlamaktır. Anlatım Türkçe yapıldığında belki cümleleri anlaması İngilizceye göre daha zor olacaktır ancak konuyu daha kolay özümseyecektir. Bu nedenlerle konu anlatımlarında sadece Türkçe kullanılmalıdır.
- Öğrencinin dikkatini çekebilmesi ve motivasyonunu artırabilmesi için konu ile ilgili ekler renklendirilmelidir.
- Bilgi ağırlıklı, ezberi öne çıkaran etkinlikler yerine öğrenciyi güncel hayata, konuşmaya ve yazmaya hazırlayan metin yazma, diyalog kurma gibi yaratıcı etkinlikler yapılmalıdır.

- Aynı tarz etkinlikler yerine mümkün olduğunca farklı etkinlikler yapılmalı öğrenciyi sıkılamaya çalışılmamalıdır.
- Ünitelerin başında hazırlık soruları gibi verilen örneklerde öğrencinin neye dikkat etmesi gerekenler hakkında yönlendirmeler ya da öğrencileri konuyu buldurma amacı taşıyan, sonuca götürecektir (Kelimelerdeki ortak özellik/ek nedir? Renkli yazan ekler cümlede nasıl bir farklılık oluşturdu? vb.) sorular verilmelidir.
- Konu kesinlikle eksik verilmemeli; -Iş ekinin kalıp isim oluşturması ve alışveriş, giriş, çıkış gibi örnekleri olduğu anlatılmalıdır.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Çalışma Kitabı incelendiğinde,

- Ders kitabından farklı olarak cümle içinde değil metin içinde de fiillerin yanındaki ekleri tamamlama etkinliği yapılmış, bu metinler diyalog hâlinde verilmiştir. Bir bağlam içinde eklerin anlamı nasıl etkilediğini görmeleri öğrenciler bakımından faydalıdır.
- Çalışma ve ders kitabındaki çoğu etkinlik sadece eklerin öğretimi ve pratiklik kazanma becerilerinin geliştirilmesi ile sınırlı kalmıştır. Bu durum; öğrencinin isim-fiiller konusunu yazma ve konuşma becerilerine taşımakta zorlanmasına, motivasyonunun düşmesine neden olabilir.
- Dil bilgisi öğretime çok faydası olmadığı düşünülen bu yöntem alıştırmaların büyük bir kısmını oluşturmaktadır.
- Çalışma kitabında çoktan seçmeli doksan tane soru sorulmuştur.

Yeni İstanbul Türkçe Öğretim çalışma kitabındaki eksikliklerin giderilebilmesi için,

- Çalışma kitabında her düzeyden farklı etkinlikler yapılmalı, öğrencinin kelimeleri hazır olarak verilenlerden seçmesi değil kendisinin bulması sağlanmalıdır.

- Öğrenciler Türkçeyi öğrenmek istemekte ve herhangi bir sınava hazırlanmamaktadırlar bu nedenle çoktan seçmeli soru yöntemi kullanılmamalı ya da çok az kullanılmalıdır.
- Boşluk doldurma ve çoktan seçmeli sorularda hazır kelimeleri seçmesi/yazması istenmesi yerine kelimeleri öğrencilerin bulmaları sağlanmalıdır.
- Türkçeyi öğrenen öğrencilerin konuşma, yazma gibi iletişimlerini güçlendirici yaratıcı etkinliklere yer verilmelidir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim ders kitabı incelendiğinde;

- Konu anlatımının çok az olduğu, metin şeklinde değil sadece örnek ve alıştırmalarla verildiği görülmektedir.
- Kitapta verilen örneklerdeki ekler renklendirilmiş, bazı örneklere fotoğraflar eklenmiştir. Öğrencilerin dikkatini çekmesi ve öğrenmesini kolaylaştırması bakımından olumludur.
- Kalıp isimlerin hiç anlatılmadığı görülmektedir. Sadece –mA eki ile yapılmış bazı kalıp isimler etkinlik olarak verilmiş, -mAk / –Iş ekleri görmezden gelinmiştir.
- Kitapta genellikle boşluk doldurma etkinliği kullanılmıştır. Ders kitabında isim-fiillerle ilgili verilen beş alıştırmadan dördü boşluk doldurmadır. Bu alıştırmalarda kelimeler hazır olarak verildiği için yaratıcılık gösterme ve kendi kendine üretebilme becerileri çok az gelişeceği öngörülmektedir.
- İsim-fiillerin öğretiminde çoktan seçmeli soru sorma yönteminin çok faydalı olmadığı düşünülmektedir. Sadece boşlukları şıklarda verilen kelimelerle doldurmakla sınırlı kalan bu etkinliklerin dil bilgisinin kullanımına fayda sağlamadığı düşünülmektedir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim ders kitabındaki eksikliklerin giderilebilmesi için,

- Konuyu yeni gören birinin daha iyi anlayabilmesi amacıyla Türkçe öğretimi ders kitaplarında ayrıntılı bir konu anlatımı bol örneklerle ve örnek açıklamalarıyla verilmelidir.
- Öğrencilere kalıp isimler ve isim-fiiller ayrı öğretilmezse farkını anlamayacaklardır bu nedenle her ek için isim-fiiller ve kalıp isimler anlatılmalı, örnekleri verilmelidir.
- Boşluk doldurma etkinlikleri pratiklik kazanılması için olmalıdır ancak ağırlığı bu kadar fazla olmamalı, bu etkinliklerin yanında yaratıcılığı harekete geçiren, öğrencilerin günlük hayattaki kullanımlarında daha çok işe yarayan metin yazma, diyalog kurma gibi etkinliklere de yer verilmelidir.
- Çoktan seçmeli sorular yerine öğrencilerin kelimeleri, cümleleri kendi düşüncelerine, hayat deneyimlerine göre yazdığı etkinliklere yer verilmelidir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim çalışma kitabı incelendiğinde,

- Aynı ders kitabında olduğu gibi tamamlama etkinlikleri ağırlıktadır. Alıştırmalarda cevapları düşündürecek fotoğrafların kullanılması olumludur. Öğrencilerin cevabı bulması konusunda kolaylık sağlayacaktır.
- Kalıp isimlerle ilgili hiç etkinlik yapılmamıştır.
- Çalışma kitabında –İş ekinin sadece bir etkinlikte kullanıldığı görülmektedir.
- Çalışma kitabında tamamlama etkinliğinden farklı, öğrencinin iletişimine katkı sağlayacak iki etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinlikler, hem aynı etkinlikleri tekrarlamasına gerek kalmayarak öğrencinin canının sıkılmasını engelleyecek hem de ilgilerini çekip motivasyonlarını artıracaktır.
- Çalışma kitabının en sonunda verilen genel tekrar etkinliğinde –İş eki ile ilgili bir örneğe bile yer verilmemiştir ve sadece tamamlama etkinliği ile sınırlı kalmıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim çalışma kitabındaki eksikliklerin giderilebilmesi için,

- Hem kelimelerin hazır verilmesi hem fotoğraf koymak yerine kelimeler verilmeyip sadece fotoğraflarla öğrencilerin kelimeleri bulmaları sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin kalıp isimlerin bir nesnenin, aletin ismi olduğunu, sözlükte bulunabilir bir ad hâline geldiğini; isim-fiillerin ise geçici isim olduğu farkı anlatılmalı ve etkinliklerle pekiştirilmelidir.
- -İş ekinin etkinliklerinin az verilmesi durumunda hem öğrencilerde -İş ekinin önemsiz olduğu yanılgısı oluşacak hem de -İş ekiyle ilgili pratiklik kazanması az olacaktır; bu nedenlerle bu ekle ilgili daha çok alıştırma eklenmelidir.
- Tamamlama etkinliklerinde kelimeler verilmemeli, öğrencilerin kelimeleri kendilerinin bulması sağlanmalıdır.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde isim-fiiller konusu aynı Yedi İklim seti ile aynı düzeyde olan A1-A2 düzeyinde verilmektedir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı incelendiğinde,

- -mAk ekini sezdirme amaçlı yapılan etkinliklerle başlanmıştır. Ancak konu anlatımı olmadan Türkçeyi yeni öğrenen birinin alıştırmalarla konuyu sezebilmesi mümkün değildir. Sadece bağlamdan yola çıkarak kelimeleri yerleştirme işlemini yapacaktır.
- Etkinliklerde öğrencilerin yaratıcılığını ortaya çıkaran alıştırmalar yapılmış, kelimeler hazır verilmeyip öğrencilerden bu kelimeleri kendilerinin bulması istenmiştir. Bu tür etkinlikler öğrencilerin Türkçe öğrenmesinde daha

faydalıdır bu nedenle etkinliklerin büyük bir kısmı bu şekilde düzenlenmelidir.

- Ders kitabının ön sayfalarında konu anlatımı yerine tablolar verilmiştir.
- Ders kitabının son kısmında “Dil Bilgisi Desteği” adı altında –mAk, mA ve –İş ekleri anlatılmıştır. Cümleler karmaşık ve zor verilmiştir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitabındaki eksikliklerin giderilebilmesi için,

- Basit, yeni Türkçe öğrenen birinin düzeyine uygun, anlaşılır, bol örnekli bir konu anlatımı yapılmalıdır.
- Eklerin her birinin konu anlatımını ayrı yarı yapılmalıdır.
- Türkçeyi öğrenenlerin dil bilgisi konusunu sezebilmesi için alıştırmalardan önce ve sonra çeşitli sorular sorulmalıdır “ Bu etkinlikteki kelimelerde ortak ek nedir? –mAk ekini hangi durumlar için neden kullanıyoruz? vb.”
- Öğrenciler, etkinliklerde üretmeli ve dili günlük hayatta faydalarına yarayacak şekilde sınıfta kullanmaları sağlanmalıdır.
- Tabloların öncesinde ve sonrasında açıklamalar yer almalıdır.
- Tablolar öğrencilerin konuyu anlayabilecekleri şekilde her ek için ayrı ayrı yapılmalıdır.
- Tablolar genellikle konuyu anlatan değil, konuyu anlamaya yardımcı kaynaklar olarak düşünülmektedir bu nedenle ayrı bir şekilde değil konu anlatımının içinde tablolar kullanılmalıdır.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe çalışma kitabı incelendiğinde,

- Etkinliklerin çoğunun ders kitabının aksine fiillerin yanındaki ekleri tamamlama ve hazır olarak verilen kelimeleri boşluklara yerleştirme

biçiminde verildiği görülmektedir. Bu tür etkinlikler sadece ek öğrenme ve pratiklik kazanma ile sınırlı kalacaktır.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe çalışma kitabındaki eksikliklerin giderilebilmesi için,

- Konunun ilk öğrenilme aşamasında bu etkinlikler yapılmalı ancak ilerleyen süreçte konu; konuşma, yazma, dinleme becerileri etkinliklerine katılarak öğrencilerin yaratıcılığını gösterebileceği alıştırmalar yapılmalıdır.

Öneriler:

- Fiilimsilerin neden ve hangi amaçlarla kullanıldığı belirtilmelidir.
- Kitaplarda konu anlatımları ve etkinlikler Türkçe olmalı, farklı bir dil kullanılmamalıdır.
- Cümleler öğrencilerin anlayabileceği düzeyde basit verilmelidir.
- Yabancılar için Türkçe kitaplarında görülmektedir ki çoğu etkinlikte yaratıcılık bulunmamaktadır, yaratıcılığın kullanıldığı etkinliklerde ise yaratıcılığın kullanılma düzeyi çok azdır. İsim-fiilleri kullanarak yazma, konuşma, dinleme alıştırmaları etkinlikleri neredeyse hiç yoktur. Etkinlikler bunlar ağırlıklı olacak şekilde düzenlenmelidir.
- -mAk, -mA, -Iş eklerinin anlatımları ayrı ayrı verilmelidir.
- İsim-fiil ekleri A1 düzeyinden itibaren sarmal öğretim anlayışına göre verilmelidir. Ad durum ekleri A1 düzeyinde verildikten sonra -mAk, -mA, -Iş ekleri de dil bilgisi konularına dâhil edilmelidir.
- -mAk eki iyelik eki gerektirmeyen, öğrenilmesi zor olmayan, gündelik hayatta çok kullanılan bir ektir. Dolayısıyla A1 düzeyinde verilmesi faydalı olacaktır. Konuşma ve yazma becerisi kazanımları için öğrencilere verilmelidir.

- -mA eki ad tamlaması yapılırken de kullanılan bir ektir. Ad tamlamaları Türkçenin temel konularındandır. Bu nedenle A1 düzeyinde verilebilir. Öğrencilerin -mA eki ile tamlama yapmaları; konuşma ve yazma alanlarında üretim yapmalarını artıracaktır.
- mA ve -mAk ekleri ile yapılan isim-fiillerden sonra kalıplaşmış hâlde kullanılan fiiller (mAktA: kararlı olmak, acele etmek, fayda var/yok, mAktAn: nefret etmek, hoşlanmak, bıkmak, -mAyA: çalışmak, başlamak, karar vermek, -mAyI: sevmek, beklemek, bilmek gibi) öğrencilere A1 düzeyinde verilirse öğrenciler bu kalıpları kullanarak edindikleri cümle kurma becerilerini ilerleyen düzeylere de aktarabilirler. Sınıfın yapısına göre bu kalıpların öğretimi A2 düzeyine ertelenebilir.
- Kitaplardaki etkinliklerin cevap anahtarı olmalıdır, bu şekilde dili öğretmen anlatımı olmadan kendisi öğrenmek isteyen öğrencinin cevaplarını kontrol edememesine ve düzeltmemesine neden olmaktadır.
- Kalıcı isimler konu anlatımı yapımında fotoğraflar bol kullanılmalıdır. Bu şekilde öğrenci kalıcı isimlerin bir aletin, nesnenin adı olduğunu daha kolay kavrar. Örneğin “dolma” kelimesi cümle içinde kullanılıyorsa aynı zamanda bir yemeğin adı olduğunu belirtmek amacı ile fotoğrafı koyulmalıdır.
- Konu anlatımı bittikten sonra bilme düzeyindeki boşluk doldurma ve çoktan seçmeli sorulara yer verilmelidir. Ancak konu öğretildikten sonra daha üst düzey basamaklara çıkılmalı ve öğrencilerin yaratıcılığı geliştirilip kendilerinin cümle üretmesi sağlanmalıdır.
- Mümkün olduğunca fazla örnek cümleler kullanılmalıdır. Cümlelerden en az ikisi açıklanmalı, öğrencilerin anlaması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Aksan, D. (2015). Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

Aktaş, T. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. Journal Of Language And Linguistic Studies Vol.1, No.1, April 2005.

Alyılmaz, S. Biçer, N. ve Çoban, İ. (2015). Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Türkçe ve Türkiye'ye Yönelik Görüşleri. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 4(1), 328-338.

Aydın, Ö. (1997). Ana Dili Eğitimi, Yabancı Dil Öğretimi ve Evrensel Dil Bilgisi. Dil Dergisi, 54, 23-30.

Aydoğdu, Ö. (2007). Türk Dilinde Masterlar. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Elazığ

Banguoğlu, T. (2015). Türkçenin Grameri. (10. Baskı), 528. ISBN: 975-16-0268-8. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Barın, E. (1994). Yabancılara Türkçenin Öğretimi Metodu. Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi, 17, 53-54dergisi, 2(7), 71-92.

Batstone, R. (2008). Grammar. Oxford: Oxford University Press.

Bayraktar, N. (2004). Türkçede Fiilimsiler. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Benhür, M. H. (2002). Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bentolila, A. (2006). Rapport De Mission Sur L'enseignement De La Grammaire, Université Paris 5 – Sorbonne

Bolat, C. (2018). Kırgızca'da İsim-Fiil Cümleleri ve Türkiye Türkçesindeki Karşılıkları. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Ankara.

Bozkurt, F. (1995). Türkiye Türkçesi. Cem Yayınevi, İstanbul.

Brown, H. D. (2001). Teaching By Principles: An Interactive Approach To

Büyüköztürk, Ş. , Kılıç-Çakmak E. , Akgün, Ö. E. , Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri (11. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Chomsky, N. (2001). Dil ve Zihin, (Çev. Ahmet Kocaman) Ayraç Yayınları, Ankara.

Demircan, Ö. (2013). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. Der Yayınları, İstanbul.

Demirel, Ö. (2010) Yabancı Dil Öğretimi. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR): Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme, Council of Europe (2013). Almanya: Telc GmbH.

Dolunay, S. K. (2014). Dil Bilgisi Öğretimi. Abdurrahman Güzel ve Halit Karatay (Ed.). Türkçe Öğretimi El Kitabı. (S. 381-413). Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Ediskun, H. (2003). Türkçe Dilbilgisi. 8. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ellis, R. (2002). The Place Of Grammar Instruction İn The Second/Foreign Language Curriculum. Eli Hinkel & Sandra Fotos (Ed.), New Perspectives On Grammar Teaching İn Second Language Classrooms İçinde (S. 14 - 34). Routledge: London.

Ergin, M. (2003). Türk Dilbilgisi, Bayrak Basım/Yayım/Dağıtım, İstanbul.

Gencan, T. N. (2007). Dilbilgisi. Ayraç Yayınevi, Ankara.

Genç, A. (2000). Wörterbuch Paedagogik, Deutsch – Türkisch, Hacettepe Taş Kitabevi, Ankara.

Göğüş, B. (1978). Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi. Kadioğlu Matbaası, Ankara.

Güneş, F. (2013). Dil Bilgisi Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar. Journal Of Language And Literature, 2(7), 71-92.

Güneş, F. (2011). Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Mustafa Kemal University Journal Of Social Sciences Institute, Yıl/Year: 2011, Cilt/Volume: 8, Sayı/Issue: 15, S. 123 – 148. Ankara.

Gürbüz R. ve Güleç İ. (2016). Türkiye’de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçeye İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. Sakarya University Journal Of Education, 6(2), 141-153.

Güzel, A. ve Barın, E. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Akçağ Yayınları, İstanbul.

Hengirmen, M. (1993). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi. Kültür Matbaacılık, Ankara.

Hudson, R. (2012). Becoming A Grammar Teacher: Why? What? How? <https://Dickhudson.com/Wp-Content/Uploads/2013/07/Becoming-A-Grammar-Teacher-V2.Doc> Adresinden 14.01.2020 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.

Kalfa, M. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde “-mA°k” ve “-mA°” master Eklerinin Öğretimi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(4), 1063-1076

Karaağaç, G. (2013). Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Karakuş Tayşi, E. ve Demir Atalay, T. (2017). Dil Bilgisi Öğretimi. H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin ve D. Melanlıoğlu (Ed.), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı 2. Cilt(S. 13-54). Kesit Yayınları, İstanbul.

Kasapoğlu, A. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Ulaçların (Zarf-Fiillerin) Öğretimine Yönelik Materyal Geliştirme. Dokuz Eylül Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı, İzmir.

Kayasandık, E. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Öğretim Yöntemlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Programı, Antalya.

Kerimoğlu, C. (2016). Dilbilgisi Yazımı ve Öğretimi. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Kılıç, S. E. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Eğitici Oyunlarla Dil Becerilerinin Geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kıvırcık, Ş. Y. (2004). Türkçedeki Bazı Birleşik Yapıların Yabancı Dil Olarak Öğretiminde (İsim-Fiil, Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Korkmaz, Z. (2003). Türkiye Türkçesi Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara. Language Pedagogy. 2. Baskı. Longman, London.

Korkmaz, Z. (2009) Türkiye Türkçesi Grameri-Şekil Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Z. (1994). Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları (Vol. 598). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Koşucu, F. Z. (2007). Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Ulaçların Düzeylere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, İstanbul.

Larsen-Freeman, D. (2014). Teaching Grammar. In M. Celce-Murcia, & D. M. Brinton, M.A Snow (Ed). Teaching English As A Second Or Foreign Language (Pp. 256-270). (4th Edn). Boston, Ma: Heinle/Cengage Learning.

Leontiç, M. (2017). The Predicative Verbs, Participles And Gerunds In Turkish Language, Udk 811.512.161'367.625 Article Type: 1.02 Overview Scientific Article, Sf. 68-81

Mpanzu, M. (2011). Quelques Principes Propres A La Didactique De La Grammaire Des Langues Etrangères, Atelier Pédagogique, Puniv 8070, Cacuaco /Luanda.

Oymak, R. (2004). Türkçe Öğretiminde –Dilbilgisel- Bir Biçimbirim/Ulam Olan ‘Kip’ Kavramının Biçim Dizimdeki İşlevi İle Kavrama Düzeyi ve Geleneksel Dilbilgisi Eleştirisi. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, (6-9 Temmuz), İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Özdemir, M. (2019). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Eylemsilerin Biçim-Anlam ve Kullanım Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale.

Özkan, B. (2020). Türkiye Türkçesinde Fiilimsiler Üzerine İleri Uygulamalar. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 21, S. 39, s. 1321-1371. DOI: 10.21550/sosbilder.673586

Rona B. ve Dedes G. (1989). Dil Öğretiminde Metin-Yapı, Amaç Beceri İlişkileri. Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi, 31(2), 69, Ankara.

Sağır, M. (2002). İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi. Nobel Yayınları, Ankara.

Sancak, H. (2011). Ayrılma Hâli Ekinin (+Dan) İşlevleri ve İlköğretim 6. Sınıf Düzeyinde Animasyon (Canlandırma) Tekniği İle Öğretimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Springer, C. (1996). La Didactique Des Langues Face Aux Défis De La Formation Des Adultes, Paris: Ophrys.

Sudhakar, M. ve Farheen, S. F. (2015). The Importance Of Grammar In English Language Teaching. International Journal Of Scientific Research, 4/8, 122-124.

Şahin, E. Y. ve Aydın, G. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler. Abdullah Şahin (Ed.), Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni İçinde (Sayfa. 456). Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Şahin, Y. (2013). Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi. Eğitim Yayınevi, Konya.

Uzun, N. E. (2004). Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları: Türkçe Üzerine Tartışmalar. Türk Dilleri Araştırma Dizisi. Pandora Kitabevi, İstanbul.

Wang, F. (2010). The Necessity Of Grammar Teaching. English Language Teaching.

Yeşilyurt, Ş. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde “-Dık” Ve “- An” Sıfat Fiil Ekiyle Yapılan Cümle Birleştirmelerini Cümle Ögesi Ve Zaman Ekine Göre İnceleme. Turkish Studies Educational Sciences Volume 13/27, Fall 2018, P. 1693-1710 Doi: 10.7827/Turkishstudies.14397 ISSN: 1308-2140 Skopje/Macedonia-Ankara/Turkey

Yılmaz, S. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Yazılı Anlatımları Ve Bunlarda Sıfat-Fiil Kullanımları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi, Antalya.

Doküman Analizi Uygulanan Eserler

Ateş, Ş. (2021). Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitabı (A2). Yunus Emre Enstitüsü. Ankara. 11. Baskı ISBN:978-605-82721-8-7

Uzun, N. E. ve Tarcan Dağ, Ö. (2019) Ed. Yeni Hitit Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı (A1-A2). Ankara Üniversitesi TÖMER. Ankara. ISBN:978-975-482-766-8

Yılmaz, M. Y. (2021). Yeni İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitabı (B1). Kültür Sanat Yayınevi. 1. Baskı.

EK 1

İSTANBUL ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE

(B1)

İÇİNDEKİLER

KONU	OKUMA	DİL BİLGİSİ
1 YENİ BİR HAYAT Sayfa 7-26	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz? Nereye Gideceğiz? İkinci Vatanım Türkiye	Zarf-fiiller (-(y)Arak, -(y)A -(y)A) Şimdiki zamanın hikâyesi Zarf-fiil (-(y)ken)
A Taşınma		
B Hava Bedava Su Bedava		
C Yeni Bir Şehirde Hayat		
İZLE - ÖĞREN GÜNLÜK İFADELER KENDİNİ ÇEK	Evdeki İlk Günümüz Uyarma Yüzyıl öncesi ile bugünü karşılaştırma	MİKROFON SENDE KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE BİR ADIM ÖTESİ Emlak ilan sayfası tasarlama Dünyadan Evler “-ken” Zarf Fiili
2 İŞ DÜNYASI Sayfa 27-46	İş Hayatındaki Roller Yoğurdun Steve Jobs’u Meslek Seçimi	İsim-Fiil Eklery (-mAk, -mA) İsim-Fiil Eki (-mA + iyelik) / Emir Kipinde Dolaylı Anlatım İsim-Fiil Eklery (-(y)İş)
A İş Hayatı		
B Başarı Öyküleri		
C Meslekler		
İZLE - ÖĞREN GÜNLÜK İFADELER KENDİNİ ÇEK	İş Görüşmesi Haber verme Meslekler	MİKROFON SENDE KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE BİR ADIM ÖTESİ Kendimiz için en uygun mesleği bulma İlginç Meslekler Fiil+ mAk ile
3 HER ŞEYİN BAŞI SAĞLIK Sayfa 46-68	Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir?	Gereklilik Kipi Gereklilik Kipinin Kullanımları Gereklilik Kipinin Olumsuz Kullanımları
A Can Boğazdan Gelir		
B Şifa Olsun		
C Ruh Sağlığı		
İZLE - ÖĞREN GÜNLÜK İFADELER KENDİNİ ÇEK	Doktorada Rahatlatma Sağlıklı yaşam	MİKROFON SENDE KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE BİR ADIM ÖTESİ Sağlık tavsiyeleri Alternatif Tıp Fiil + mAk zorunda / mecburiyetinde kalmak
4 EĞİTİM HAYATI Sayfa 69-88	Okumanın Yaşı Yoktur Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir? Dünyadan Eğitim Haberleri	Gereklilik Kipinin Hikâyesi Zarf-fiiler (-mAk için, -ma + iyelik) Zarf-fiiller (-mAktAnsa, -A rağmen, -ma + iyelik + (n)A rağmen)
A Üniversite Hayatı		
B Öğrenme Tarzları		
C Eğitim Haberleri		
İZLE - ÖĞREN GÜNLÜK İFADELER KENDİNİ ÇEK	Yabancı Dil Kursu Söz verme Yabancı diller	MİKROFON SENDE KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE BİR ADIM ÖTESİ Oyun Çıraklık “Olmak üzere”
5 HAYALLERİMİZ Sayfa 89-108	Dilekler Pişmanlıklarınızdan Kurtulun Şikayetim Var	Dilek kipi Dilek kipinin hikâyesi Zarf-fiiller (-İncA, -(I/A)r -mAz)
A İnsan Hayalleri İle Yaşar		
B Son Pişmanlık Fayda Etmez		
C Şikayetlerimiz		
İZLE - ÖĞREN GÜNLÜK İFADELER KENDİNİ ÇEK	Yurt mu, Ev mi? Özür dileme Pişmanlıklarımız	MİKROFON SENDE KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE BİR ADIM ÖTESİ Dilek Ağacı Dilekler İse / Bırak ... bile
6 BİR DÜNYA KÜLTÜR Sayfa 109-128	Farklı Kültürlerde Beden Dilleri Göçebe Yaşam: Yörükler Bir Dünya Festival	Şart kipi Şart kipinin hikâyesi Zarf-fiiller (-DiğİndAn beri, -(y)AlI, -DI -(y)AlI)
A Kültürel Farklılıklar		
B Hayat Tarzları		
C Festivaller		
İZLE - ÖĞREN GÜNLÜK İFADELER KENDİNİ ÇEK	Bir Gezginle Söyleşi Ruh halini anlatma Şehirler	MİKROFON SENDE KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE BİR ADIM ÖTESİ Oyun Misafir Kültürü Yoksa

DİNLEME	YAZMA	KONUŞMA
Taşınma Telaş	Evimizin özelliklerini anlatma	Emlakçı müşteri diyalogu oluşturma
Ulaşım	İş bölümü diyalogu yazma	Evde çıkabilecek sorunlar hakkında konuşma
Meryem'den Lisa'ya Tavsiyeler	Ülkesindeki ve şimdiki yaşamını karşılaştırma	Verilen durumlara uygun konuşma
Çalışma Koşulları	İş ilanına başvurmak için e-posta yazma	İş başvurusu diyalogu oluşturma
Sıfırdan Başlamak	Başarı hikâyesi yazma	Hayatımızdaki başarıları anlatma
İşten Çok Sıkıldım	Hayalimizdeki mesleği anlatma	Geleceğin meslekleri hakkında konuşma
Sağlıklı Yaşam İçin Spor	Sağlıklı beslenme	Zayıf olmanın sağlık ile ilgisi
Çok Hastayım	Sayısal veriler ile metin yazma	İlk yardım
Radyo Sağlık	Korkularımız	Tavsiye isteme
Alaylı mısın? Mektepli mi?	Üniversite okumanın avantajları	Eğitim hayatı
Yabancı Dil Öğrenmenin Beş Kolay Yolu	Bilgi almak için e-posta yazma	Kısa bir konuşma yapma
Finlandiya Eğitim Sistemi	Eğitimde okul, aile ve çevrenin önemi	Eğitimde ödev konusu hakkında tartışma
Keşke	Hayallerimizi anlatma	Plan yapma
Keşkeler	Pişmanlıklarımızı anlatma	Hayatımızdaki önemli olaylar
Her Şerde Bir Hayır Vardır	Şikayet e-postası yazma	Verilen durumlar hakkında konuşma
Batı İnançlar	Kültürel farklılıklar	Duyularımız
Şehirden Köye, Köyden Şehre	Köy ve şehir hayatı	Hayatımıza yön veren olaylar
Festivale Gitmek İstiyorum	Davet mektubu yazma	Kültür günü etkinliği

EK 2

**YENİ HİTİT 1 YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE
İÇİNDEKİLER**

İçindekiler

		TANIŞMA	
Giriş	MERHABA		
1. ÜNİTE	NESNELER, İNSANLAR, YERLER	1.1 Ne? Kim? Neresi? 12 1.2 Siz Kimsiniz? 16 KOŞAÇ TÜMCESEL (haber kipi) 17 KOŞAÇ TÜMCESEL (haber kipi devam) - <i>lylm, -slm, -, -lylz, -lslnlz, -lEr</i> 18 1.3 Ne Var?, Ne Yok? 20 VAROLUŞ TÜMCESEL (haber kipi) <i>var, yok</i> 21 SIRALAMA - <i>lIncl</i> 23	
2. ÜNİTE	GÜNLÜK HAYAT	2.1 Ne Yapıyorsunuz? 24 ŞİMDİKİ ZAMAN (genel) - <i>llyor</i> 25 2.2 Nereden Nereye? 28 DURUM İyönelme, kalma, çıkma - <i>lyE, -DE, -DEn</i> 29 2.3 Saatler 32 İLGEÇLER - <i>lyE kadar, -DEn önce, -DEn sonra</i> 33	
3. ÜNİTE	YAKIN ÇEVREMİZ	3.1 Ailem ve Arkadaşlarım 36 İYELİK - <i>lIm, -lIn, -lsl, -lImlz, -lInlz, -lEr/sl</i> 37 3.2 Evimiz ve Semtimiz 40 AD TAMLAMASI (belirtili) <i>AD-ln AD-lEr/sl</i> 40 3.3 Şehirler 44 AD TAMLAMASI (belirtilsiz) / SIFAT TAMLAMASI <i>AD-sl / SIFAT AD</i> 45	
4. ÜNİTE	ZAMAN GEÇİYOR	4.1 Ne Zaman Ne Oldu? 46 GEÇMİŞ ZAMAN (belirtili) - <i>Dl</i> 49 4.2 Dünden Bugüne 52 KOŞAÇ TÜMCESEL (hikaye kipi) - <i>lydl (< l-dl)</i> 52 4.3 Anılar 56 ŞİMDİKİ ZAMAN (hikaye kipi) - <i>llyordu (< -llyor l-dl)</i> 56 ULAÇLAR - <i>lyken (< l-ken)</i> 56 BAĞLAÇLAR/İLGEÇLER <i>ile (> lyE)</i> 58	
5. ÜNİTE	AFİYET OLSUN	5.1 Ne Yiyelim? 60 EMİR KİPİ - <i>slm, -lylnlz, -slnler</i> 61 5.2 Ne Alırsınız? 64 SIFATLAŞTIRMA - <i>l, -slz</i> 65 İSTEK KİPİ - <i>lyE</i> 67 5.3 Dünya Mutfakları 68 KARŞILAŞTIRMA - <i>DEn daha</i> 69 ÜSTÜNLÜK <i>en</i> 69	
6. ÜNİTE	BÜROKRASİ HER YERDE	6.1 Sayın Yetkili 72 DURUM (belirtme) - <i>lyl</i> 73 6.2 Başımız Derte 76 DURUM (belirtme devam) - <i>lyl</i> 76 6.3 Yardım İstiyorum 80 İLĞİ EKİ - <i>kl</i> 81 BAĞLAÇLAR <i>de/da</i> 81	

İçindekiler

ALFABE SAYILAR ÇOĞULLUK	10 11 11		MERHABA	Giriş
7.1 Planınız Ne? GELECEK ZAMAN <i>-lyiEcek</i>	84 85		GELECEK DE BİR GÜN GELECEK	7. ÜNİTE
7.2 Böyle mi Olacaktı? GELECEK ZAMAN (hikaye kipi) <i>-lyiEcekti / < -lyiEcek idil</i>	88 89		RİVAYET ODUR KI...	8. ÜNİTE
7.3 Neler Olacak? ESİTLİK <i>-CE</i> GÖRELİK <i>-lyiE GÖRE</i> İLGEÇLER <i>gibi, kadar</i>	92 93 93 94		FARKLI DÜNYALAR	9. ÜNİTE
8.1 Bir Zamanlar GEÇMİŞ ZAMAN (belirsiz) <i>-miş</i> KOŞAÇ TÜMCESİ (rivayet kipi) <i>-lyimış / < i-miş</i>	96 97 98		YOLCULUK	10. ÜNİTE
8.2 Oyle miymiş? ŞİMDİKİ ZAMAN (rivayet kipi) <i>-llyormuş / < -llyor i-miş</i> GELECEK ZAMAN (rivayet kipi) <i>-lyiEcekmış / < -lyiEcek i-miş</i>	100 100 100		SAĞLIKLI BİR YAŞAM	11. ÜNİTE
8.3 Ne Olmuştur? PEKİSTİRME <i>-Dir</i>	104 105		MEDYA	12. ÜNİTE
9.1 Çok Kültürlü Bir Dünya GENİŞ ZAMAN <i>-IE/İlr</i>	108 109			
9.2 Erkekler Mars'tan, Kadınlar Venüs'ten YETERLİK <i>-lyiEbil- / -lyiEmE-</i>	112 112			
9.3 Farklı Zamanlar GENİŞ ZAMAN (hikaye kipi) <i>-IE/İrdi / < -IE/İr idil</i> GENİŞ ZAMAN (rivayet kipi) <i>-IE/İrmış / < -IE/İr imiş</i>	116 117 117			
10.1 Tatiliniz Nasıl Geçti? BAĞLAÇLAR <i>çünkü, bu nedenle, bu yüzden</i> AD TAMLAMASI (zincirleme) <i>AD(-in/ni) AD(-İEr/silini) AD(-İEr/sil)</i>	120 121 123			
10.2 Nereye Gidelim? ULAÇLAR <i>-mE (+yelik) için / -mEk için</i> ULAÇLAR <i>-mEk üzere</i>	124 125 125			
10.3 Nasıl Gidelim? ULAÇLAR <i>-DiktEn sonra, -mEdEn önce</i>	128 130			
11.1 Sağlığınız İçin ULAÇLAR <i>-lyilp / -mEdEn</i>	132 133			
11.2 Strese Girmeyin ULAÇLAR <i>-lyiYERK</i> <i>olarak</i>	136 137 137			
11.3 Neyiniz Var? ULAÇLAR <i>-lyiE...-lyiE</i>	140 141			
12.1 Haberiniz Var mı? ADLAŞTIRMA <i>-mE, -mEk, -lyiş</i>	144 145			
12.2 Medya ve İnsan ADLAŞTIRMA (+YELİK)+DURUM <i>-mE / -mEk / -lyiş (+yelik) + durum</i>	148 149			
12.3 Televizyonda Ne Var? DOLAYLI ANLATIM (emir kipi) <i>"..." / -mE</i>	152 153			

EK 3
YEDİ İKLİM TÜRKÇE (A2)
İÇİNDEKİLER

A2
İÇİNDEKİLER

	Zaman - Mekân	6-17	Dil Bilgisi
1 ZAMAN MEKÂN	A) Geçmiş, Şimdi, Gelecek B) Zaman Planlaması C) Farklı Şehirler, Farklı Hayatlar		<ul style="list-style-type: none">• Belirsiz Geçmiş Zaman (-miş)• -DAn önce• -DAn sonra• -mAdAn önce• -DiktAn sonra
	Sağlıklı Yaşam	18-27	Dil Bilgisi
2 SAĞLIKLI YAŞAM	A) Her Şeyin Başı Sağlık B) Dünyamız Kirleniyor C) Trafik Canavarı		<ul style="list-style-type: none">• Pekiştirme• gibi, kadar
	Sosyal Etkinlikler	28-39	Dil Bilgisi
3 SOSYAL ETKİNLİKLER	A) Okumayı Seviyorum B) Hangi Filme Gidelim? C) Spor Yap, Zinde Kal		<ul style="list-style-type: none">• Geniş zaman (-Ir / -Ar / -Ur)• -CA, -A göre• bu yüzden / bu sebeple• belki ... belki• hem ... hem• ne ... ne• ya ... ya• ister ... ister
	Güzel Ülkem	40-51	Dil Bilgisi
4 GÜZEL ÜLKEM	A) Her Yer Tarih B) Dört Mevsim Yedi Bölge C) Tatlı Yiyelim, Tatlı Konuşalım		<ul style="list-style-type: none">• -mA/-mAk /-İş• Dolaylı Anlatım (Emir)

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

5 ÜRETİMDEN TÜKETİME	Üretimden Tüketime 52-63	Dil Bilgisi
	A) Üretim-Tüketim	• -(y)lp
	B) İş Yemeği	• -mAdAn
	C) Alışveriş	• -mAylp • -(y)ArAk • -(y)A ... -(y)A

6 DUYGULAR	Duygular 64-75	Dil Bilgisi
	A) Mektup Yazalım	
	B) Mutlu Olmak	• -(y)Abil-
	C) Gülelim, Eğlenelim!	

7 TEKNOLOJİ VE İLETİŞİM	Teknoloji ve İletişim 76-87	Dil Bilgisi
	A) Elektrikli Ev Eşyaları	• -mAk için
	B) Büyülü Cam - Televizyon	• -mAk üzere
	C) Bitkiler, Hayvanlar ve Biz	• ...diye sormak • ...diye cevap vermek

8 İNSAN VE TOPLUM	İnsan ve Toplum 88-99	Dil Bilgisi
	A) Kişilik Tipleri	
	B) Başarının Anahtarı Elimde	• -an / -en
	C) Empati Kuruyorum	• Genel Tekrar

